

ଚତୁର୍ଭୁଜା-ମୟୁରକୁ

ପ୍ରାଚୀ ସମେତି

ବିଭୂତିଶା-ମୟୁରକ

(ପଞ୍ଚମ ଶତ୍ରୁ)

ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ପକ୍ଷରୁ
ଶ୍ରୀ ବିଭୂତିଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ବି. ଏ. କ୍ଲ. ଦ୍ଵାରା

ସଙ୍କଳିତ

ଓ

ଚଉତିଶା ଚଉକା ଟୀକା ସହ

ସମ୍ପାଦିତ

ପ୍ରକାଶକ

ପ୍ରାଚୀ ସମିତି

କଟକ

୧୯୩୩

ମୁଦ୍ରା-ଅଭିଧାନ-ମାଳି

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ

୧୯୫୫

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ
ପ୍ରାଚୀନ ବିଦ୍ୟାଳୟ
ପୋ: ଅ: ଶ୍ରୀମନ୍ତବେଳ,
କଟକ ।

ଉ ପ ହା ର

ସୁଗୀପତ୍ର

- ୪୭ କୋଷ—ଚଟାଉ ଚଉଢ଼ଣା (ଉପେନ୍ଦ୍ର ରଞ୍ଜ) ପୃ ୧
 ୪୭ କୋଷ—ବିଶୋର ଚଉଢ଼ଣା (ପୀତାମ୍ବର ରଞ୍ଜ) ପୃ ୪
 ୪୮ କୋଷ—ସଙ୍ଗିନୀ ଚଉଢ଼ଣା (ସଦାନନ୍ଦ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା) ପୃ ୧୦
 ୪୯ କୋଷ—ସୀତାବିଜେଦ ଚଉଢ଼ଣା (ପରମାନନ୍ଦ) ପୃ ୨୨
 ୫୦ କୋଷ—ରାଧାମାଧବ ଚଉଢ଼ଣା (ମଦନ) ପୃ ୨୮
 ୫୧ କୋଷ—କମଳଦଳ ଚଉଢ଼ଣା (ଗୋକୁଳ ନରେନ୍ଦ୍ର) ପୃ ୩୪
 ୫୨ କୋଷ—ରାଧାମୋହନ ଚଉଢ଼ଣା (ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ) ପୃ ୪୦
 ୫୩ କୋଷ—ସାରଙ୍ଗଦୂତ ଚଉଢ଼ଣା (କୃପାସିନ୍ଧୁ ସୁମନ୍ତ) ପୃ ୪୭
 ୫୪ କୋଷ—ରାଧାବିରହ ଚଉଢ଼ଣା (କେଶବ) ପୃ ୫୮
 ୫୫ କୋଷ—ଉଦୟ ଚଉଢ଼ଣା (କୃପାସିନ୍ଧୁ ସୁମନ୍ତ) ପୃ ୬୯
 ୫୬ କୋଷ—ରସକଦମ୍ବ ଚଉଢ଼ଣା (ଲେଖନାଥ ଧୀବର) ପୃ ୭୫
 ୫୭ କୋଷ—ଫୁଲବତ୍ସଳ ବେଣୀ ଚଉଢ଼ଣା (ବୈଷ୍ଣବଚରଣ) ପୃ ୮୩
 ୫୮ କୋଷ—କୋଳାହଳ ଚଉଢ଼ଣା (ଅଜ୍ଞାତ) ପୃ ୮୮
 ୫୯ କୋଷ—ପ୍ରୀତିଚନ୍ଦ୍ରାମଣୀ ଚଉଢ଼ଣା (ବୈଷ୍ଣବଚରଣ) ପୃ ୯୮
 ୬୦ କୋଷ—ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମିଳନ ଚଉଢ଼ଣା (ସୁଦର୍ଶନ ପଟ୍ଟନାୟକ) ପୃ ୧୦୭
-

ଚଉତିଶା ମଧୁଚକ୍ର

ଚିତାଉ ଚଉତିଶା

(ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ)

ଭବିଷ୍ୟ ପ୍ରେମିକ ବଳାପ୍ରାଣ ଏହି ଉତ୍କଳୀ ଜାତିର ଅନ୍ତରାତ୍ମା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବେ
କବିରୂପ ସମ୍ପାଦି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ବଚନାରେହିଁ ପ୍ରତିଫଳିତ । ଏହି ଚିତାଉ ଚଉତିଶା
ସ୍ଥୁତି ଅବସ୍ଥାରେ ଭଞ୍ଜ ବାରିକ ଭବିଷ୍ୟାତମୟୀ ମାତବତୀମୟୀ ପ୍ରତିଭାର ବହୁ ବିଶେଷତ୍ୱ
ମତାଭିବ୍ୟକ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ରହିଅଛି । ଦେବକୋଟି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଗଣ୍ଡେଧନ ଭଞ୍ଜବାରିକ ସଂକଳନର
ସ୍ଥୁତି ବଚନା ମଧ୍ୟରୁ ଏ ଚଉତିଶାଟି ଏକଭାଗ ।

ଅକ୍ଷାନ୍ତଶ୍ରବ୍ଧ ଚାଣୀ

କଳକଟମୁକୁତେ ଚିତ୍ତ ଥାଉ
ଖଞ୍ଜନନେତ୍ରୀ ସ୍ଥମ୍ଭକୁ ଚିତାଉ
*ଗୋର ! ତୋ ଶ୍ରୀମୁଖ ଦେଖିଲୁ କିନ୍ତୁ
ଘଡ଼ିଏ ଅନ୍ତର ନୋହିଲ ମନ
କିନ୍ତୁ ଏହି ଧ୍ୟାନ
ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ! ମୁଁ ତୋର ଅଧୀନ । ୧ ।

ଛଇଲ ବମଣି ! କଲେ ନିରାଶ
 ଜୀବ ଯିବ ନିଷ୍ଠେ ଶମନ ପାଶ
 ଝଟକନ୍ତାସି ! ଦୟାଳୁ ବୋଲଇ
 ନିର୍ଦ୍ଦୟା ମୋଠାରେ ଦେଲୁ ବପାଇଁ

ଟେକ ଭାଗ୍ୟ ଥିଲେ
 ଠିକେ ଦବା ନିଶି ନେବି ତୋ ଭୁଲେ । ୨ ।

ଛାଳିବଦନ୍ତି ! ଚନ୍ଦ୍ର, ମୁଁ ଚକୋର
 ଛାଲେ ମୁଁ ଶୁଭକ, ତୁ ଜଳଧର
 ଅଙ୍ଗନା ମୁଁ ହଂସ, ତୁ ମାନସର
 ତଥା ତୁ ମାଳତୀ, ମୁଁ ମଧକର
 ଧରେ ଶୁଣୁ ଘେନ

ଦରଦାସି ! ମୁଁ ପିଣ୍ଡ, ତୁ ଜୀବନ । ୩ ।

ଧନ ତୁ ଧନ, ମୁଁ ନିଧନ ଅତି
 ନ ଘେନିଲେ କେହି ହେଲି ଦୃଷ୍ଟି
 ପୂର୍ବେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ଶିବ
 ପୁଣିସାରସାଣି ! କରୁଣା ହେବ

ବାଳା ! ଘେନ ଏତେ
 ଭଲ ମନ ମୋର ଲଗଇ ତୋତେ । ୪ ।

ମୋତେ ଏହି ସେବା ଦେବୁ ରେ ସହ !
 ଯୁବଜମଣି ! ମୋ ମାଗୁଣି ଏହି
 ରମା ! ମୁଁ ଟିକାଉଥିବି ବସନ
 ଲଳନା ! ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଥିବି ପାନ

ବର୍ତ୍ତୁଲୁ ଉରଜେ
 ହଠାତେ ତହିଁ ଲେଖୁଥିବି ମୁଁ ଯେ । ୫ ।

ଶୋଭିତ ! ମୋ ପରେ ପ୍ରଭୁ ଦୋରକୁ
 ଶିରେ ଘେନି ଯାହା ଅଜ୍ଞା ଦେବୁ
 ହରିଶଚନ୍ଦ୍ର ! ବିବେକ-ସାର !
 କେମେ ଦେବୁ ଏଥୁ ପ୍ରତି ଉତ୍ତର
 କ୍ଷିତିଭୁଷା ! ଏହି
 କେମେ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଶରବର କହୁ । ୨ ।

କିଶୋରୀ ଚଉତିଶା

(ପୀତାମ୍ବର ଚଞ୍ଚୁ)

ପୀତାମ୍ବର ରକ୍ତବର ଏହି କମଳାୟ ଚଉତିଶାଃ ଅନ୍ୟ ଶ୍ରବଣଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀ ଚେବିବର
ପାମାସବକଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଏ କବିଙ୍କର ଅନ୍ୟ କବିତା ଅମ୍ବମାନଙ୍କର ଚତୁର୍ବଳ
ହୋଇନାହିଁ । ଶ୍ୟାମ ପ୍ରେମ ଲାଗି କଳଙ୍କବଶେଷେତରା କଶୋରୀଙ୍କ ମନୋହର ଏହି
ଚଉତିଶାରେ ଅତି ମଧୁର ଭାବରେ ଗାଇଅଛି । 'କାଣି ମୁଁ ସତନେ ଗୁଣି ଲମ୍ବାଇଲ ଗୋରୁ
କଳଙ୍କମାନ' ପ୍ରଭୃତି ଫାକ୍ତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରତିଭାର ନିଦର୍ଶନ ।

ସଖି ! ଶୁଣିଥା ଗୋ ! ଶ୍ୟାମ ଘେନି ମୁଁ ସହୁଛି ଯେତେ । ଘୋଷା ।

କ ଯୋଗେ କମଳନେତ୍ରିକୁ କାଳିନୀ

ପୁଲନେ ଦେଖିଲି ଦିନେ ।

କ କରକି ସେହି ଦିନୁ ସେହି ରୂପ

ଦିଶେ ଶୟନେ ସୁପନେ । ୧ ।

ଖରେ ସେ ମୋତେ କଟୁ'ଣେ ଅନାଇଲେ

ଅଳ୍ପ ଦୁଃସ ଦୁଃସ ହୋଇ ।

ଖାଇବା ଖେଳିବା ସେଦିନୁ ଛାଡ଼ିଲି

ଏକା ଦିଶୁଛନ୍ତି ସେହି । ୨ ।

ଗଣ୍ଡଦେଶେ ତାଙ୍କ ମକରକୁଣ୍ଡଳ

ନିନ୍ଦାଧାର କୋଟି ରକି ।

ଗଲ୍ଲକି ସରି ମୋ ହୃଦୟ-ଶୂନ୍ୟ

ଭାବି ମାଳମଣି-ଛବି । ୩ ।

ଘନଶ୍ୟାମ ଦିନେ ଲେଖିଥିଲେ ମୋତେ

ଯେତେ ଦେନାଘେନି କରୁ ।

ଘାଉଅ ଦୁଇଶୀ ପ୍ରାଏ ମୁଁ ଦଉଛି

ନୋହୁଛି ତାଙ୍କୁ ନିବାର । ୪ ।

ନବଦଳେ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତି ଦେଲୁ ପ୍ରାଏ
କପୋଳେ ଚନ୍ଦ୍ରନ ଶୁଭ ।

ନାହିଁ ନାହିଁ କାହିଁ ବଧୂଲ୍ୟଥରେ
ଦୃଷ୍ଟିଆନ୍ତି ମନ ମନ । ୫ ।

ଚତୁରବର-ଶାମୁଖ ନ ଶୁଣିବି
ବୋଲୁ ମୁଁ ନିୟମ କଲି ।

ଶୁଣିଲା ବେଳରୁ ଚିତ୍ତ ବଢ଼ିଗଲା
ଏବେ ଝୁର ଝୁର ମଲି । ୬ ।

ଛଟ କର ଏକା ଥରେ ସେ ମୋହନ
ଭଙ୍ଗିବ ଦେଲୁ ଅନାଇଁ ।

ଛଦ୍ମ କହୁନାହିଁ କେହି ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି
ଏବେ ଛଡ଼ି ପାରୁ ନାହିଁ । ୭ ।

ଜଗତସାକ ମନ ମନ ବୋଲିଲେ
ଜନେ ଦେଲେ ନାନା ଗାଳି ।

ଜାଣି ମୁଁ ଯତନେ ଖୁନ୍ତି ଲମ୍ବାଇଲି
ଗଳାକୁ କଳଙ୍କ-ମାଳି । ୮ ।

ଝୁଗଡ଼ି ହୋଇ ନଶାନ ଯେତେ ବୋଲେ
ଅସର ନ ଥାଇ ତାର ।

ଝୁଆବାତ ପ୍ରାଏ ଝୁଡ଼ି ପକାଉଛି
ତନୁବଞ୍ଚିବେ ମୋର । ୯ ।

ନୂପନଦମ୍ପା ହୋଇଣ ସଖି ମୋର
ଲଲାଟେ ଥିଲା ଏ ଦଶା ।

ନୋହୁଁ ସେ ପ୍ରୀତି ପ୍ରସଙ୍ଗ ବେଢ଼ି ବେଳ
ଦେଲାନି ଭଗାରିଦ୍ରଷା । ୧୦

ବରଜନାଗଣ ସେତେକ ଅଛନ୍ତି

ସଖେ ନେଉଛନ୍ତି ଦିନ ।

ବିଶୁବ ତ ଥରେ ମୋ ସମ ପାଳନ

ନାହିଁ ଯେ ତିନି ଭୁବନ । ୧୩ ।

ଭାଜିଲା ବୋଇତ ପ୍ରାୟେ ମୋ ଭରସା

ବେଳୁଁ ବେଳ ଗଲା ଖସି ।

ଉପୁଛି ଦୁଃଖେ କୃଷ୍ଣ ମୁଖ ନ ଦେଖି

ଉପୁଡ଼ି ଯାଉଛି ଆଖି । ୧୪ ।

ମଦନମୋହନ ଏକା ମୋ ନୟନେ

ବାସ କଲେ ଯେଉଁଦିନ ।

ମନ ନୟନ ତାହାଙ୍କର ଦେଲାନ

ସ୍ଥିତିକରି ମୋର ତନୁ । ୧୫ ।

ଜନମ କାଲିଁ ଜପାମାଳ କରି ମୁଁ

ଗଢ଼ାନ ସନ୍ତାପଣେଣୀ ।

ଜପୁଛି କିକରି ବୁଝୁଛି ଅକ୍ଷର

ମନ୍ଦକୁ ଯତନେ ଆଖି । ୧୬ ।

ରଖିଲି ଯହେ ସେହିଦିନୁ ଜୀବକୁ

ଦେହରେ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ଗଣ ଦବସ କଣ୍ଠରେ ସୁଦ ସ୍ଵାନ

କରିଅଛି ବାଟ ଚାହିଁ । ୧୭ ।

ଲେଖି ଲେଖିଣ ମଘରେ ମୁଁ ଗାରକୁ

ପୁର କଲି କରଜକୁ ।

ଲଜ ଓଜ ଯୈର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ଦୂରକଲି

ଅଶା ପଡ଼ି ଜୀବନକୁ । ୧୮ ।

ବଳାଇଲି ବୁଦ୍ଧି ବୃଷ୍ଟ ପାଦେ ଦାସୀ

ଦେବି ବୋଲି ପ୍ରାଣସହ !

• ବିଷୟମ କରି ମୋହର ଏ ଖଳ

ବାଣୀ ବଜ୍ରପାତ ସହ । ୨୯ ।

ସମ୍ବଳକ ବୋଲି ପ୍ରୀତିକ କଲି ସେ

ବେଳକୁ ଦେଲା ବିଷମ ।

ସାର୍ଥ କଲି ପୁରୁଷାର୍ଥ ଦୂର କର

ଜନ ମୁଖେ ମନ ନାମ । ୩୦ ।

• ସହଇ ନାନା ଧକ୍କାତ ବଚନକୁ •

ରହିଲି ପାସାଣ ପର ।

ସୁପଣ୍ଡକୁ ସର୍ପ ପରି ଖଳ ଜନ

ଦେଖି ରହିଲିନି ଭର । ୩୧ ।

ସନ୍ତ ନ ଥାଇ ବଚନ କହିବାକୁ

ଦେଖିଲେ ଶାଶୁ ବଦନ ।

ଶ୍ୟାମ ପଟ୍ଟତୋର ଗଲେ ଲମ୍ବାଲଲେ

ଅନ୍ଧ ବି ଚନ୍ଦ୍ର ଜୀବନ । ୩୨ ।

ଦୂରସ ଶୋକରେ ଶ୍ରୀ କଟୋରୀ ସଖୀ-

କର ଧରି ଏତେ କହି ।

ହୋଇ ସ୍ବପ୍ନରେ ଚଳ ଶ୍ୟାମ ପାଶକୁ

କହିବୁ ସବୁ ମଶାଇ । ୩୩

ହିତମଣ୍ଡଳ ଶ୍ରୀ ବିଶୋର-ବିଶୋର

ବେନି ବେଶ ମନୋହର ।

ସେମେ ପୀତାମ୍ବର ଭଞ୍ଜ ବୋଲେ ସତେ •

ଦେଖୁଥିବ ନେଷି ମୋର । ୩୪ ।

ସଙ୍ଗୀତୀ ଚଉତିଶା

ପ୍ରେମାନ୍ତରାମଣି ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସ୍ୱାସ୍ତିକ (ସ୍ୱା:ନନ୍ଦ) ବନପର୍ବନ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରତିକାର କର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଓ ପରାଧର୍ମ କରାଯାଇଅଛି ସେ ଭଲ ଭଲ ଧର୍ମାନ୍ତରାମଣି ବାବଦ ବିଷୟ ଗୋଟିଏ ସମ୍ବନ୍ଧ ପକ୍ଷା କରାଯାଏ ଅବସ୍ଥା ଗୋଟିଏ ନାହିଁ । ମନେ ଅସ୍ଥି ଯେତେବେଳେ ଜଳନ ସାହିତ୍ୟରେ ସେ ସେ ଜଣେ ପ୍ରାଣୀ ଜନ୍ମପତ୍ର ଅସମର ଅଧିକାରୀ ଏହା ସବୁ ସହଜରେ ଶୁଦ୍ଧ ହେବ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ମଣ-ବନୀୟା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପାଞ୍ଚ ଗାମ୍ଭୀରିୟ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନେ ସହାୟ ଉଦ୍ଧାର ହେବ । ଏହାବଦ୍ ଅପ୍ରକାଶିତ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ଦର୍ଶାଉଛି ଅନ୍ତର୍ଗତ ସାବଧାନ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ।

କେହି ମନରେ ଭାଳି ତେ
କହେ ବି କହାବି ଦିଶେ ଦିଶେ ଦଶ—

ସଙ୍ଗେ ନ !

କାମଦେବ ଲିଖୁ— ଜାନି କରୁଣା କ
ନିରନ୍ତେ ଦେଖାଇ ମୋଡ଼େ ରେ । ୧ ।

ବଚନ ଯିବା କି ମନୁ ରେ

ଭୂମି-ଧନ-ବର୍ତ୍ତନ ଚେ

ଖୋଜିଲେ ଅନ୍ଧ ନ ପାଇ ବେ

ପାଦବଳେ ନ ଯୋଗାଇ ଦେ । ୨ ।

ଗୋଲଇ ଗୋଲଇ ଗୋଳ କର ଓଷ୍ଠ

ଚମନ ଯାଉଲା ହୋଇ ରେ

• ଗଣ୍ଡସୁଲପାଶୁ ଲେଉଟାଇ ଲଳ

ମାତୁଛୁ ସେ ବୋଲୁଥାଉ ରେ

ସଙ୍ଗିନି ।

ଗୁଣି ହୋଇଥାଇ ବାଦା ରେ

ଗୁଆଁର ଗୁଣ — ଗ୍ରାହକ ଦେଲ ପ୍ରାୟେ

• ମୋତେ ପୁଣି କଲୁ ଏହା ରେ । ୩ ।

ଦୃମିତ କଣି ନୟନ ଅନ୍ତରେ ସେ

ନ ଶୁଣିଲ ପର ଶୁଣୁଁ ସେ

ଦୋଷା ଫଲଇ ଅଧରେ ଦରଦାସ

ରଖି ମନ ରଖୁଥାଉ ରେ

ସଙ୍ଗିନି ।

ଦେନିଲେ ସ୍ୱେଦେ ସେମାନ ରେ

ସଦିଏ ନ ରହୁ ଟାଟନା ହୃଦୟ

ତୋ ସ୍ତନ ମଙ୍ଗ କଠିନ ରେ । ୪ ।

ନିଦ୍ରାବଶରୁ ବ ସୋରରୁ ଅବା ମୁଁ

କରିଥିଲି ତୋତେ ପିଠି ରେ

ନୟନେ ମର ରଖି କଥା ନ କହୁ

ଭୁଷଣ ପର ବିମୋଷ୍ଟରେ ।

ସଙ୍ଗିନି ।

ନିଜ ସେବକ ମୁଁ କହୁ ରେ

ନାହିଁ ମୁଁ ଭୁମ୍ଭ କୋଲକୁ ନ ଯୋଗାଇ

ବୋଲୁ ଯେ ରୁଷିଲା ହୋଇ ରେ । ୫ ।

ଉତ୍ସାହ ଭରଣେ ଚୂନ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ସେ
ବ୍ୟାକେ ଅଳ ନିଦ୍ରା ଯାଇ ରେ
ଚୁହିଁ ତୋ ସେ ଶୋଭା ଚିତ୍ ହେଲ ଲେଖା
ଚମୁନ ରଞ୍ଜିତ ନେଇ ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !
ଶୁଣେ ଧରି ମାନ ଦୋରରେ
ପଥର ପଡ଼ି ଗୁରୁ ଥର ପଡ଼ିଲା
ଗୋଲି ନ ଛଡ଼ିଲୁ କର ରେ । ୭ ।

ଛଇଲି ତୋ ପରା ଭୁଲ ଜାଣିବାକୁ
ଭଜି ବୁଧନେ କେ ନାହିଁ ରେ
ଛଇଲି ଅନ୍ୟାର ଠାର ଦେଉଥାଉ
ଏ ପରା ଭୁଲୁ ମୁହିଁ ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !
ଛଇ କେ ଅଛି ସମାନ ଗେ
ଛଇ ଟେକାଇଲି ସୁବାସରେ ମୁଁ
ଏବେ କଲ ବିଧି ସ୍ଥାନ ରେ । ୮ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦୋହ ମୋହ ପୀରତି
ଜାଣନ୍ତି ସେ ଲୋକ ଟେକ ରେ
ଜୀବନ ଥାଉ ବିଧି ଯାହା ବିଧିଲା
ହୋଉ ମୋ ପରାଣ ଧରି ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !
ଜୁଆରଙ୍କ ପରା କରି ରେ
ଜିଲେ ହାରିଲେ ତୋ ସଙ୍ଗ ବିଚ୍ଛେଦୁଁ
ଅଉ ନିର୍ବର୍ତ୍ତ ନ ପାରି ରେ । ୯ ।

ହାଲ ଗଳିରେ ମୋ ମୁଖରୁ ବସନ-

ପ୍ରାନ୍ତେ ପଶ୍ଚି ଧୋଇ ଦେଉ ରେ

• ଝୁଲି ଗଲା ଏବେ ଶରୀର ମୋହର

ଅବା କେ ବୋଲିବ ଅଉ ରେ

ସଙ୍ଗିନୀ !

ହେଉ ଅଛି ଦେହ ନୀର ରେ

ହେଉ ନାହିଁ ବୋଲି ଯେ ମେଲଣି

• ବେଳକୁ ଧରିବୁ କର ରେ । ୯ ।

ନଖ ଦନ୍ତ ଯାତ ଶତ ହୋଇଥିଲେ

ଦେଖାଉ ଏ କଥା କହୁ ରେ

ନ ଅଛି ଅଉ ସଖୀଙ୍କ ପାଶକୁ

ପରିହାସ ନ ସହଇ ରେ

ସଙ୍ଗିନୀ !

ନୂଆ ନୂଆ ଭଙ୍ଗି ତୋର ରେ

ନାଗର ପଶ ମୋ ତୋ ସଙ୍ଗରୁ ଶିକ୍ଷା

ନ ଜାଣିବେ ତ କି ନର ରେ । ୧୦ ।

ଟାଣ୍ଡରେ ଦିନେ ପ୍ରବଳ କହୁ ନାହୁଁ

ଦାସବସୁଳା କଣୋର ରେ

ଟାଣ କର ମାଧି ଧରେ କହୁଅଛୁ

ସୁରୁଷେ ଭ୍ରମର ପରି ରେ

ସଙ୍ଗିନୀ !

ହଳଗଲା ତେଡ଼େ ସ୍ତମ୍ଭ ରେ

ଟଙ୍କଧନ-ପର— ଶରକୁ ମୋ ହୃଦ

ହୋଇଅଛି ଏବେ ଲାଖ ରେ । ୧୧ ।

ଅନୁରାଗ ବଳ— ବାରୁ ମୁଁ ସେ ଦିନେ
ବାସରେ ମାଲିକ ରହି ରେ

ଅଗୋ ଏ କ ଦଣ୍ଡ ବୋଲି ରସନାରେ
ଗୁଣିଲୁ ଦଶନପନ୍ଥା ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !

ଅନୁମାନେ ଜଣା ନୋହି ରେ
ଅନୁରାଗୀ ଅନୁ— ଭଗା ବଳା ତାହା
ପଡ଼ିବେ ଜାଣିବେ କାହିଁ ରେ । ୧୫ ।

ତୁ ସେ ଥିଲୁ ଦିନେ ଶୁଭୁଜନ ପାଶେ
ହୋଇଥିଲୁ ଅନ୍ଧକାର ରେ

ଭରକରେ ନେଇ ତନୁରେ ତୋର ମୁଁ
ଦିଅନ୍ତେ କରନ ଗାର ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !

ତୁନି କରି କରି ଥରି ରେ
ତଳେ ଯାଏ ଯା ହୃଦେ ନେଇ ରଖିଲୁ
ମରୁଛି ଏବେ ସ୍ବମରି ରେ । ୧୬ ।

ଥରେ ସେ ବନ— ବିଦାରେ ମୁଁ ଲୁଚିଲି
ଜାଣିବାକୁ ତୋହୋ ଚିତ୍ତ ରେ

ଥୟେ ନୋହି ଦା ହା ପ୍ରାଣନାଥ ବୋଲି
ତାହାକୁ ହୃଦରେ ହାଥ ରେ
ସଙ୍ଗିନୀ !

ଥୁରେ ମିଳି ଥରୁ ପଦ ରେ
ଥାଉ ଯାଏ ରଙ୍ଗି କେ ଜାଣଇ ବୋଲି
ବଞ୍ଚିଲୁ ଅଳପ ଖେଦ ରେ । ୧୭ ।

ଦିନେ ବିବସନ କର ସେ ବସନ

ନ ଚାହିଁଲୁ କିସ ଭାଳି ରେ

ଦୁଃଖେ ବୋଇଲୁ ଦୟନୀରେ ନ ଦେଖିଲୁ

ଦେବତା ଏଥର ଗଳି ରେ

ସଙ୍ଗିନି !

ଦୁଇ କର ବାସ କଲୁ ରେ

ଦେଖି ଦେଖି ବୋଲି ପାଶକୁ ଗଲି ମୁଁ

ଚରଣ ଦୁଇ ଧଇଲୁ ରେ । ୧୮ ।

ଧୀରେ ଦିନେ ମୋତେ ଜାଣିଲୁ ପାଶକୁ

କହିବି କଥାଏ ମୁହଁରେ

ଧରଣୀମଣ୍ଡଳ ! ଶୁଣିଲୁ ରସନା

କଣ୍ଠରେ କହିଲୁ ଏହି ରେ

ସଙ୍ଗିନି !

ଧରା ମଧ୍ୟରେ ତୁ ସାର ରେ

ଧର ତୋ ଚରଣ ବଢ଼ିଥିଲେ ଆନ—

ନାହିଁକି ରହି ଇଚ୍ଛା ରେ । ୧୯ ।

ନଗ ମାଜୁଥିଲୁ ଦେଖି ମୁଁ ବୋଇଲି

ଦେଖିବାକୁ ଆଜି ନିଶି ରେ

ନାହିଁ ନ ପାରିଲୁ ଏ ରଙ୍ଗୀନ ବୋଲି

ଶୁଣିଲୁ ଅଳପ ମୁସି ରେ

ସଙ୍ଗିନି !

ନୟନ ମନରେ ମୋର ରେ

ନ ଯାଇ ସିନା ଘର କର ରହିଛି

ଏ ରଙ୍ଗୀନା ତୋହୋର ରେ । ୨୦ ।

ପରୁରର ଦିନେ ମୋତଡ଼ୁ ମାନସ

ଅନେ ବଳୁଥାଇ ପରାରେ

• ପସୁରକୁ ଚୋ ନେଶାନୁରେ ଠାରନ୍ତେ

ପକାଇଲୁ କାନ୍ତି ଦାସାରେ

ସଙ୍ଗିନୀ ।

ପ୍ରେମେ କଲୁ ଅଭିଜାନ ରେ

ସୁରୁଷ ହୋଇ ପାଇ ତୋତେ ଚେକିଲେ

• ହେଜିଲେ ପଶୁରୁ ଶ୍ରୀନ ରେ । ୨୧ ।

ପରୁଷେଲ ଦିନ ଅଳୀକି କହୁଲୁ

ମୋହୋ ପର ବେଶ କର ରେ

ଫଳା ହୋଇ ସିନା ଜାଣିବା ତୁମ୍ଭର

କଲୁ ସେ ପ୍ରତିଭୁତର ରେ

ସଙ୍ଗିନୀ ।

ଫୋଲୁଟୋପା ଅଦି କର ରେ ।

ପାଇ ମନାଇ ମଣ୍ଡିଣ ହୋଇ ଥିଲୁ

ଧରଲା କେ ଛୋର ଧର ରେ । ୨୨ ।

ବିଶୁରୁ ଥାଇ ମୋ ବନ୍ଧୁ ପରା ଜଣେ

ଭିନି ଭୁବନେ କେ ନାହିଁ ରେ

ବିଧରେ ମୁହିଁ ଜାଣିବାକୁ ତୁ ସିନା

ସୁରଦ-ଗାଥା ଶିଖାଇ

ସଙ୍ଗିନୀ ।

ବିଧାତା ଘଟଣା ନୋହୁ ରେ

ବିବେକ ହରାଇ ଶରଣ ପଶନ୍ତା

ମୁତୁରୁ ପେଷନ୍ତା କାହିଁ ରେ । ୨୩ ।

ବୃଷଣ ବୃଷଣ ଦେଲେ ତୋ ଅଙ୍ଗରେ

ଦଶନ୍ତ ସେନ୍ଦ୍ର ସ୍ବନତ ରେ

ଭଲ ମାନଥାଇ କୁନନା-କାନ୍ତିକ

ରଙ୍ଗ ଧଡ଼ି ନୀଳାମ୍ବର ରେ

ସଙ୍ଗିନି ।

ଉନ୍ନେ ଉନ୍ନେ ତୋର ଆଣି ରେ

ଭଣେ ସଦାଶିବ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା

ମୋ ମନ ରଖିଲୁ କଣି ରେ । ୧୪ ।

ମୋ ବସନେ ତୋ ପଶନ୍ତ ଶଶିଦେବ—

ଥାଉ ସେ ସମ୍ବନକାଳେ ରେ

ମୁଖକୁ ମୁଖ ନ ଲଗିଲେ ଅକୁଳ

ଦୋଉ ମୋ କୋଳେ ସେ କାଳେ ରେ

ସଙ୍ଗିନି ।

ମୁକୁଳା ମୋ କର କର ରେ

ମିଶିଯାଇ ଥାଉ ଶିବା ଶିବ ସେତେ

ନୋହେ ଏକ ବେନି ବାରି ରେ । ୧୫ ।

ଯୁକ୍ତାକୁ ବେଣୀ ଖୋଜୁ ପିନା ବୋଲି ମୁଁ

ଫେଡ଼ନ୍ତେ ତୋହର କେଶ ରେ

ଜାଣିଲି ଜାଣିଲି ଦୃଷ୍ଟି ପଛଦୁଃଖ

ଗଲୁ ସେ ପଦ୍ମସ୍ତ ଦଶ ରେ

ସଙ୍ଗିନି ।

ଯନ୍ତ୍ର ମୁଁ ବିନୟ କଲି ରେ

ଜୀବିକା ନିରତେ ଏହି ପିନା ବୋଲି

ପ୍ରଭେ ମୋତେ ଦେଲୁ ଫେଲି ରେ । ୧୬ ।

ରକ୍ଷି ଅଟକ ସେ ସେ ଶୋଭା ଲେଉଟେ
 ଭଲଗ୍ନ ଗତରେ ଦିନେ ରେ
 • ରୁଷିବନ୍ଧ ଏକା ଶୁଭ ବୋଲି ଅଙ୍ଗ —
 ଭରଙ୍ଗ କଲୁ କେସନେ ରେ
 ସଙ୍ଗିନୀ !
 ଗେଦନ ବି କଲୁ ମିଛେ ରେ
 ରଣୀଶ ଶୂଳନ୍ତେ ଇତି ଇତି ଭାଷି,
 • ଦାସ ବାହାରଲ ସୁହେ ରେ । ୨୭ ।
 ଲବାଇବି ନାହିଁ ପ୍ରଦୀପ ପରଶ
 ବୋଲି ମୁଁ ସେ ଶୁଣି କହୁ ରେ
 ଲଜ ମାଡ଼ନ ବଡ଼ ବୋଲି ସେ କଥା
 ଟେକି ବଦନ ନ ଶୁଣୁଁ ରେ
 ସଙ୍ଗିନୀ !
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେବ କବି କିସ ରେ
 ଲକ୍ଷଣବତୀ କୋ ପାଦ ଧରିଥିଲେ
 ନୋହେ ମଦ୍ୟବା ବିଶେଷ ରେ । ୨୮ ।
 ବିପଦେ ଓଁକାର କପଟ ବ୍ୟାଜେ
 ମୁଖେ ଭୁ ନ କହୁ କଥା ରେ
 ବୋଇଲୁ ପ୍ରଭୁ ପଣକୁ ଏହି ନିବି
 ଭୁବନ ଅଟେ ସବୁଥା ରେ
 ସଙ୍ଗିନୀ !
 ବଳେ ଶୁଆଇଲି ହୃଦେ ରେ
 ବାହୁବଳିଶ ଛଳି ବାଳ-କରଣୀ
 ପ୍ରାୟେ ଶୁଲିଲୁ ବି ମୁଦେ ରେ

ଶ୍ରୀମୁଖ ଶୁଖାଇ ଭୁଞ୍ଜ ହୋଇଥିଲୁ
ମୋ ଅସିବା ବେଳେ ଚାହିଁ ରେ
ଶିରକ୍ଷେଦ ଏଥୁଁ ବର ମୋର ପରି,
ଚରଣ ଚଳିଲା କେହି ରେ
ସଜିନି ।

ଶୁଭୁଥିଲା ଏହୁ ବାଣୀ ରେ
ଶୁଭ କରନ୍ତୁ ପଥରେ ରାଧାକାନ୍ତ
ବୋଲିବାରୁ ଅଳୀଶ୍ରେଣୀ ରେ । ୩୦ ।
ସବୁ ପ୍ରକାରେ ସୁଖ ଭୋଗ ସମ୍ପଦ
ହୋଇଥିଲା ଅବା ଯାର ରେ
ସୁନନ୍ଦୀ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ନାହିଁ ଯାହାର
ଧକ ସେ ଜନ୍ମ ତାହାର ରେ
ସଜିନି ।

ସବଦା ହୋଇ ନିରୋଗୀ ରେ
ସୁମନ ଶର ବେଦନା ସେ ପାଉଛି
ତା ଚହଁ ନାହିଁ ଅଭାଗୀ ରେ । ୩୧ ।

X X X X । ୩୨ ।
ହେଲା କଲି ଯା ବରଦ ସାଗରକୁ
ବେଲା ତ ବୁଝୁଛି ଏବେ ରେ
ହରି କରିବେ ଯାଉ କୃପା-ନୀବରେ
ଅର୍ଘ୍ୟାଣ ବାଳା ଯେବେ ରେ
ସଜିନି ।

ହେବ ସେବା-ଯୋଗ୍ୟ ପୁଣି ରେ
ହରି ଗଉଡ଼ୀ ପରସ୍ପେ ମିଶିଥିବି
ହରି ତ ପାରିବ ଜଣିରେ । ୩୩ ।

ଖ୍ୟାତି ଅଛି ଏହା ଅଳ୍ପ ସେହେ ସଞ୍ଜି
 ଥରେ ହରାଇ ନ ଜାଣି ରେ
 ସମାନ୍ତର କହୁ ଏବେ ତୁ ସେ
 ତରୁଣ କୁଶପାଣି ରେ
 ସଙ୍ଗିନୀ !
 ଶଶେ ବିଳମ୍ବ ନ ସହ ରେ
 ଶୀଘ୍ର ସଦାଶିବ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା
 ପ୍ରେମ-ଧାମ ନାମ ବହୁ ରେ । ୩୪ ।

ସୀତା ବିଚେଦ ଗଉଡ଼ିଶା

(ପରମାନନ୍ଦ)

ବନ୍ଧ୍ୟାଦ ଚନ୍ଦନ ଚନ୍ଦନଶାର ବନ୍ଧି ପରମାନନ୍ଦଙ୍କ ସିନ୍ଦୂର ସ୍ନାନ ମୁଦ୍ରା ଏହି
ସୀତା ବିଚେଦ ଗଉଡ଼ିଶା ଉପରେ ଅଙ୍କିତ । ତେଣୁ ଏ ପରମାନନ୍ଦ ଓ ସେ ପରମାନନ୍ଦ ଏକ
ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟରେ ବୌଦ୍ଧ ଅବସର ନାହିଁ ।

କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିକଳେ
କରନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରା ମାଲ୍ୟବନ୍ତକନ୍ଦରେ ରେ
କହନ୍ତି ଗୁରୁ ନବଦଳକୁ ଦେଖି
କେ ଘେନି ଗଲ ମୋର ପଞ୍ଚଜମ୍ବୁଜୀ ରେ । ୧ ।
ଶ୍ରୀଗଉଡ଼ି ! ଆଗେ କମଳମୁଖି !
ଖେଳୁ ଯେ ହସଥାଉ ଚଞ୍ଚଳଅସି ! ରେ
ଖେଦ ମୋ ମନେ ସଖି ! ହୋଉଛି ଯାହା
ଖଣ୍ଡିଲା ଧାତା କେଉଁ କାରଣେ ଏହା ରେ । ୨ ।
ଗରୁଯୌବନ ! ଆଗେ ମୁଦୁହାସିନି !
ଗଜରାଜଗମନ ! ମୁନିମୋହନ ! ରେ
ଗଦନବନେ ଏକା କର ତୁ ଗଲୁ
ଗୁଣର ମଣି ମେତେ ଏ ଦୁଃଖ ଦେଲୁ ରେ । ୩ ।
ଘଷଘଷଉରଜା ! ହରିଶଦ୍ବିଶା !
ଘନକାଳେ ଛଡ଼ିଲୁ ମୋ ପ୍ରତିଆଶା ରେ
ଘୋର ବିପତ୍ତି ଦୁଃଖ ଦେଲୁ ସୁକେଶି !
ଘୋର କୁଳଶ ଶିରେ ପଡ଼ୁଛି ଅସି ରେ । ୪ ।

ନୟନ-ପ୍ରଭମା ! ରେ ସୁକୁନ୍ଦଦନ୍ତ !

ନେଲୁ କେ ତତେ ମତେ ଦେଇ ବିପତ୍ତି ରେ

ନାହିଁ ତାହାର ଅଉ ଜୀବନେ ଅଶ୍ରୁ

ନୀଳକଣ୍ଠ ରାଜିଲେ କରବି ନାଶ ରେ । ୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ! ଅରେ କୁଟୁଳକେଶ !

ଚନ୍ଦ୍ରା-ସାଗରେ ପ୍ରିୟା ଥିବ ମୋ ବସି ରେ

ଚିତଉଥୁବ ମୋର ଗୁଣ ବିଗୁଣ

ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ଏକା ଦୋଇବ ସୀତ ରେ । ୬ ।

ଛନଳମଣି ! ଅରେ ଜାଗମଣ୍ଡନା

ଛନାଇ ଧାତା ମୋତେ ଦେଲୁ ବେଦନା ରେ

ଛଡ଼ିବି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସଖି । ଜୀବନ-ଅଶ୍ରୁ

ଛନଉଦରି ! ଯେବେ ନଇଲୁ ପାଶ ରେ । ୭ ।

ଯେଉଁ ଦିନରେ ଧନୁ ଭାଙ୍ଗିଲି ଜାଣ

ଯାଇ ଯେ ଥିଲେ ସବୁ ନୁପତିଗଣ ରେ

ଜଳଜମାଳା ମୋର ଗଳାରେ ଦେଲୁ

ଜାଇ ପଡ଼ିଲି ! ମୋର ହୃଦ ମଣ୍ଡିଲୁ ରେ । ୮ ।

ଝଲ-ଗଉର ! ସୁକୁମାର ! ସୁତନୁ

ଝିମଝି ପ୍ରିୟା ମୋର ନ ଯାଇ ମନୁ ରେ

ଝରୁ ଯେ ଥିବ ଏକା ଦୋଇ ଅବଳା

ଝରୁ ଥିବ ନୟନୁ ଲୋଚକଧାରୀ ରେ । ୯ ।

ନୟନେ ନିଜ ଅଉ ରୋଷବି ତତେ

ନାହିଁ ନା ମନେ ମୋର ଏହି ପରତେ ରେ

ନୟନ କରୁଥିଲି ନୋହିବି ବିଭା

ନବବିଶୋଭା ବିନୁ ଅଉ କେ ଶୋଭା ରେ । ୧୦ ।

ଟୋପ ମଧ୍ୟରେ ସଖି ! ପଡ଼ିଲି ଏକା
 ଟେକି ଦେବାକୁ ମତେ ଅଛୁ କେ ସଖା ରେ
 ଟଙ୍କାକ ଲକ୍ଷେ ଯୁଗ ପ୍ରାୟେ ଲଗୁଛି
 ଟଳି ନ ଯାଇ ଜୀବ ବଢ଼ି ରହିଛି ରେ । ୧୧ ।
 ଠୁଲହୋଇଣ ଯେତେ ସମ୍ପଦ ମୋର
 ଠୁଲେ ଭାଙ୍ଗିଲୁ ପ୍ରିୟା ! ଡୋଲକୁ ଦୂର ରେ
 ଠାଣସନସର ମୁଁ ନ ଦେଖି ମୁଖ
 ଠିକେ ଲଭିବି କାହିଁ ପରମ ସୁଖ ରେ । ୧୨ ।
 ଡାମ୍ବରୁମଧ୍ୟ ! ଅରେ ପରାଣ-ବନ୍ଧୁ !
 ଡେଇଁ ସେ ଗଲୁ ନନ୍ଦା ପଦ୍ମ ସିନ୍ଧୁ ରେ
 ଡୋଳାରେ ନିବି ଅଛୁ ଭେଟି ଡୋଲବ
 ଡକା ତ କଲୁ ମତେ କେଉଁ ଦଳବ ରେ । ୧୩ ।
 ଡାଳେହେଁ ପ୍ରିୟା ତୋର ମୋର ଅଭେଟ
 ଡାଳେ ହୋଇଲୁ କଥା ମରମ କଷ୍ଟ ରେ
 ଡୋବିବି ବିଷ ସଖି ! ଡୋହର ପାଇଁ
 ଡମ ନୋହୋଇ ଧନ ! କହୁଛି ମୁହଁ ରେ । ୧୪ ।
 ଅଦ୍ୟନ୍ତ ସୁକୁମାରୀ ରୁଦିନନା
 ଅଜିଲୁ କର୍ମେ ପ୍ରିୟା ! ଏଡ଼େ ବେଦନା ରେ
 ଅସୁର ଦୈତ୍ୟ ଘରେ ବନ୍ଦୀ ପଡ଼ିଲୁ
 ଅଗାଧ ଜଳେ ବେଳା ବୁଡ଼ାଇ ଗଲୁ ରେ । ୧୫ ।
 ଭରକ କରି ଦେନି ଗଲୁ ଅସୁର
 ଭୁ ଝିଙ୍କେ ଥିଲେ ଯାନ୍ତା ଯମର ଅଳ ରେ
 ଭାହି ତ ବେନି ନେତ୍ରେ ଦେଖନ୍ତୁ ସଖି !
 ଭାହିବି ତମ ପୂର୍ବେ ଧୂଆଁ ଧୁଆଁ ସାକ୍ଷୀ ରେ । ୧୬ ।

ଥିଲୁ ତ ପ୍ରିୟା ମୋର ଅସିବା ଯାଏ
 ଆନ୍ତା କି ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ କହିବା ଯାଏ ରେ
 ଥଣ୍ଡେ ବୁଦ୍ଧି ନ କର ଅଗେ ହୁଡ଼ିଲୁ
 ଥୋଇଲୁ ଧନ ପରହସ୍ତକୁ ଦେଲୁ ରେ । ୧୭ ।
 ଦଇବ ସତେ ଯେବେ ଦୋଇବ ସନ୍ଧ୍ୟା
 ଦାମ୍ଭିକଧଣେ କେଣେ ସିନ ପଳାଇ ରେ
 ଦାସରଥୁର ପ୍ରାଣେ ମାରେ ଚାହାକୁ
 ଦହଣ ଲଙ୍କାରୁ ଅଣିବ ଦୁମ୍ଭକୁ ରେ । ୧୮ ।
 ଧରଣୀ ଦଶଦଶ ଅକ୍ଷର କଲୁ
 ଧବଳମୁଖି । କେଣେ ଅନ୍ତର ହେଲୁ ରେ
 ଧରଣୀମଣ୍ଡଳର କାହିଁ ପାଇବ
 ଧରି କୋଳରେ ଏତେ ଦୁଃଖ କହିବ ରେ । ୧୯ ।
 ନାଦରଠନ ! ଆରେ ଜନକସୁତା !
 ନ କଲୁ କୋର ସଙ୍ଗ ମତେ ବଧାତା ରେ
 ନିର୍ମଳକୁଳେ ମୋର କଳକ ଦେଲୁ
 ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶ ଅଜୁ ବୁଡ଼ିଲୁ ରେ । ୨୦ ।
 ପାନବର୍ତ୍ତୀଲସ୍ତନ ! ମୁନିମୋହନ !
 ପ୍ରବାଳ ଓଷ୍ଠ ମିଶି ମୁଦୁଭାସିନି !
 ପାପିଷ୍ଠ ଦୈତ୍ୟ ଘରେ ପଡ଼ିଲୁ ସଖି !
 ପରତେ ଯାଉନାହିଁ ପାଶବ ଦେଖି ରେ । ୨୧ ।
 ପରୁଣାଯାକ ସବୁ ଭାଙ୍ଗିଲୁ ସଖି !
 ପାଳେ ପକାଇ ଗଲୁଦନ ମୁଗାନ୍ତୀ ଘର
 ପଳିଲୁ ପଳ କର୍ମେ ଏଡ଼େ ଦୁଷ୍ଟ
 ପିତୃ କଷଣ ମୋର ପାଇଁ ସନ୍ଦେହ ରେ । ୨୨ ।

ବରଗମନ ! ଆଗୋ ବୃକ୍ଷାନନେଷି !
 ବର ସେ ବରପ୍ରଭୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣଗାତ୍ରି ! ରେ
 ବେଦନା ଅନୁକମେ ପାଇବୁ ବୋଲି
 ବୋଧ ନ ଦେନ ପ୍ରିୟ ଅଭିଳାଷେ ରେ । ୨୩ ।
 ଭରଥ ମାତା ଦେନ ଦେଲୁ ଅକାର୍ଯ୍ୟ
 ତପେଲୁ ଲୁଲ ସୁଖ ତହିଁଲୁ ଲଳି ରେ
 ଭରଥ ନୃପ ନୋହୁ ଦେଲେ ବାପସ
 ଭାଙ୍ଗିଣ ପ୍ରିୟା ! ଗଲୁ ଏ ବନବାସ ରେ । ୨୪ ।
 ମୁଗାନ୍ତୀ ସୁମୁଖୀକ ସତେ ପୂଜିଲୁ
 ମୋହ କର୍ମରେ କର୍ପା ଏହା ଅଜିଲି ରେ
 ମୋତେ ଧାର୍ମିକ କର ପ୍ରୀତି ସମ୍ପାଦ
 ମୋ କର୍ମେ କର୍ପା ବହୁ କଲୁ ପ୍ରମାଦ ରେ । ୨୫ ।
 ଜୀବର ଜୀବ ! ଆରେ ଏ କଷ୍ଟ ଦେଲୁ
 ସୁବାକାଲେଣ ମୋତେ ଶୁଦ୍ଧିଣ ଗଲୁ ରେ
 ଜଳଜନେଷି ! ଅରେ ତୋ ଗୁଣ ଗୁଣି
 ଯାଉଛି ଜୀବ ମୋର ତୋହର ଦେନ । ୨୬ ।
 ରାସ ଭ୍ରାସବ ମୋର ନାହିଁ ମନକୁ
 ରାଜ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ଅଭିଳାଷିତାକୁ ରେ
 ରାଜାବନେଷା ଆଗୋ ତୋ ଗୁଣ ଗୁଣି
 ରାସ ଦିବସ ମୁଁ ନ ପାରିଲି ଜାଣି ରେ । ୨୭ ।
 ଲକ୍ଷଣ ରାମମଣି ଅତଙ୍ଗ ଶୁଣି
 ଲଳିତ କର କହେ ଶରଣ ମଣି ସେ
 ଲେଖକ-ମୁଖ ପ୍ରଭୁ କେଉଁ କଥାକୁ
 ଲେଖେ ନିଜା କରବେ ପ୍ରଭୁପଣକୁ ସେ । ୨୮ ।

ବଳ ଦେନିଶ ଶୂଳ ଶିବା ଲଙ୍କାକୁ
 ବଧବା ଗବଣକୁ ପକ କାହାକୁ ଦେ
 ବଳ କରିବା ଦଶଦଗଢୁ ମୁଣ
 ବସୁମାତା ଖାଇବ ତା ପିଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ସେ । ୨୧ ।
 ସାନନ ବୋଲେ ଦୁଃଖ ଗଲ ଦୂରକୁ
 ଶାନ୍ତି ହୋଇଣ ବୋଧ କଲେ ଦେହକୁ ସେ
 ସଉଁଦିନି ବଚନ ଶୁଣି ସାନନ
 ଶ୍ରୀରାମ ମୁଖ ଶୋଭା ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ-କୁଳ ସେ । ୩୦ ।
 ଶେଷ ହୋଇଲୁ ଆସି ବରଷାକାଳ
 ସନେଶ ପାଇ ଗଲେ ସକଳ ବଳ ସେ
 ସୁଗ୍ରୀବର ସାହାଯ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ କରିଲେ
 ଦିବ ଦଇତ ସଙ୍ଗେ ସଂଗ୍ରାମ କଲେ ସେ । ୩୧ ।
 ସୁଗ୍ରାମେ ମାରି ଭୟ କଲେ ରବଣ
 ସଙ୍ଗେ ରତ୍ନାଶକୁ ନୃପପତ୍ନୀ ସେ
 ସୀତା ଲକ୍ଷଣ ଦେନି ପୁଷ୍ପଜେ ବସି
 ସୂର୍ଯ୍ୟବିଜୟାସୁକ ଅସୋଧା ଆସି ସେ । ୩୨ ।
 ହୋଇଲେ ଅରବିନ୍ଦ ବିତାଳ ଦେନି
 ହରଷେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସ୍ଵର୍ଗର ମୁନି ସେ
 ହତ ଦେହର ଦୁଃଖ ହୋଇଲୁ ଦୂର
 ହରଷେ ଥାଇ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଅମର ସେ । ୩୩ ।
 ଶୀତାଦ୍ରବ୍ୟ ଦେନି ଶ୍ରେଣବିଳାସ
 ଛତୁଣ ନିମିଷକ ଶତେ ବରଷ ସେ
 ସମାସାଗର ରାମ ଚରଣାବିନ
 କ୍ଷମେ ପାଇ ଅନନ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ସେ । ୩୪ ।

ରାଧାମାଧବ ଚଉତିଶା

(ମଦନ)

କବି ମଦନଙ୍କ ରଚିତ ଏହି ଜଣାଣ ଚଉତିଶାଃ ଅନ୍ୟ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଶୁଣି
ତହିଁରୁ କେତୋଟି ମାନ ଯଦି ମନେ ରଖିଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ପରେ ଅଭି ଏ ଚଉତିଶାଃ ପୁଣ୍ୟପୁର
ପାଇଁ ପାଠ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ । ସୁଦୂର ଶ୍ରେଷ୍ଠତାରୁ ଏହା ମିଳେ । ଭଜନକୁସୁମେ ଏହାକୁ ମୂଲ୍ୟ ଦେବ
କେତୀ ।

କୃପାମୟିକି ମୁଁ ଧାୟି

କାକୁସୁ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟ ଦୋଇ ଜଣାଇ ଦେ

ରାଧାମାଧବ !

କଳୁଟ ଖଣ୍ଡିବା ପାଇଁ ଦେ । ୧ ।

ଖଗେଲୁ ପଛରେ ରହି

ଖେଦ ଅରତରେ କହୁଛି ମୁହିଁ ଦେ

ରାଧାମାଧବ !

ଖେଦରୁ କରବ ହାତ ଦେ । ୨ ।

ଗର୍ବ କରି ମୋ ବିପତ୍ତି

ଗଞ୍ଜି ମାରୁଛି କି ଏ ଦିବା ରାତି ଦେ

ରାଧାମାଧବ !

ଗୁଡ଼ାରି ଦେନ କହୁଛି ଦେ । ୩ ।

ଦଳକୁ ଶୁଦ୍ଧକ ପରି

ଦୃଶ୍ୟ ନ ଗଲା ଚିତ୍ତରେ ମୋହର ଦେ

ରାଧାମାଧବ !

ଦୋଷୁଛି ଦିବା ଶବ୍ଦକୁ ଦେ । ୪ ।

ଉଦାର ହୋଇବା ପାଇଁ
ଅଶ କରନ୍ତୁ ହେଁଲେକ୍ୟ ଗୋସାଇଁ ଦେ

ସାଧାରଣ !

ଅଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଉନାହିଁ ଦେ । ୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚକୋର ପରି
ଚରଣାରବିନେ ଅଶା ମୋହର ଦେ
ସାଧାରଣ !

• ଚନ୍ଦ୍ରାକୁ କରବ ପାର ଦେ । ୬ ।

ଛନ୍ଦା ଚରଣକୁ ଧାଇଁ
ଛର ମୋ ବପର ଦୁଷ୍ଟ ନାହିଁ ଦେ
ସାଧାରଣ !

ଛନ୍ଦ ନ ମଣ ମୋଠାଇଁ ଦେ । ୭ ।

ଜଗତ ଜନ ଠାକୁର
ଜୀବ ଯିବାବେଳେ ମାଗୁଣି ମୋର ଦେ
ସାଧାରଣ !

ଜାଣି ଦେବି ଭବୁଁ ପାର ଦେ । ୮ ।

ଝୁରେ କପୋତା ସେମନ୍ତ
ଝୁରୁଅଛି ମୁହିଁ ଏ ଦିବା ରାତି ଦେ
• ସାଧାରଣ !

ଝୁରି ହୋଇଲି ଅନାଥ ଦେ । ୯ ।

ନିଷ୍ଠୁର ନୁହ ମୋଠାଇଁ
ନିର୍ଦ୍ଦୟା ଦେଲେ ନ ବଢ଼ିବି ମୁହିଁ ଦେ
ସାଧାରଣ !

ନିରାଶ୍ରୟ ଜନଠାଇଁ ଦେ । ୧୦ ।

ଟୋପକୁ ନ ଦିଅ ଯେଲ
 ଟାହୁ କର ଜନେ ମାରିବେ ତାଲି ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ଟାଣ ପଣ ଯିବ ଟଳ ଦେ । ୧୧ ।

ଠାବ ମୁଁ ପାଇଲି ନାହିଁ
 ଠାକୁର ବୋଲି ଶ୍ରୀମୁରେ ଜଣାଇ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ଠିକେ ମଦନେ କହଇ ଦେ । ୧୨ ।

ତାକ ମୁଗୁଣୀ ବନର
 ତେର ଶ୍ରବଣ ଶୁଣିଲି ସହର ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ତରୁ କଲ ନିସ୍ତାର ଦେ । ୧୩ ।

ତୋକ ଶୀର ସଙ୍ଗେ ବ୍ରଷ
 ତାଳେ ପୁତନାକୁ କଲୁ ବିନାଶ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ତମ ପଣେ କଂସ ନାଶ ଦେ । ୧୪ ।

ଅର୍ଦ୍ଧାସୁର ବଧ କଲ
 ଅକାଶମାର୍ଗରେ ଦେଲେ ଜିତିଲ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ଅରକ୍ଷ ଜନ ରଖିଲ ଦେ । ୧୫ ।

ତେରୁ ଭରସା ପାଇଲି
 ତରବି ବୋଲି ମୁଁ ଅଶ୍ରୁ କଲି ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !

ତା ପରେ ମୁଁ ସଢ଼ିଗଲି ଦେ । ୧୬ ।

ଥୋପ ମୀନ ପ୍ରାୟେ ଦୋଇ
ଥକିବେ ନିଶ୍ଚୟେ ରହିଲ ମୁହିଁ ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ଥୟେ ଅଭି ଦଶ ନାହିଁ ଦେ । ୧୭ ।

ଦୟାଳୟ ନାମ ବହୁ
ଦୟା ଯଦି ତୁମ୍ଭ ହୃଦରେ ନାହିଁ ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ଦରଦୁ ଜନଙ୍କ ଠାରୁ ଦେ । ୧୮ ।

ଧର କୁରୁଜା ମନରେ
ଧାୟିବନନ ଲିପିଲ ହୃଦରେ ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ଧାନକଳ ନିରନ୍ତରେ ଦେ । ୧୯ ।

ନୃସିଂହ ମୁରଲି ଦର !
ନଦେ ହରିଶାସ ବସ ବିଦାର ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ନିଦାନ ବିପଦ ତାର ଦେ । ୨୦ ।

ପ୍ରହରାଦ ରକ୍ଷାକାର !
ପାପୀ ଅଜାମିଳ ଦୋଇଲ ପାର ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ପାଦପଦ୍ମେ ଅଶ୍ରୁକର ଦେ । ୨୧ ।

ପେଡ଼ି ମୁଁ କହିବି କେବେ
ପଦା କରଅଛୁ ଚରଣାଗ୍ରରେ ଦେ
ରାଧାମାଧବ !

ପାଦୁ ଚରଣ ନିମନ୍ତେ ଦେ । ୨୨ ।

ବୁଝା ବସ୍ତ୍ରା ଦର ନେଲ
ବଢ଼ାରେ ରୁହାର ସମର୍ଥ ଦେଲ ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ବିଷୟେ ହୋଇ ରହିଲ ହେ । ୧୩ ।
ଭାବନାଦୟା ଦର !

ଭାବନା ନରତେ ଅଛୁ ମୋହର ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ଭବଜଳୁଁ କର ପାଗ ହେ । ୧୪ ।
ମୟାରେ ଜନମ ହୋଇ !

ମଧୁସୂଦନ ହେ ଭଜିଲ ନାହିଁ ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ମହିମା ରହିଲ ନାହିଁ ହେ । ୧୫ ।
ଜାଣିଲି ତମ ମୋହର

ଜଗବନ୍ଧୁ କଲ ମୋତେ ଅନ୍ତର ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ଜାଣେ ଆଶା ନାହିଁ ମୋର ହେ । ୧୬ ।
ଭବନାଗରବର !

ରଙ୍ଗେ ବେଶୁ ବାଇ ବୁଲାଇଲ ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ରମଣୀକ ସଙ୍ଗତର ହେ । ୧୭ ।
ଲଳିତ ଲବଣ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି

ଲଳା ଅରଣ୍ଡିଲେ ଗୋପସୁବର୍ଣ୍ଣ ହେ
ରାଧାମାଧବ !

ଲୟେକର ଦବାଗୁରୁ ହେ । ୧୮ ।

ବଳାଇଁ ବେଶ୍ ବଇଁଶୀ
 ବ୍ରଜାଙ୍ଗନାକର ମନରୁ ଚୋଷି ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ବୋଲେ ଦେଉ ବ୍ରହ୍ମ ନିଶି ଦେ ୨୫
 ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣିଛୁ ମୁହିଁ
 ଶରଣ ରଖିଛୁ ରାବଣ-ଭାଇ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ଶିଶୁ ଚାନ୍ଦାଠାରେ ଦେଇ ଦେ । ୩୦ ।
 ସେହି ଭଗସା ପାଇଲି
 ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ-ବଞ୍ଚନ ଦେ ଅଶ୍ରୁ କଲି ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ଶୋକରେ ମୁଁ ସରିଗଲି ଦେ । ୩୧ ।
 ଶୁକ ସନକାଦି ସେବେ
 ସେବାକରୁଛନ୍ତି ସେ ଅନୁରୂପେ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ଶିବ ଦୋଳବା ନମନ୍ତେ ଦେ । ୩୨ ।
 ହୃଦରେ ଅଛି ମୋହର
 ହୃଷୀକେଶ ! ମୋତେ କରବ ପାର ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ଦେଉ ଦେଉନାହିଁ ମୋର ଦେ । ୩୩ ।
 ଶମାନିଧି ନାମ ବହି
 ଖେଦ ଅରତେ ମଦନ ଜଣାଇ ଦେ
 ରାଧାମାଧବ !
 ଖେଦରୁ କରବ ପାହି ଦେ ୩୪ ।

କମଳଦଳ ଚଉତିଶା

ବନ୍ଧ୍ୟାଦ ପ୍ରାଚୀର ବଦ ଗୋବିନ୍ଦ 'କରେଇ, ଏହି ବମନସ୍ତ୍ର ଚଉତିଶା' ରଚୟିତା
ବୋଇ ବୋଧହୁଏ, ବାବନ ପ୍ରେମର ମାତକଦା ଯେହୁଏ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୀତିକାର ଛନ୍ଦେ
ଛନ୍ଦେ ପଦ୍ମସୁଧା ଚାନ୍ଦା ଚାକର ଭୂଲ୍ୟ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବନ୍ଧ୍ୟାମାନଙ୍କ ଗଣେ ଦେବଦ ସମ୍ପଦ ।
କରେଇ, କବିତା ଅନୁସାରେ ରସକମାଳକର ଅଦରଶୀୟ ବଞ୍ଚିତାର ।

ସର ଦେବାରବୀମୋଦ

କମଳଦଳନେଶୀ ବିଚ୍ଛେଦ ଦନ୍ତ
କରୁଛି ଶୀତ ମତେ କୁସୁମଧନୁରେ
କୋଟିଲବଣ୍ୟଗାନ୍ଧୀ ସଙ୍ଗେ ବିହ୍ୱଳେ
କୋଟିବିନ୍ଦ ମନ ନାହିଁ ମୋ ଆନେରେ । ୧ ।
ଖଣ୍ଡିତ ଏଡ଼େ ସୁଖ କଲୁରେ ପ୍ରସ୍ତା !
କ୍ଷଣେହେଁ ବନ୍ଧୁ ! ମତେ ନ କଲୁ ଦୟାରେ
ଖଟି ଯେ ଥିଲୁ ବନ୍ଧୁ ! ତୋର ଚରଣ
ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି କରୁଛି ପ୍ରାଣ ମୟୁଣରେ । ୨ ।
ଗୁପ୍ତ ରକ୍ତକାଳେ ବୃନ୍ଦା ଦେଉ
ଗାନ୍ଧି ସୁରକ୍ଷିତ କାଳେ ଅଧିର ଦୋଉ ସେ
ଗଜଗମନା ! ଗାନ୍ଧି ସ୍ନେହ ତେଜଲୁ
ଗତ ପୀରକ ତୋ ମନୁ ବିସୋରଲୁରେ । ୩ ।
ଦୃଢ଼ ଲକ୍ଷେ ଯୁଗ ହୋଇଲ ମତେ
ଦୟା ବିଧିନ ସଖି ! ହରିହର କହେରେ
ଦକ୍ଷିଣ କୁରୁନେଶି ! କରୁଣୀମଣି !
ଦାସ ହେଉଛି ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଣମିତଣି ! ରେ । ୪ ।

ନଗ୍ରେ ନବନାଗଣ ଅଛନ୍ତି ଯେତେ
 ନିତ୍ୟେ ସରସମ ନୋହୁବେ ତୋତେ ରେ
 ନ କର ନିରାଶ ଗୋ ମାରଜମୁଖି !
 ନ ରହୁ ଜୀବ ଯିବ ତତେ ନ ଦେଖି ରେ । ୫ ।
 ଚଞ୍ଚଳ ନୟନରେ ଶୁଭ ଶୁଭିବା
 ଶୁଭିଲେ ଚକିତ ହୋଇବେ ମନ୍ଦବୀ ରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧ ଭାଲପଟେ ଅଳକା ଗୋହୁ
 ଭରୁଛନ୍ତି ଚକୋର ନିତଳେ ରହୁ ରେ । ୬ ।
 ଛନ୍ଦିଣ ଭୁଜସୁଗେ ଶୁଦ୍ଧ ନ ଦେଉ
 ଶୁଦ୍ଧି ନାହିଁ ବୋଲି ଦୃଷ୍ଟି କହୁ ରେ
 ଶୀଘ୍ରେଦ୍ରୁପାପଦ୍ମସତ କୋପରେ
 ଛନ୍ଦନ ହୋଇ ଯାଇଁ ରହୁକୁ ଦୂରେ ରେ । ୭ ।
 ଜୟଣ ତୋର ନାମ ଯାଉ ଏ ଜୀବ
 ଯିବାର କେବଳ ସେ ପ୍ରିୟା ଜାଣିବ ରେ
 ଜଗତେ ଅପସିନ୍ନ ଦଉ ତାହାକୁ
 ଜାଣି ଜାଣୁ ଏ ଯଶ ଦେଲେ ବାମକୁ ରେ । ୮ ।
 ଝଟକ ଗଣ୍ଡେ ଭାର ତାଟଙ୍କ ଶୋଭା
 ଝସ ବେତନ ଶର ଶାଣ ତା ପ୍ରଭା ରେ
 ଝମଝେ ନ ଯାଇ ମୋ ମନୁ ତୋ ସୁଖ
 ଝାମ୍ପି ମଦନ ଏବେ ଦେଲୁ ଏ ଦୁଃଖ ରେ । ୯ ।
 ଛତୋ ଜାଣିଲି ତୋର ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅ
 ଛତିଷେ ବନ୍ ! ମୋତେ ନ କଲୁ ଦୟା ରେ !
 ଛର୍ମଳ ନିଶାକରପୁଣି ଅନଳ
 ନ ଦେଖି ଛନଛନ ଚକୋର ମନ ରେ । ୧୦ ।

ଟଙ୍କାରି ଟାଣେ ଟାଣି ମାରୁଛୁ ମାର
 ଟଳିଲୁଟି ପରାଣ ଏଥୁ ଉତ୍ତର ରେ
 ଟାଣି ନୁହଇ ସତ ଶପଥ ତୋର
 ଟସକର ପଣେ ତୁ ଏଥୁ ଉତ୍ତର ରେ । ୧୧ ।
 ଠାଠିକ ଉଚ୍ଚ କୁଚ ମଦନ କାଳେ
 ଠକାରେ ନାହିଁ ନାହିଁ କରୁ ବିଭେଳେ ରେ ।
 ଠାକୁର ଅଟୁ ବନ୍ଧୁ ! ଯୁବା ଉପରେ
 ଠୁଳ କାମ ଅନଳ ଉତ୍ତର ବାରେ ରେ । ୧୨ ।
 ଡମ୍ବରୁଧର ! ବାରେ ଏମନ୍ତ କର
 ଡୋଳାପିଢୁଳା ଦେଇ ସନ୍ତାପ ହର ହେ ।
 ଡଙ୍ଗର ଡକାଇତ ଡକା କରୁଛୁ
 ଡୋଳେ ଡୋଳେ ନ ଦେଖି ତନ୍ ରହୁଛୁ ରେ । ୧୩ ।
 ଡୋକ ମରୁବି ବିଷ କେ ଅଣିଦେବ
 ଡଗ ବୁଝି କାଗଜ ତାକୁ ରହିବ ରେ
 ଡମ୍ବ ଯେତେକ ସବୁ ସରିଣଗଲା
 ଡଳିହଳ ଅଧରୁ ସୁଧା ଗଳିଲା ରେ । ୧୪ ।
 ଅତନୁ-ଧନୁ ମତେ ତନ୍ କରବ
 ଅବଳା ବାରେ ଅବା ଏଥୁ ରହିବ ରେ
 ଅଙ୍ଗନା ଅଙ୍ଗ ନାଶ ନ ଯାଉ ଅସି
 ଅନାଥ ନାଥ ହୋଇ ରଣ ସୁକେଶି । ରେ । ୧୫ ।
 ବରୁଣୀମଣି ସୋଗ ବସରେ ଥିଲା
 ବସେ ପାଇଣ ଥିଲି ବିହୁ ହରିଲା ରେ
 ବସନାଶିନୀ ପ୍ରିୟା ବିମୁଖ ହେଲା
 ବସନସ୍ମୃତି ମତେ କିମ୍ପା ନ ନେଲା ରେ । ୧୬ ।

ଥୋଇ କାରକ କର ପୁରୁଷ ବଧ
 ଥୋଇଲ ନାହିଁ ସେତେ ଥିଲ ମୋ ସଧ ରେ
 ଥବର ଜ୍ଞାନ ଅଉ ନାହିଁ ମୋ ଦେହ
 ଥରଲୁଟ ପରାଣ ଶୁଣ ସମେତ ରେ । ୧୭ ।
 ଦଇନି ଘେନି ବାରେ କରୁଣା କର
 ଦାସ ଦୋଷ ସୁନ୍ଦର ! ମନେ ନ ଧର ରେ ।
 ଦୁଃଖନାଶିନୀ ପାଇଁ ହୋଇଲ ଦୁଃଖୀ
 ଦୁଃଖ ତ ନ ଦେଖିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଣ୍ଡି ! ରେ । ୧୮ ।
 ଧରନ୍ତୁ ଜୀବ ଧନ ଅସିବା ଯାଏଁ
 ଧରଣୀମଣ୍ଡଳ ! ତୁ କର ସଦୟେ ରେ
 ଧରି କହୁଛୁ ପାଦ ଏମନ୍ତ କର
 ଧୀରଗମନ ! ବାରେ ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ରେ । ୧୯ ।
 ନିରନ୍ତରେ ତୋ ରୂପ କରୁଛୁ ଧ୍ୟାନ
 ନିଶି ଦିବସେ ବନ୍ଧୁ ପଡ଼ୁଛୁ ମନ ରେ ।
 ନିଶାପତି ତୋ ବିନୁ ତନୁ ଦହୁଛୁ
 ନିତେଁ ନେବ ପରାଣ ବିଚାରୁ ଅଛୁ ରେ । ୨୦ ।
 ପ୍ରିୟା ପୀରକ ପରମାଦ ହୋଇଲୁ
 ପଥେ ବସାଇ ମୋତେ ଅନାସ୍ତ କଲ ରେ
 ପରମାନନ୍ଦ ବାରେ ଏମନ୍ତ କର
 ପଦ୍ମପଟାଣି ଦେଇ ସନ୍ତାପ ଦର ହେ । ୨୧ ।
 ପ୍ରୀତିରବିଳ ମୁଖେ ଚନ୍ଦ୍ରନ ଦେବି
 ପାଇ ପୁରୁଣା ହୋଇ ଦୁଃଖ ଚରକବି ହେ ।
 ପଣି କୁଣ୍ଡଳ ଶୟ ଉପୁ ହୋଇଲୁ
 ପାନ କୁରଇ ପ୍ରାୟେ ମୋ ମନ ନେଲ ରେ । ୨୨ ।

ବିଧିବଦନା ଦିନେ ବସନ୍ତ ବାଲେ
 ବସନ୍ତ ଚରୁ ତଳେ ବସାଇ କୋଳେ ରେ
 ବୋଲୁଛୁ ଯାହା ମୋତେ ପରାଣସହ ! .
 ବିଷୋଇଲୁ ଏବେ ତା ବିଦେଶେ ରହୁ ରେ । ୨୩ ।
 ବେଳା ଶୋକ ସମୁଦ୍ରେ ବସାଇ ଦେଲୁ
 ଭାବ ଦେଇ ଭାବନ ! ଅଭାବ କଲୁ ରେ ।
 ଭଗତ ନ ଦେନିଲୁ ବାରେ ମୋହର
 ରଲେ ଅସଣ ଦେବ ଜଗତେ ତୋଳ ରେ । ୨୪ ।
 ମନ୍ତ୍ରମଣ୍ଡଳ ! ମନେ ସଦୟା କର
 ମଦନ-ଅନ୍ଧକାରୁ ବାରେ ଭାବର ରେ
 ମଦନ ମୟାଣ ପୟାଣ କରୁଛୁ
 ମାରିନେବ ପରାଣ ଶରୁରୁ ଅଛୁ ରେ । ୨୫ ।
 ସୁବର୍ଣ୍ଣାଶିରେମଣି ! କୁଞ୍ଜଳକେଶି ।
 ଜାଣିମଣି ! ଏ ବର ମତେ ଦିଅଣି ରେ
 ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ତୋ ପଦେ ଝଟିଣ ଥୁବ
 ଯାବକ ହୋଇ ତୋ ଚରଣେ ଲାଗିବି ରେ । ୨୬ ।
 ରହିକ ଜନକର ଅଛି ତୁ ବନ୍ଧୁ
 ରମଣାଶିରେମଣି ! ଅମୃତଫଳ ରେ ।
 ରଜନୀ ବନ୍ଧୁଥୁଲି ରଙ୍ଗେ ତୋଁ ସଙ୍ଗ
 ରତିଲୁ ନାନା ସୁଖ କଲୁ ବରଙ୍ଗ ରେ । ୨୭ ।
 ଲଳିତ ଚରଣେ ତୋଁ ଦିନେ ରେ ସହ !
 ଲକ୍ଷୀ ଲେଖନ୍ତେ ଯାହା ଅଛି ତୁ ବହୁ ରେ
 ଲଖିଛୁ ବୋଲୁ ହୋଇ ଅଙ୍ଗେ ସେ କଥା
 ଲବଣ୍ୟନୟ ! ମନେ ଲାଗିଛୁ ବଥା ରେ । ୨୮ ।

ବଳୁପମ ହୋଇଲୁ ମନ ପବନ
 ବିଷ ସମ ହୋଇଲୁ ଅଶନ ପାନ ରେ ।
 ବିଷମ ପ୍ରାଣ ଦେନଅଛି ମଦନ
 ବାନ୍ଧବ ! ତୋର ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ମୋ ଅନ ରେ । ୧୧ ।
 ସୁଦୟା କର ମୋତେ ଦୁମାରମଣ
 ସପନେ ସଞ୍ଚିବ ଧରଣ ଚରଣ ଦେ ।
 ସୁମୁଖୀ ସନ୍ତୋଷରେ ସୁଦୟା କରୁ
 ଶୋକ-ସାଗରୁ ବାରେ ଉଦ୍ଧର ଧରୁ ରେ । ୧୦ ।
 ଶଶଧର ତୋ ବନ୍ଧୁ ବାସୁକୀ ମତେ
 ସତେହେ ଦୟା ସଞ୍ଚି ! ନାହିଁ ତୋ ଚିତ୍ତେ ରେ
 ଶଶୀବଦନ ! ଏଡ଼େ କଠୋର ହେଲୁ
 ଶରଣ ପଶିଥିଲୁ ନିଷ୍ଠେ ତେଜଲୁ ରେ । ୧୧ ।
 ଶରଣ ପଶିଥିଲୁ ତୋରେ ସଜନି !
 ସେ କଥା ନ ଚିତ୍ତେ ମୁଗଲେଚନ ! ରେ ।
 ସରଲ ଚରଣା ମୋ ହେଲୁ ନିରେଖ
 ସୁରଜବିମ୍ବାଧର ! ବାରେକ ରଖ ରେ । ୧୨ ।
 ହର ଚନ୍ଦ୍ରମା ଶୁନି ଚରୁରାଜନ
 ହେମଗାନ୍ଧି ! ହରିବୁ ସକଳ ମନ ରେ
 ହୃଦୟର ନିଷ୍ଠେ ପ୍ରାଣ ନାଶିଲୁ
 ହାତକଗାନ୍ଧି ! ମତେ ଏମନ୍ତ କଲୁ ରେ । ୧୩ ।
 ଶ୍ରୀରାମଦାସଦାସର ବେନ ଚରଣ
 ହୃଦନେ ନିଭଇଲୁ ପଶେ ଶରଣ ଯେ
 ହମାସାଗର ପ୍ରଭୁ ନୀଳାଦ୍ରିପତି
 ସମେ ଦର୍ଶନେ ନରେ ଲବ ମୁକତି ଯେ । ୧୪ ।

ରାଧାମୋହନ ଚଉତିଶା

ରାଧାମାଧବ ଓ ରାଧାମୋହନ ଚଉତିଶା ମଧ୍ୟରେ ଏବେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଅଛି ଯେ ଗୋଟିଏ
ଅନନ୍ତର ଆଦିକରଣ ପରି ବୋଧହୁଏ । ଭଜନପ୍ରେମାମାତ୍ରଙ୍କ ନିକଟରେ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଅନୁତ
ହେବାର ଅଶା ।

କେବଣ ଦୁର୍ଜନ ଜନ
କରଯୋଡ଼ି କରି ହୋଇ ନିଉନ ହେ
ରାଧାମୋହନ !
କହୁଛୁ କିନୟ ଦେନ ହେ । ୧ ।
ଶଗେଲୁ ପଛରେ ବହୁ
ଶେଷ ଅରଳେ ସଂଧ୍ୟାରେ ଜଣାଇ ହେ
ରାଧାମୋହନ !
ଶେଷ ରାଶି ଦେଉ ନାହିଁ ହେ । ୨ ।
ଗରଷ୍ଟ ଗାଡ଼ି ବପଉ
ଶାନ୍ତିକରି ସାରି ଦେଲା ସମ୍ପଦ ହେ
ରାଧାମୋହନ !
ଶକ୍ତି ମାରେ ନିବା ରୁଦି ହେ । ୩ ।
ଦଶ ନେବ ବୋଲି ଅସି
ଦୋଷ ରହୁଅଛୁ ବିପଦ ନାଶି ହେ
ରାଧାମୋହନ !
ଦୋର ଅଭି ହେଲି ଅସି ହେ । ୪ ।

ନନ୍ଦସୁତ ବଂଶୀଧାରୀ

ନାହିଁ କେହି ଅଛୁ ସାଦା ମୋହନ ଦେ

ରାଧାମୋହନ !

ନ ରଖିଲେ ଗଲ ସରି ଦେ । ୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ନାମ ବହୁ

ତତ୍ତ୍ୱେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳେ ଦ୍ରୌପଦୀ ସାର୍ବ ଦେ

ରାଧାମୋହନ !

• ଚନ୍ଦ୍ରାରୁ ନେଲ ବଞ୍ଚାଇ ଦେ । ୬ ।

ଛଡ଼ିଲ ସକଳ ଅଶା

ଛନ୍ଦାଚରଣକୁ କଲ ଗରସା ଦେ

ରାଧାମୋହନ !

ଛଡ଼ିନ ଗଲ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେ । ୭ ।

ଜଳନ୍ତା ଅନଳ ଜି

ଯଶୋଦା ସୁତ ଦେ ଅଛୁ ସମ୍ଭାଳ ଦେ

ରାଧାମୋହନ !

ଯହେ ଦ୍ରୁତବାଳ ପାଳ ଦେ । ୮ ।

ଝୁରେ କପୋତୀ ସେସନ ।

ଝୁରୁ ଅଛି ମୁହଁ ଚଳନା ଦନ ଦେ

• ରାଧାମୋହନ !

ଝୁରୁ ଝୁରୁ ଭନ ଶାନ ଦେ । ୯ ।

ନିଶାସ ଛଡ଼ିଲ ଅତି

ନିରାପସ ଦେଲ କରୁଣାରାସ ଦେ

ରାଧାମୋହନ !

ନିଶାସୋତେ ଗଲ ଲୁପି ଦେ । ୧୦ ।

ଟଳଲ ବଟପୀ ପ୍ରାୟେ
 ଟାଣ ନାହିଁ ମୁନେଏ ରହୁଛି କାୟେ ଦେ
 ରାଧାମୋହନ !

ଟଳବ ନିଷ୍ଠୟେ ବାୟେ ଦେ । ୧୧ ।

ଠଉରବାଲୁ ମୋ ଅଣ
 ଠିକଣା ନ ଦେଶେ ଦେ ପୀତବାସ ଦେ
 ରାଧାମୋହନ !

ଠାକୁର କଲ ନିଗଣ ଦେ । ୧୨ ।

ତରରେ ଗଣି ମୁଗୁଣି
 ତାକ ଦେଲ ରଣ ସାଗଞ୍ଜପାଣି ଦେ ।
 ରାଧାମୋହନ !

ତାକ ଶୁଣି ସେହୁସଣି ଦେ । ୧୩ ।

ତାଲେ ରହୁ କେତୁ ତରେ
 ତଳରହୁ ତଳ ଶଶମେଶରେ ଦେ
 ରାଧାମୋହନ !

ତକା ବାଜେ ଜଗତରେ ଦେ । ୧୪ ।

ଅକର୍ମ-କର୍ମଦାୟକ
 ଅଘୋର ପାତକବୃନ୍ଦ ଭାରକ ଦେ
 ରାଧାମୋହନ !

ଅଣିଲେ ପଡ଼ୁଛି ତାକ ଦେ । ୧୫ ।

ଭୁମ୍ବେ ପରାଧୀବନ
 ଭୁମ୍ବ ବିନା ନାହିଁ ମୋ ପରାଧୀବ ଦେ ।
 ରାଧାମୋହନ !

ଭାରିବାଲୁ ବିଭବନ ଦେ । ୧୬ ।

ଥରକଟା ପତ୍ରୀ ପର
ଥସେ ନାହିଁ ହୃଦୟରେ ମୋହର ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ଥାଉଁ ଥାଉଁ ଗଲୁ ସର ହେ । ୧୭ ।

ଦରଦ୍ର ସୁଦାମା ଦୁଃଖ
ଦଣ୍ଡକେ ସାଗର ପଙ୍କଜ ମୁଖ ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ଦେଲୁ ଅଶେଷ ମୁଖ ହେ । ୧୮ ।

ଧରଣୀ ଧରନ୍ତା ଅଶେଷ
ଧ୍ରୁବର ରଶ୍ମିର ନିଷ୍ଠୁର ସ୍ପର୍ଶେ ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ଧ୍ରୁବ ସ୍ଥଳ୍ୟ ଦେବମାର୍ଗେ ହେ । ୧୯ ।

ନମିତ ମୁଗର ଧର
ନହେ ଭରଣୀର ବସ ବିଦାର ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ନାହିଁ ମମ ଭରଣୁଷା ଧୃତ । ୨୦ ।

ପରପାବନ ଦୃଶ
ପଦକା ଉଠିଛି ଚଉଦପୁଷା ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ପ୍ରହରଦ ହୃଦକାଶ ହେ । ୨୧ ।

ଫରେଇବର ଭସଣ
ଫୁଟଇ ହୃଦୟ ଅରବିଣୀ ହେ
ଗୁଣାମୋହନ !

ଫେଡ଼ି ମୋ ହୃଦ କଷଣ ହେ । ୨୨ ।

ବେଳକୁ ବେଳ ପ୍ରବଳ
ବ୍ୟାଧିରୂପେ ବ୍ୟାଧି ସାରିଲା ବଳ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ବିଷମ ସଂକଟ ହର ହେ । ୨୩ ।

ଭୁବ୍ୟଜନ ସିବ ନାଶ
ଭାବଗ୍ରାସ୍ତ ଅରଜିବ କି ସଶ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ଭାବନା କର ମାନସ ହେ । ୨୪ ।

ମଲା କୁମର ବଞ୍ଚାଇ
ମହିମାସାଗର ଗୁରୁକୁ ଦେଇ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ମନୁ ସନ୍ତାପ ଛଡ଼ାଇ ହେ । ୨୫ ।

ଜଗତ ପ୍ରଳୟକାଳେ
ଜୁକୁ ମାରକଣ୍ଡ ତାରଳ ହେଲେ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ସଶ ଚକ୍ଷୁ ମସ୍ତକଲେ ହେ । ୨୬ ।

ରମା ସଙ୍ଗେ ଖେଳ ରଚେ
ରଖ ଛାକଦେଲା ଗଜ ଅରଚେ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ବର୍ତ୍ତେ ତାଳୁ ଭୂରଚେ ହେ । ୨୭ ।

ଲାଗିଣ ସଦୁଚରଣ
ଲବଣ ହେଲା ଅହଳା ଭୂଗଣ ହେ
ରାଧାମୋହନ !

ଲଭିଲା ସେହୁ କାରଣ ହେ । ୨୮ ।

ଦୁଃଖାଶ୍ରୟାବଳୀ ଧରା ।

ବଡ଼ ଅଜାମିଳ ବେଶ୍ୟା ପିଙ୍ଗଳା ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ବୁଝି ମୋ ସଂଗୟି ତୋଳା ହେ । ୨୧ ।

ଶ୍ରୀବତ୍ସଲାଞ୍ଜନ ଚନ୍ଦ୍ର

ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ବହିରୁ ଭକ୍ତ ଭାବେଣ ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ଶ୍ରୀମୁଖେ କହି ଅପଣ ହେ । ୩୦ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ନାମ ସାର

ଶରଣ ବସୁଳ ଦୟାସାଗର ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ଶୋକ ପିତ୍ତ ପାରିକର ହେ । ୩୧ ।

ଶୁକ ସନକାଦି ଶେଷ

ସୁରୁଷ୍ମନ୍ତି ଯାକୁ ରାଧା ଦବସ ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ସେହି ନ ପାଇଲେ ଲେଖା ହେ । ୩୨ ।

ସ୍ଥାନ ବର୍ମ ରୁକ୍ତି ମୋର

ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧା ମୁଦି କର୍ଣ୍ଣକୁହର ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ହୃଦୟ ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ହେ । ୩୩ ।

ଶ୍ରୀରାବି ତଳୟା ରାଣ ।

ସମାକର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦର ଦୋଷ ହେ

ରାଧାମୋହନ !

ହିତ ରାଜ କର ନାସ ହେ । ୩୪ ।

ସାରଙ୍ଗଦୃଢ଼ ଚଉତିଶା

(କୃପାସିନ୍ଧୁ)

ପ୍ରାଚୀନ କବିବର କପାସିନ୍ଧୁ ସାମନ୍ତରାଜ ଅଧୁନକସ୍ତରରେ ବେଶୀ ଯେବ ନାଶରୁ ବାହୁଁ;
କହୁ ସେ ଲେଖେ ବଡ଼ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କବି । ଅମ୍ବେମନେ ତାଙ୍କର ଶେଷେବ ଗୋଟି କବିତାକ
ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛୁ ଓ ଅଶାନ୍ତତା ତାଙ୍କର ଅନାନ୍ୟ କବି ହସ୍ତରେ ହେବ । ତାହା ନ ହେବା
ସ୍ବାର୍ଥ ସାମନ୍ତରାଜ ପ୍ରତିଦିନ ଯଥାସ୍ଥ ଅବର ଅନ୍ବେଷଣ ।

ଶ୍ରୀ—ବାମୋଦ

କହିବ ସାରଙ୍ଗ ସା — ରଙ୍ଗ ସାରଙ୍ଗ ସାର-

ଙ୍ଗ-ନୟନା ଶ୍ରମରେ

କୁସୁମ କାଣ୍ଡ କାଣ୍ଡ କାଣ୍ଡ ଦାଣ୍ଡରେ ଗୋପୀ

କି ଦେଲେ ତ ଦୋଷରେ

ଦଂଷ ହେ ।

କରଣ କରୁଣା ଅମ୍ବରେ

କୋଳେ କରୁ ହରି ହରି ହରି ହରିକି ଏ କ-

ଥା ପରୁରବ ଧୀରେ । ୧ ।

ଖେଦ ଅକୃପାରେ ପାରିଦ୍ରମଧ୍ୟାକୁ

ଗସାଇ ସାଣ୍ଠି ଦେଇଗଲେ

ଶଲ ସେ ଅକୃର କୃର ବଚନକୁ

ନରେଶ କଂସପୁର ଗଲେ

ଦଂଷ ହେ ।

ଖାଇ ମରନ୍ତୁ ସବେ କଷ

ଗୁଆଇ ଅଧରୁ ଅମୃତ ଅମୃତ

କଲେ ସା ଏହି ତାଙ୍କ ଦୋଷ । ୨ ।

ଗୋପ-କଳନର • ଜନା ଦବା ଦବା-
 କରବନ୍ଧୁ ପାଦେ ସେବିଲୁଁ
 ଗୋକୁଳପାଳ ଗୋ— କୁଳ ପାଳ ପାଳ
 ନରେନ୍ଦ୍ରପଦ ଭୂଷ କଲୁଁ
 ହଂସ ହେ !
 ଗୋବିନ୍ଦ ବୋଲୁଥାନ୍ତି ଧୀରେ
 ଗୁପ୍ତ ରେ ସୁମନା ସୁମନା ସୁମନା
 ସୁମନା-ମଣ୍ଡଳା ଝେନ୍ଦୁରେ । ୩ ।
 ଘନ ଘନ ଘନ ଘନସ୍ୟାମ ବେନୁ-
 ଧନ ଶୁଭର ସେତେବେଳେ
 ଘର ବର ବର— ବରନା ସମସ୍ତ
 ତେଜ ତା ଝଟ ପାଦତଳେ
 ହଂସ ହେ !
 ଘୋର ଦାରୁଣ ରକ୍ତପତ୍ତ
 ଘେନି ଜୀବନ ଜା— ଘବ ନନ୍ଦସୁତ-
 ର ବ ଏହି ଅପକାରକ । ୪ ।
 ଘରବେ ମଧୁର ମଧୁ ରଜନୀରେ
 କାମ କାମନା ମନେ କର
 ନୟନାନନ୍ଦ ନ— ନ ନନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ
 ମାରିଥାଉ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର
 ହଂସ ହେ !
 ନରେନ୍ଦ୍ର ହେଲୁ ଏବେ ସେହି
 ନରଜନନୟନ ନୟନ ନୟନ
 ନାଶନୁ ପ୍ରଭୁପଣ ବହୁ । ୫ ।

ଶୁଭ୍ର ଏ ନଗରେ ନଗରେ ନଗରେ
 ଯେତେ ଯେତେ ଭାବ ଦେଇଛି
 ତେଣୁ ସେ ରଦ୍ଧ ର— ତି ରଦ୍ଧ ରଦ୍ଧ କ-
 ତେଜାଭାଗ ଦୁଖ ଦେଉଛି
 ହଂସ ହେ !
 ଶୁଭ୍ର ଲେ ସେହି ସେ ଦିଶୁଛି
 ଚିତ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କାନ୍ତ କାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର-
 କାନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟହୃତ କରୁଛି । ୬ ।
 ଛକ୍କନେ ଶ୍ରୀକବ ଶ୍ରୀକବ କରରେ
 ଦେଇ ବୋଲୁଥାନ୍ତି ଶ୍ରୀବାସ
 ଛଡ଼ି ବନପ୍ରିୟ ବନପ୍ରିୟ ପ୍ରିୟ
 ବନପ୍ରିୟ ଭାବ ଭୁବାସ
 ହଂସ ହେ !
 ଛକ୍କଳ ଗୋପନୀଶ୍ରବର
 ଛେମ୍ବା ସାଗର ଗ— ରବ ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର
 ସୁଖକୁ ନ କରୁ ଅଦର । ୭ ।
 ଯାଉ ଯାଉ ଦନ ଦାନବକୁ ବନ୍ଧୁ
 ଜୀବ ଅଧର ପାନ କରି
 ଜାତି ଜାତି ଦେଲେ କରି ଶେଷ ଶେଷ
 ସଜନୀ ଅଉ ପଟୋଅଉ
 ହଂସ ହେ !
 ଜୀବ ନେଉଛି ଏବେ ମାର
 ସତନ କର କ— ରବ ନିବେଦନା
 ବେଦନା ଜଣାଇ ଅମ୍ଭର । ୮ ।

ସଞ୍ଜେହୁ କେତୁ ଉଦୟ ଉଦୟ

ନାଶ କରୁଥିବୁ ଆମର ।

ହରି ଗଉଡ଼ା ଗ— ଭଗା ସେବାବଧ

ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀମତୀ ସତ୍ୟଭାମା

ହଠାତ୍ ହେ !

ଭୂତ ଭବ ହେଉ ନୟନ

ଝରୁଛି ନୀର ନୀ- ବନ୍ତରେ ବା ଚନ୍ଦ୍ର

ନିମ୍ନ ପ୍ରକାଶିତ ମନ । ୯ ।

କିଛି କଦମ୍ବ କଦମ୍ବ କଦମ୍ବ

ଦୋର ବୋଲୁଥାନ୍ତି ଶ୍ରୀକର

ନାଗରମଣିଏ ମଣି ଏ ପୁସ୍ତକ

ଦେନ ଏ ମଦନ ମୁଦୁର

ହେଁ ହେଁ !

ନିୟମର ସେ ପ୍ରଶସ୍ତାନ

ମାଲ ସଂକଳନ କ୍ର- ଲବ୍ଧ ନିୟମାବଳୀ

ଶ୍ରୀମତୀ କଲ୍ୟାଣୀ ଦେବୀ । ୧୦ ।

ଟାକି ଜାଣୁଛୁ ଆ—

ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡକେ ନେଇ

ଠାକୁର ଜାମନା ମନ ମନ ମନ—

ସ୍ୱଚ୍ଛ ସମ୍ବଳେ ତାଙ୍କ ଦେଇ

୧୦୪ ଟ ୧ ।

ଟଳଟଳ ଥିବା ହୋଇଛି

ଢେକ ମରୁତ ମରୁ— ମରୁତମରୁ ତନୁ—

ଉଦ୍‌ଭାବ ଯାହା ଦହୁଛି । ୧୧ ।

[illegible]

ଅଧରକ୍ମ-୩ ନୋମ୍ବେ ସର

ଠାଟିକ ଦନ୍ତକୁ ଜ୍ୱଳକୁ ଉଜାଲ

ଭୁବନେଶ୍ୱର ନ ପାଲେଶ୍ୱର ଶିଖର

ଦଂସ ହେ !

ଠାକୁର ସଙ୍ଗେ ଧାଉଁ ରହୁ

ଓଣ ଉପବନ ପବନରେ ପୁଷ୍ପ

ପୁଷ୍ପ ଅମୋଦ କରୁଥାଲ । ୧୨ ।

ଜାତି ଏକାନ୍ତେ, ଏକାନ୍ତେ, ଗୋପୀକାନ୍ତେ,

କାନୁ ବାଣୀରେ ବଣ କଲେ

ଉତ୍କଳରତ୍ନ ପଲ୍ଲୀ— ବିଶେଷ ବିଶେଷ

ବିଶିଷ୍ଟ ଦେଇ ଚଳିଲେ

ହଂସ ହେ !

ଡୋକ୍ଟରଙ୍କୁ ଜୀବ ଅବସ୍ଥା

ଉତ୍ତର ବର ବ— ଗୁଣ-ଧର ଧର-

ଧର ପାଇବେ ଦୃଢ଼୍ୟା ଦୋଷ । ୧୩ ।

ଭଲ୍ଲୁ ଜୀବନ ଜୀବନ ଜୀବନ—

ବୁଦ୍ଧ-ଦଳେ ପଡ଼ି ଯେସନ

କଳ କଳ ବିଧି ବିଧି ବିଧି ଭାର

କରେ ଧର୍ମର୍ୟ ଶୟମାନ

କଂସ ହେ !

ତ୍ରିଥ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ଦେଲା ଭଜ ।

ତାଲେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଚନ୍ଦ୍ରର ଚନ୍ଦ୍ରର-

ଅନଳ କର ଦୟା ପ୍ରାଣ । ୧୪ ।

ଅବନୁ ଅବନୁ

ଅବନୁ ଅବନୁ

କଲ ପେଶି ପୁଷ୍ପାମୃତ

ଆସି ଦର ଦର

ଦରଗଦରୀକୁ

ଏ ଦୁଃଖ ରଖନ୍ତୁ ବାରେକ

ହଂସ ଦେ !

ଆଶାବିଶ୍ରାମ ତାଙ୍କ ନାମ

ଏହୁ ବିପଦ ବି —

ପଦ ପଦ କର —

ଦେବାକୁ ଅମ୍ଭେ ନୋହୁଁ ସମ । ୧୫ ।

ଚରୁଣିକ ଦେନ

ମାଧବ ମାଧବ

ମାଷେ ବୁଲୁଥାନ୍ତି ଅନିଶେ

ତାର ତାର ତାର

ତାର ହାରେ ଶୋଭା

ବହୁଣ ଥାଉ ସେ ଉରସେ-ସେ

ହଂସ ଦେ !

ତାଙ୍କ ବିଜେ କଲ ଦିନକୁ

ତେଜି ଅହାର ହା —

ର ହା ରବ ଏବେ

ପ୍ରକାଶ ହୋଉଛି ମୁଖରୁ । ୧୬ ।

ଥୁଲେ ଶୂନରେ ଶୁ —

ନରେ ଶୂନନିଶି

ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇଥିଲ

ହୁରେ ଗୋହନ ମୋ —

ହନ ବେଶୁ ବାଲ

ବାଲ କରିଗ ଦେନ ଗଲୁ

ହଂସ ଦେ !

ଥଏ ହୋଇ ସେହୁ ବିଶୁଦ୍ଧ

ଥାଉ ସେ ବରଜ

ବରଜ ଅନ୍ତରେ

ବରଜ ଅମୃତ ରହିଛି । ୧୭ ।

ଦାମୋଦର ଦର ଦତ୍ତାତ୍ତ ଗଗେ
 ଦେଖିଲୁ ନାହିଁ ଗୋପନାଶ
 ଦହେ ହିଁ ଜଗଜ ହିଁ ଜ ଗଜ ଗଜ
 ସେଇଁ ଦନ ଗଲେ ବିପ୍ଳବ
 ହଂସ ହେ
 ଦତ୍ତ ହିଁ ଗୋଲୁଥାନ୍ତି
 ଦେଖରେ ଗମା ଗ— ମା ଗମା ବଗାରେ
 ମୃଗ ମୃଗ ଲୀଳା କରନ୍ତି । ୧୮ ।
 ଧାର ଗୁହଁ ପ୍ରଭ— ଅଶା ପ୍ରଭଅଶା
 ଅଶା ବିଶ୍ରାମକୁ କରନ୍ତି
 ଧୀରେ ଏ ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଣ ପଦ ପଦ—
 ଗଜ ବିନା ଦେହେ ମରୁଛି
 ହଂସ ହେ !
 ଧନ୍ୟ ହୋଇଥିଲୁ ତାହାରେ
 ଧର ନଥଳ ନ — ଅଳ ଅଳା ହେଁଦେ
 ଖୋସିଆଉଁ କୃଷ୍ଣ ଶିରରେ । ୧୯ ।
 ନିରାଶ ରାସର— ସିକ ରସି କଳା
 ନ ଯାଇଁ ଜୀବନ ରହିଛି
 ନାଗେଶ୍ୱର ପ୍ରାଣ ନାଗେ ନାଗେଶ୍ୱର
 ପୁରପଦ କ ହୋଇଅଛି
 ହଂସ ହେ !
 ପିଣ୍ଡୁନ ବିହୁ ତା ଖଣିଲ
 ପାଇଛି ବିପଦ— ବିପଦ ଦେଖ
 ଗୋପରୁ ସେଇଁ ଦନୁ ଗଲ । ୨୦ ।

ପାଇ ବିଚିତ୍ତେ ର— ଦେ ରହି ଅବଳା

ବଳାଇଛୁ ଚିତ୍ତ ତାହାରେ

ଯେଉଁ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗଲ ହୋଇ ଗୋପୀ

ନୟନା ବିନାଶ ତାଳରେ

ହଂସ ଦେ !

ପାଞ୍ଚ ଦୃଢ଼ସ୍ତ ଯାଉଅଛୁ

ପରୁଣା ସବୁ ସ—

ବ୍ୟାସ ପ୍ରବିଷମ

ବିଷମସ୍ତ ତମ ନାଶୁଛୁ । ୨୨ ।

ବିପଦ ବିପଦ

ବିପଦ ସବଦେ

ଅବ୍ୟକ୍ତ ଯାଉଥାଇ ଶୋଭା

ବେନୁପାଣି ପାଣି—

ପାଣିରେ ଅମ୍ବର

ନିବେଶି ହୋଇଥାଉଁ ଉଭା

ହଂସ ଦେ !

ବିଲୁଥାଇ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ

ବନମାଳୀ ମାଳୀ—

ମାଳ ମାଳ କର

ପୁଷ୍ପ ଦେଉଥାନ୍ତି ଅମ୍ବରେ । ୨୩ ।

ଭୁବନ ବଳ ସ—

ମାନ ମଣନ୍ତି ଏ

ମଣି ହୋଇଛୁଁ ହତଜ୍ଞାନ

ଭାବ ଭାବ ଭାବ

ଭାବବଳା ଗୋପୀ

ରଖିଅଛୁଁ ମାଟି ଜୀବନ

ହଂସ ଦେ !

ଭାଗ୍ୟସ୍ଥାନ ଅମ୍ବେ ଗୋପିକା

ଭରସା ଭରସା

ରଙ୍ଗହରଭର

ପଦକୁ କର ଅଛୁଁ ଏକା । ୨୪ ।

ମନ ବାରଣ ବା—

ରଣ କଣଅଛି

ନିରତେ ବିରହ କେଶରୀ

। ମହାବେଦନା ବେ—

ଦନା ଅହନିଶି

୨.

ମାରମାରଣେ ହେଲୁ ଭାଷ

ହଂସ ହେ !

ମହମା କୃଷ୍ଣ ବିକାଶିଲୁ

ମଧୁହାସ ମଧୁ—

ଦାସ ଗୁଣ ଧର

ଧରି ଜୀବନ୍ତରେ ରଖିଲୁ । ୨୫ ।

ଜୀବ ଯତ୍ନବନ

ଜୀବ-ଯତ୍ନବନ

କରି ନାଶୁଛି କାମାନଳ

ଜଗତ ଜୀବନ

ଜୀବନଦ ହୋଇ

ବୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ ସ୍ନେହ ଜଳ

ହଂସ ହେ ।

ଜଣାଇବ ତାଙ୍କ ଏତେକ

ଯୁବଜଗଣ ଗ—

ଶ ନାଶ ବାହାର

ହାରୁଛନ୍ତି ଗୋପୀ ବିବେକ । ୨୬ ।

ରାମ ଲକ୍ଷଣ ଲ—

ସଖା ମୁଖ ନ ଦେ ଶିଶୁ

ଅରତେ ଗୋପ ସନ୍ଧ୍ୟା

ରଜାଶ ଦିବରେ

ରିତ୍ତିରେ ଚିହ୍ନିତ—

ନାଶ ସରାଏ ଅହଁ ରହୁ

ହଂସ ହେ ।

ରାସ ଦବସେ ନଦ୍ରା ନାହିଁ ।

ରମଣୀ ରମଣୀ

ରମଣୀ ଏ ସୁଖ

ଦେନ ଯାଇଛି ରାବଗ୍ରାସ । ୨୭ ।

ଲଭୁଛି ଭ୍ରମର ଭ୍ରମର ଭ୍ରମର

ବରଜ ପୁର ନାଶଜନ

ଲକ୍ଷ କର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କର ଶର

ପେଶି ପକାଉଛି ମଦନ

ହଂସ ହେ !

ଲବେ ସୁଖ ନାହିଁ ମନରେ

ଲବଣ୍ୟନିଧିବ କର କର ଲୟ

ଲୟ ହେବୁ ଏ ଗୋପ ପୁରେ । ୨୮ ।

ବଳଭଦ୍ର ବଳ — ବଦ୍ଧ ଅନଳରେ

ଗୋଧନ ବାହୁଡ଼ା ସମୟେ

ବଡ଼ିଆରେ ବସି ବସି ବସି ବଂଶୀ

ଧ୍ବନରେ କରଥାଉ ଲୟେ

ହଂସ ହେ ।

ବନ କୁସୁମେ ବେଶ ହୋଇ

ବକୁଳ କୁଳ କୁ — ଲାଙ୍ଗୁଳା ମୋହନେ

ଶିରେ ଖୋଦିଥାଇ ମାଧୋଇ । ୨୯ ।

ସୁଧାକର କର କରଇ ଆକୁଳେ

ଅନଳ ପ୍ରାଏ ହୃଦ ଦେଶେ

ସୁବାସ ସୁବାସ ବାସ ବାସନ୍ତୀରେ

କାହାଣୀ ସୁଖ ନାହିଁ ଲେଖେ

ହଂସ ହେ !

ସବୁ ପ୍ରକାରେ ଦେଲୁଁ ସୀନ

ସପଳ ଚନସ୍ତୁ ନୟନ ପଡ଼ିଲା

ଦିନରୁ ନ ରୁଚେ ଅଶନ । ୩୦ ।

ସତତ ସମନ ଶର ଶରକାଳ—

ଧାନ ସମାନ ବରଦେବ

ଶରତ ସତ ର—

ହିତ ସଦା ଯାଏ

ଅଶୋକ ଶୋକ କରୁଛୁ

ହଂସ ହେ !

ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଚୋରକୁ ଗୋପୀକାନ୍ତ

ଶରଣବନ୍ଧନ

ଛନ ନ ଦେନଲେ

ଦେନଲେ ଲୁହୁଳା ସରସ । ୩୧ ।

ଶ୍ୟାମ ଶ୍ୟାମଅଙ୍ଗ

ଅଙ୍ଗନା ଅଶ୍ରେଷ୍ଠ

କରି ଲଭୁଥାଉଁ ହରଷ

ସରସ ଚଢ଼ିରେ

ସରସ ରଢ଼ିରେ

କହୁଥାଉଁ ନିଶି ଦବସ ।

ହଂସ ହେ !

ସେ ଫୁଟ ଗଲା ଏବେ ଜୀବ

ଜୀବର ତାପରେ

ପରେତଗତନ

ପୁର ପୁରବକୁ ଚଳବ । ୩୨ ।

ହରଷ ହର-ସ—

ନ୍ୟାସକୁ ଲଭବ

ଦୟା ଦୟାଦିକ୍ତ କରିବେ

ହରିବେ ଲମ୍ବୋବ—

ର ଦର ପଥରେ

ମଙ୍ଗଳା ମଙ୍ଗଳାବତୀନେ ।

ହଂସ ହେ !

ହୃଦରେ ଘେନି ଅମ୍ବ ଶ୍ରାବ

ଦେବ ଅପସର

ଶରଣସୋଦର

ଦରଶନରେ ଜଣାଇବ । ୩୩ ।

ଉଡ଼ିଲା ସାରସ

ସାଗ ମରମିକ

ଶୁଣି ଗୋପୀଙ୍କ ସୁବଚନ

ଛଇନେ ଚଉ ବ—

ଲାଲ ବିଷ୍ଣୁ ପଦେ

ବିଷ୍ଣୁ ପଦେ ଗଲା ଗମନ

ଦଂସ ଯେ !

ଶ୍ରୀଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରାଳାଳା

ହେମେ ଚନ୍ଦ୍ରା କର

କୃପାଦିନୁ ପଦ

କୃପାଦିନୁ ପଦ ବର୍ଣ୍ଣିଲା । ୩୪ ।

ଶ୍ରୀ ରାଧାବିରହ ଚଉତିଶା

ବିଷାଦ ବେଶବ-ରାମାୟଣ-ରଚୟିତା ବେଶବ-ପ୍ରମୋଦବ ବେଶବ ଏ ଚଉତିଶା
କବି । ବେଶବ ରାମାୟଣରେ କବିଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷତ୍ବ ବୁଝି ହୁଏ ଏ
ଚଉତିଶାରେ ସେ ସବୁ ସ୍ବରୂପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ।

(ରସକୁଲ୍ୟାବାଣୀ)

କହନ୍ତି ନୁଆ ଦୁଃଖ କର ଧରି
କୁଞ୍ଜବନକୁ ଯାଅ ସନ୍ତବର ।
କରଗଲେ ତନୁ ଶ୍ରୀନ ଅମର
କୃପାଦିକ୍ ଦେଲେ ଗୋସ୍ଥ ବାନ୍ଧାର ସେ ।
କହବନ୍ତ ଦୁଇ ଯାଇଁ ଗୋ !

କଉଁ ଦୋଷ ଧରି କମଳ-ଲୋଚନ

କୁଞ୍ଜବନେ ଛନ୍ଦି ରହି ଗୋ । ୧ ।

ସଖେ ନ ଦେଖିଲେ ନନ୍ଦନନନ
ଖାଇବୁ ନିଷ୍ଠପ୍ତେ ମହୁନା ପାନ
ସୋଚସାଗରେ ଅମ୍ବୁକ୍ତ ରସାଇ
ଖରପଢ଼ନାଥ ଗଲେ କପାଇଁ ସେ ।
ଖଣ୍ଡିଲେ ଗୋପସମ୍ପଦ ଗୋ !

ସଖେ ନ ଦେଖିଲେ ନନ୍ଦର ନନ୍ଦନ

ନୟନେ ନ ମାଡ଼େ ନିଦ ଗୋ । ୨ ।

ଗହନ ବନେ ଯେବେ କଲେ ବାସ
ଗୋପାଙ୍ଗନା ନିଷ୍ଠେ ହୋଇଲୁଁ ନାଶ
ଗୁପ୍ତ ରଘୁମାନ ପାସୋରିଲେ

ଗହନ ଗୁଳ୍ମଳତା ଅବୋଗଲେ ସେ ।

ଗଲେ ଯଉଁ ଦିନ ଦୂର ଗୋ ।

ଗଙ୍ଗାଧର-ରସୁ

ଦୃଢ଼ସ୍ତ ଦହଇ

ଅଛି ଗରୁ ଶାଶ କର ଗୋ । ୩ ।

ଦକ୍ଷିଣମୁଖେ ଦିଅନ୍ତି ଚୁମ୍ବନ

ଦେଖିଗଲେ ଏଡ଼େ ପୀରଦମାନ

ଦନ କୁସୁମଶରେ ଗଲେ ମାରି

ଦର ମଣିଲୁଁ ହୃଦାଶନ ସର ସେ

ଦାରି ଦେଉଅଛି ଦେଖା ଗୋ !

ଦକ୍ଷିଣ ବଳମ୍ବ

ନ କରି ଦୂର । ୪ ।

ଦେନି ଅସ ବେଗେ ଯାଇଁ ଗୋ । ୫ ।

ଉଚିତ ବଚନ ଶୁଣ ମଜନ !

ଅତିଦିଅ ମୋର ପ୍ରାଣର ମଣି

ଅଳସ ନ କରି ଚଳ ସଧୀର

ଅଣ ବେଗେ ଯାଇଁ ନନ୍ଦକମର ସେ ।

ଅପେକେ କି ସତେ ନର ଗୋ !

ଅମୃତ-ଲେଖନ

ଭରଣଯୁଗଲେ

• ଖଟୁଥିବୁଁ ଦୁଜନାଶ ଗୋ । ୬ ।

ଚକ୍ରା ବକୁଳ ମାଳମାନ ଗଢ଼ା

ଚନ୍ଦ୍ରଚଳକୁ ପାରୁଥାଇ ଶୋଭା

ଚତୁର ନୟନ ସେ ଶ୍ରୀଗ୍ରୀବ

ଚତୁର୍ଥ ଚିତ୍ର ମୋହଲେ ମଣଇ ସେ ।

ଚଣ୍ଡକରସଦାପତି ସେ !

ଶ୍ରୀମତ ଅଳକ

ଧର ଚଉପାସେ

ତାଳନ୍ତି ବ୍ରଜ ସୁବଳ ସେ । ୬ ।

ଛନ୍ତି ଚରଣ ବାରତର ବାଦ୍ୟ

ଛନ୍ତି ନୟୋଗୀ ଖଟନ୍ତି ସବ

ଛନ୍ତି ବାରବର ବାନା ଉଡ଼ାଇ

ଛନ୍ତି ଗୋପରୁ ବାହାର ହୋଇ ସେ ।

ଛଡ଼ିଲେ ଗୋପସୁବେଶ ଗୋ !

ଛନ୍ତି ଉଦରେ କେ

ଅମ୍ବୁକ୍ଷୁରଶିବ

ଛଡ଼ିବୁଁ ଜୀବନଅଶ ଗୋ । ୭ ।

ଫେରୁଁ ଦଳୁଁ ଗଲେ ନନ୍ଦନନ

ସୁବାସିଣୀ ତନୁ ଦହେ ମଦନ

ଜାଣିଥାନ୍ତି ଯେବେ ଯିବା ତାଙ୍କର

ଜଞ୍ଜାଳ କରି ରଖନ୍ତି ମନ୍ଦିର ସେ ।

ଯଶୋଦା ନନ୍ଦନ ହରି ଗୋ !

ଜଗତ ବନ୍ଧୁକୁ

ମଣାଇ କହିବ

ଯାଅ ବେଶେ ସନ୍ନତର ଗୋ । ୮ ।

ଝାଡ଼ି ବନରେ ଯେବେ କଲେ ବାସ

ଝୁରି ଗୋପାଙ୍ଗନା ହୋଇଲୁଁ ନାଶ

ଝଗଡ଼େ ଏହିଲୁଁ ପଇ ସଦନ

ଝୁରି ନିରନ୍ତେ ହୃଦୟେ ଦହନ ସେ ।

ଝଡ଼ାଇ ନୟନୁଁ ମାର ଗୋ !

ଝିନ ବସନ

ଅଶ୍ରୁଧାରେ ଭିନ୍ନ

ହୋଇଥାଇ କରିକର ଗୋ । ୯ ।

ନିଶାକାଳେ ଦିନେ ନନ୍ଦ ଲୁପ୍ତ
ନିଶା ବନ୍ଦନ ମୁକ୍ତ କଲେ ମୋର
ନିଷ୍ଠୁର ବଚନେ କହିଲେ ଯାହା
ନିଷ୍ଠୁରମନେ ନ ପାଳିଲେ ତାହା ସେ ।
ନାଗରବର ମୁରୁର ଗୋ !

ନିଷ୍ଠୁର ବଚନ କହିଛନ୍ତି ନିଷ୍ଠେ
ନ ବେଳକୁ ବ୍ରଜନାଶ ଗୋ । ୧୦ ।

ଟେକ କଥାମାନ ସେତେ କହିଲେ
ଟଙ୍କାଏ ତାହୁ ମନେ ନ ଧରିଲେ
ଟାଳ ଗଲେ ଏଡ଼େ ପୀଡ଼ିତମାନ
ଟେକ ମନର ଧର ସପ୍ତଦିନ ସେ ।
ଟଙ୍କଧର-ଭୟତାକ ଗୋ !

ଟେ'କା ବେଳୁଁ କୃଷ୍ଣ ଯାହା କହିଛନ୍ତି
ବିଷୋର ନ ଯାଇ ତତ୍ତ୍ୱ ସେ । ୧୧ ।

ଠାକୁର ହୋଇଣ ଏଡ଼େ ଛଦୁନା
ଠାବ କେ କରବ ତାଙ୍କ ମହିମା
ଠାଟିକ କରି କହିଥିଲେ ଯାହା
ଠାକୁର ହୋଇ ନ ପାଳିଲେ ତାହା ସେ ।
ଠଗସୁନ୍ଦର ମୁରୁର ଗୋ !

ଠୁଳ ନିଧି ଅମ୍ଭ ପ୍ରାଣର ଉତ୍ସର
କେନ୍ଦ୍ର ନେଲା ଶୈବ କରି ସେ । ୧୨ ।

ତୋଳେ ନ ଦେଖିଲେ ନନ୍ଦନନ
ତତ୍ତ୍ୱକ ପ୍ରାୟେ ମରୁ ସେ ସଦନ

ତରୁଣୀ ରମଣୀବର ଗୋ ।

ସିଲେନ୍ଦନ ଚପ୍ପ

ଶରଦାବେ ଚନ୍ଦ୍ର

ଜୋଡ଼ିଥାଇ ଜଗଜର ଗୋ ! ୧୬ ।

ଥାନ ଶୁଦ୍ଧ ଯେବେ ଗଲେ ଶ୍ରୀହରି

ଥସ୍ତେ ବୁଦ୍ଧିମାନ ନେଲେ ଅମୃତ

ଥୁଲ ଦନେ କୃଷ୍ଣ ଯତ୍ନ ପୀରଇ

ଥୁବ କ' ଅତ୍ତ ତାହାକର ମଇ ସେ ।

ଥୁଲ ଚପ୍ପଶତ ମାନ ଗୋ !

ଥସ୍ତେ କରି ମନ

ଦେଲେ ପ୍ରହଲଦ

ଥୁମ୍ବୁ ଦେଲେ ଉଚ୍ଚପନ ଗୋ ! ୧୭ ।

ଆନଜନ ବନ୍ଧୁ, ଦୁଃଖୀ ସୋଦର

ଦତ୍ତଦୁନିଧି ଯୁବଶାଳବର

ଦୟା ଯେବେ ନିଷ୍ଠେ ଶୁଦ୍ଧଲେ ହରି

ଦନ ବସ୍ତ୍ରକୁ କେହି ବ୍ରଜନାଗ ସେ ।

ଦଇବ ଏ ଦଣ୍ଡ ଦେଲ ଗୋ !

ଆନବନ୍ଧୁ ମୁଖ

ନ ଦେଖି ସଜନି !

ଦବସ ଅକାର ଦେଲ ସେ । ୧୮ ।

ଆନେ ଗଜ ଚକ୍ରା ଜାଣିଲେ ହରି

ଧୀରେ ଚନ୍ଦ୍ର ପେଶି ପ୍ରାହା ନିବାର

ଧନୁ ଉତ୍ସବ କାଳେ ଯାହା କଲେ

ଧେନୁକା ଶକଟା କେଶୀ ନାହିଲେ ସେ ।

ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କର ମହିମା ଗୋ !

ଧରଥକୁ ମନେ

ସେହୁ କଥାମାନ

ଅନ୍ଧ କ ଦେବା ଉପମା ସେ । ୧୯ ।

ନାନାରୂପେ ଶାନ୍ତି ସେବେ ତାଙ୍କର

ନାହିଁ ସମାନ ଦେବା ଉନବୁର

ନାଶିଲେ କ ଦୋଷେ ଅମୃତ ଦୂର

ନ ସରଇ ଦନ ଗୁଣ ସୁମରି ସେ

ନଶାନ ଭନୁ ସୁଧନ ଗୋ !

ନବଦନ ଭନୁ

ଗୁରୁ ବଦନକୁ

ନଳନବନ ଲେଖନ ସେ । ୨୦ ।

ପରମାନନ୍ଦ ଗୋପସୁରେ ଥିଲେ

ପ୍ରୀତି ନାନାମତେ କରନ୍ତି ଭଲେ

ପ୍ରମାଣ କଥା କହୁବଞ୍ଚ ଯାଇଁ

ପ୍ରୀତିରେ ଅପ୍ରୀତି କଲେ କପାଇଁ ସେ ।

ପରମ ପୁରୁଷ ସେ ତ ଗୋ !

ପରମାନନ୍ଦ

ସତେ ନବ ଅସିବେ

ପ୍ରତେ ଯାଉ ନାହିଁ ଚିତ୍ତ ସେ । ୨୧ ।

ପୂଜାପଣକୁ ନୋଡ଼େ ସମ ସରି

ପୂଜାମାଳରେ ଦେବ ଥାଇ ପୂରି

ପାଇ ଦୁଃଖରେ ଅମୃତ ବସାଇ

ପାନେ ପକାଇ ଗଲେ ଭାବଗ୍ରାସ୍ତ ସେ ।

ପଳଲ କର୍ମ ଅମୃତ ଗୋ !

ପୂଜା ସମୟରେ

ପ୍ରୟତ୍ନ ପଲରେ

ପୂଜାରେ ଗଲେ ମାରି ସେ । ୨୨ ।

ବଧୂବଦନା ବାଣୀ ଶେନ ଦୁଃଖ
 ବୁଦ୍ଧାବନତନ୍ତ୍ର ସନ୍ନିଧେ ଯାନ୍ତି
 ବଳପୁ ନିକଟ ଶକ୍ତିଲେ କର
 ବେଶ ବସନ ହୋଇ ଚତପର ସେ ।
 ବ୍ୟାଧର ପାଶେ ଯାଇଁ ଗୋ !

ଦ୍ରୁମବନ୍ଧବ ଚରଣେ ବିନୋଇ
 ବିନୋଇ ବାଣୀ କହଇ ସେ । ୨୩ ।

• ଭଲ ସୁଫଳ ମୋ ହୋଇଲା ଜନ୍ମ
 ଭଗବତ ବନ୍ଧୁକୁ କଲି ଦର୍ଶନ
 ଭଜି ଯୋଗୀ ଯାକୁ ଭେଟି ନ ପାଇ
 ଭାବରେ ବସ କରଇନ୍ତି ଗୋଇ ସେ ।
 ଭକତ ବନ୍ଧୁ ସୋଦର ହେ !

ଭଲ ଯୋଗେ ଅଗ୍ନି ଦର୍ଶନ ପାଇଲି
 ଭବସିନ୍ଧୁ ହେଲି ପାର ସେ । ୨୪ ।

ମାନବର ହୋଇ କହନ୍ତି ଦୁଃଖ
 ମୋତେ ପେଶିଛନ୍ତି ବ୍ରଜସୁବଳୀ
 ମାରଣରେ ତ ନୁହେଁ ତାଙ୍କର
 ମଦନ ବାଣେ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର ସେ ।
 ମାଧବ ତଳ ବଦନ ହେ !

ମୋହନମାନଙ୍କୁ ମଧୁରସ ଦେଇ
 ପ୍ରବୋଧନା କର ମନ ସେ । ୨୫ ।

ନଗବନ୍ଧୁ ସପୋଦାକ ସୁତ
 ଜାଣିଲେ ଗୋପୀକ ଅରତ ଚନ୍ଦ୍ର

ପିବା ବୋଲିଣ ବୋଇଲେ ଅନ୍ତର
 ଯୁଗ କର ଧର କଲେ ସଂଧ୍ୟା ସେ ।
 ଯମୁନା ତଟେ ଗମନ ଗୋ !

ସୁବିଜ୍ଞାନେ, ଯୋଗଜୟା ଚେତସ

ସ୍ଵର ହରିଣ ଦର୍ଶନ ସେ । ୨୬ ।

ରାଜବ ଲେଚନ ଦୋଇ ସୁବେଶ
 ରସବତୀ ପୁରେ ଦେଲେ ପ୍ରବେଶ
 ଗନ୍ଧ ରାସ ରସ କର ଶ୍ରୀପତି
 ରାଇଲେ ସକଳ କୁଳସୁବତୀ ସେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାବର ପୁରାପତି ସେ !

ରଜନୀ ସମୟେ ରସ ରାସ ରସେ

ରଥା ସଙ୍ଗେ କଲେ ପ୍ରୀତି ସେ । ୨୭ ।

ଲଳିତ ବସନ୍ତ ବଦେ ସୁଦନ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚେତଲେ ସର୍ବ ଗୋପୀଗଣ
 ଲହରୀ ବସୁଧା ଦୋଇ ସୁବେଶ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର ପୁରେ ଦେଲେ ପ୍ରବେଶ ସେ ।
 ଲଳିତେ ଯୋଡ଼ିଣ କର ସେ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଣ୍ୟ ବହୁସନ୍ତ

ଦେଲୁ ଭୁମ୍ଭ ପଦ୍ମର ସେ । ୨୮ ।

ବିଧିବଦନାବ ବନର ଶୁଣି
 ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର କହନ୍ତି ବାଣୀ
 ବଞ୍ଚିତ ! ଭୁମ୍ଭେ ବିମଳ ନ କର
 ବାମନ କୋଟି ଭଣ୍ଡାର ଭୁମ୍ଭର ସେ ।

ବୋଲୁଛନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ ସେ !

ବନ୍ଧୁରାମାନଙ୍କୁ

ବନ୍ଧୁଧର ପୁତ୍ର

ବୋଧ ଦିଅନ୍ତି ତୁମ୍ଭେ ସେ । ୨୮ ।

ଶାୟିପତି ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କୀ ଜନ

ସ୍ବର ରାଗେ କରନ୍ତି ଗାୟନ

ସବୁ ଶ୍ରୀନବାସ ଅଙ୍ଗେ ବେଢ଼ାଇ

ଶୀତଳ ମଙ୍ଗୋଳ କରନ୍ତି ନେଇ ସେ

ଶବ୍ଦ ଦୋଇଲ ଶେଷ ଗୋ !

ଶାନ୍ତ ବାମୁନ

ବିଦିଆ ଲାଗି ଅବ

ଅଙ୍ଗେ ଶୁଖି ଚଳନ ସେ । ୨୯ ।

ସବୁ ଗୋପାଙ୍ଗନା ଦୋଇଣ ମେଳ

ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦରଙ୍କୁ କରନ୍ତି ବୋଲ

ସଙ୍ଗେ ଗୋପାଙ୍ଗନା ଦୋଇଣ ମେଳ

ସଙ୍ଗେ ସହଚରୀ କରନ୍ତି କୋଳ ସେ ।

ସମସ୍ତେ ଦୋଇ ସନ୍ତୋଷ ସେ !

ସଙ୍ଗେ ରାଧାପ୍ରିୟ

ବନ୍ଧୁରା ଦେନିଶ

ସବେଗେ କରନ୍ତି କୋଳ ସେ । ୩୦ ।

ଦରଶୀ ନୟନା ଦର ସଙ୍ଗେ

ଦରସ ଦୋଇ ଶୁଣିଲେ ସମସ୍ତେ

ଦସ ରସ ରସ କରି ଶ୍ରୀପତି

ଦରସ ଦୋଇଣ ବ୍ରଜସୁବିଜ୍ଞ ସେ ।

ଦରସ ଦୋଇ ସମସ୍ତ ସେ !

ଦର ଦର ଧନି

ସମସ୍ତେ କରନ୍ତେ

ଭୁବନର ଭାନୁସୁତ ସେ । ୩୧ ।

ସନ୍ଧିକାର ଅଦି ହୁରୁଷୋଦ୍ଭ୍ରମ
 ଶିଙ୍ଗାବ ମଣ୍ଡଳା ସାହାର ନାମ
 ଶୀରୁଷି ଚନ୍ଦ୍ରା ପତି ଚରଣ
 ସନ୍ଧ୍ୟେ କେଶବ ପଶେ ଶରଣ ସେ ।
 ସମାକର ମୋର ଦୋଷ ହେ ।

ସାମୁଦ୍ରେ ଜଣାଣ କରୁଛି ନିରବେ
 ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଭାବର ଦାସ ସେ । ୩୪ ।

ଭକ୍ତବ ଚଉତିଶା ।

(ବ୍ୟାସିନ୍ଦୁ ସାନ୍ତରା)

ଭକ୍ତ ଓ ଯୋଗୀଙ୍କ ସମ୍ଭାବର ପଦକବିର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଏ ଚଉତିଶାରେ ଅନୁସୂଚି ହୋଇ
ଅଛି । ଭକ୍ତବ ଚଉତିଶା ସଂପର୍କିତ୍ତ୍ୱ ଯେତେବେଳେ କଥା ଲଳିତସ୍ୱରୂପ ଭକ୍ତବ ଚଉତିଶାର ଶିଳ୍ପ
ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ।

କମଳବଦନା କୋକିଳବଚନା ବରଜସୁରକାମନା

କୃଷ୍ଣଦୂତ ଭକ୍ତବକ୍ତାଠାରୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନବେଦମାନ ଶୁଣି

କହନ୍ତି ସେ, କୋମଳ ବନ୍ଧବଚନ

କଂସକଟକରୁ ଯେହୁ ଅସ ଭୁମ୍ଭୁ ଗୁଣା କରୁର ସମାନ । ୧ ।

କ୍ଷଣେ ନ ଛାଡ଼ି କୃପଣ ଧନ ପ୍ରାୟ ଘନସ୍ୟାମସ୍ତନରକ୍ତ

ଖାଇବା ଖେଳବା ସବୁଠାରେ ଶୁଭପ୍ରାୟ ଖଟିଥାଉଁ ତାଙ୍କୁ

ଭକ୍ତବ ହେ ! ଖଲ ଗାଈନାକୁମର

ଖୋଦ ଅମ୍ଭ ନେହପିତୃଳ ନେଇଛୁ ପାରିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଭକ୍ତର । ୨ ।

ଗୋବିନ୍ଦ ଯାଇ ମଧୁସୂରେ କୁରୁଣା କୁରୁଣାକୁ ସୁଅଗିଲେ

ଗୋପାଳି ଯୋଗମାର୍ଗ ଚିନ୍ତା ଦେବାକୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏବେ ପେଷିଲେ

ଭକ୍ତବ ହେ ! ଜ୍ଞାନବନ୍ତ ବଡ଼ ହରି

ଗୋକୁଳ ମଣ୍ଡଳେ ରାସ ଅଗମିଲେ ଘେନି ଶୋଳସପ୍ତ ନାଶ । ୩ ।

ଘୋଷି ଘୋଷି ଯୋଗମାର୍ଗ ହେ ଭକ୍ତବ ଅପିଚ୍ଛ ଅଭିଷେଦରେ

ଘେନିବାକୁ କେହି ଭ୍ରାତୃକ ନାହାନ୍ତି ମଧୁନଗର ବାହାରେ

ଭକ୍ତବ ହେ ! ଘନସ୍ୟାମ କୃଷ୍ଣରସ

ଘୋଷ ମନଘଟେ ରହୁଛି ଯୋଗକୁ ନାହିଁ ନାହିଁ ଠାବ ଲେଖ । ୪ ।

କନକନ ବ୍ରହ୍ମ ଶକ୍ତି ସ୍ବରୂପେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବା ଦେଉ ଭବ
ନରେନ୍ଦ୍ର ପଦସା ବହୁ ଅବା ପଦ ଦେଉ ଅବା ପରଜନ

ଉକବ ଦେ ! ନାହିଁ ଏଥୁ ଅମ୍ଭ ଚନ୍ଦ୍ରା
ନାଶ ପାଇବୁତ୍ୟ ଧର୍ମକୁ ଦେନକୁ କୃଷ୍ଣ ଅମ୍ଭ ଜୀବଦାତା । ୫ ।

କରୁଛବର କୃଷ୍ଣ ଗୋପୀ ଗୋପାଳ ଗୋବତ୍ସା ସଙ୍ଗେ ଶେନ
କରୁଛନ୍ତିବନେ ଶାଳା କରୁ କରୁ ହରିନେଲ ପଦ୍ମଯୋନ

ଉକବ ଦେ ! ଚିତ୍ତେ ଜାଣି ଗର୍ବ ତାର
କହିଁ ସେହି ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ଭରେ ଜ୍ଞାନ ହତ ଦେଲ କୁଣ୍ଡଳ । ୬ ।

ଛନ୍ଦଳ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ସଙ୍ଗେ ଥାଇ ଛବି ମଣ୍ଡିଆଉଁ ଯୋଗ
ଛବି ଗଲେ ଗଲା ଅଲଙ୍ଗନ କରି ଲରୁ ଥାଉଁ ସଖାଶ୍ରେଣ

ଉକବ ଦେ ! ଛଡ଼ିବୁ କପର ତାହା
ଛଡ଼ିଚକିରେବ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାୟୀ ହୃଦେ ଦେନୁକୁ ନ କୁହ ଏହା । ୭ ।

ଜଳେ ଗାସବର ମୀନ ମଣ୍ଡଳେ ସେ ଥାଆନ୍ତି ଅନଳ ଦୋଳ
ଜୀବନ ବିନା ମୀନ ପ୍ରାଣ ଚେତନ ମଣ୍ଡଳ ଅନେ ଜୀଅଇ

ଉକବ ଦେ ! ଯଦୁପୁର ଦ୍ରୁପଦ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୁଣ୍ଡଳ ବେଳି ଲୋକର ଅଟଇ କେତେ ଅଳ୍ପ । ୮ ।
ହାବ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗ ସେତେ ସେତେ ବଢ଼ି କରୁଥାଉଁ ପ୍ରେମରେ
ହଟ ହଟ ସେହି ପ୍ରହାର ଦଶୁକୁ ସାକ୍ଷାତ ସେହି ଆଗରେ

ଉକବ ଦେ ! ହରୁକୁ ତା ବିକ୍ରୀ ଅମ୍ଭେ
ହରୁକୁ ହେଉଛି ଯୋଗମାର୍ଗ ଦେଖି ଏଡ଼େ ଅବବେକ ହୁମ୍ଭେ । ୯ ।
ନଳଦଳ ଛତେ କରୁଛୁ କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ଲଳା କରୁଥାଉଁ
ତ ଛାଡ଼ି ଅମ୍ଭେ ଅମ୍ଭକୁ ହେଉଛୁ ସେ ପଡ଼ି ଏଡ଼େ ମନ ଦେଉଁ

ଉକବ ଦେ ! ନାହିଁ ନୋହୁବ ତ ଥୁବ
କହୁଁ କହୁଁ ଚାହାନ୍ତି ଅମ୍ଭ ପ୍ରୀତି ତ ପାଇଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣି । ୧୦ ।

ହେବ ସେ ବହୁଳ ନିରାଶର ବ୍ରହ୍ମ ସଜ ଦୋଷ ଦେ ଉଦ୍ଧବ
ହାତୀର ବ ବସ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁପ ଅମ୍ଭେ ବରହୁଁ ଗୋବିନ୍ଦଭାବ

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ଟଙ୍କଧର-ପତ୍ନୀ-ସାନ
ଟଳ ଉପବାସେ ପଡ଼ିଲେ କେବେହେଁ ନ ବରେ ଭୁଣ ଅଶନ । ୧୧ ।
ଠାକୁରଙ୍କଠାରୁ ଆସିଛ ଉଦ୍ଧବ ପ୍ରିୟସଖା ଭାବ ବହୁ
ଠିକ ବସୟ ଭୁମ୍ଭଠାରୁ ଅଭୁ ବ ବରହୁଁ ଶୁଣିଲୁଁ ନାହିଁ

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ଠାବ କଲୁଁ ସଦାସଖା
ଠଣ ଗୋପନାୟ ହୃଦୟବାଚିତା ଭୁମ୍ଭଙ୍କ ନାହାନ୍ତି କହ । ୧୨ ।

ଜାକୁ ସେ ଥାନ୍ତି ମୋହନମୁରଲୀରେ ଜଣେ ଜଣେ ନାମ ଧର
ଜବାଜବ ଦୋଇ ଏକ ଅରବରେ ସାଉଥାଉ ଗୋପନାୟ

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ଜୋଲାରେଟ ଦୋଇବାରୁ
ଜଙ୍ଗର ମଦନରସ ଆବେଶରେ ବସୟ ବୁଦ୍ଧି ପାଶୋରୁ । ୧୩ ।

ଛଳ ଛଳ ସ୍ୟାମଅଙ୍ଗ ଅମ୍ଭ ଅଙ୍ଗେ ଲାଗିଛ ନିବିଡ଼ ଦୋଇ
ଛାଇଲେ ଯେତେ ପ୍ରକାରେ ବ୍ରହ୍ମରଙ୍ଗ ଅଭୁ ସେ ଜଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ଛମନ ମଣ ଏ ରସ
ଛୋବିଥାର ସେହୁ ପ୍ରୀୟସ ସେ ବେଳେ ନହଇ ଚକରେ ବଣ ॥

ଏ ସେନ ଏ ରସ ବି କର ଶୁଦ୍ଧିବା ହୃଦରେ ଭୁମ୍ଭେ ବିଶ୍ୱର
ଅକାଶ ଜଳ ବିଶ୍ୱାନେ ବି ଶୁଦ୍ଧ ପାନ କରେ ଗଙ୍ଗାନାର

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ଏହା ନ ଅଣ ମନକୁ
ଅକାର ନ କହୁ ନିଶକାରମାର୍ଗ କହ ବେଉଁ କାରଣକୁ । ୧୪ ।

ଦେଉ ଦେଉ ପ୍ରୀତି ଗଲ ଶିଶପତି ରହିଲ ଶ୍ଯାମ ଜୀବନ ।
ଭୁମ୍ଭେ ଅସି ଜ୍ଞାନ କହୁଛ ଶୁଣୁଛୁ ଏଡ଼େ ଅମ୍ଭ କର୍ମ ସ୍ଥାନ

ଉଦ୍ଧବ ଦେ ! ତା ଭାବ ଭାବନା କର
ଭିନ୍ନ ଅଭିନୟ ଦେଲେ ଧନ୍ୟ ଜିଗିବେ ବୋଲାଇଛୁ ଗୋପନାୟ ॥

ସ୍ବର୍ଗ ବୃକ୍ଷ ମାଟି ଖାଉଥିଲେ ଅତି ଧନରେ ଜନନୀ କର
 ଅରୁଆନ୍ତି ମାଟି ଖାଉ ନାହିଁ ବୋଲି ବୋଲୁଥାନ୍ତି ମାୟାଧର
 ଉକବ ଦେ ! ଥରେ ବିସ୍ତାରିଲେ ପାଟି

ଅମୃତର ମାଏ ଶୁଣିଲେ ଗର୍ବରେ ପଡ଼ିଛି ପ୍ରଜ୍ଞାଶ୍ରୀ କୋଟି । ୧୭ ।
 ଦିନେ ଯଶୋଦା ଶେଷ କରି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବନ୍ଦନ କଲେ ରକ୍ତରେ
 ଦେଖିଅଛୁଁ ଗୋପପୁର ରକ୍ତସାକ ନ ଅଭିଳା ବନ୍ଦନରେ

ଉକବ ଦେ ! ଦୁଃଖ ତେଜି ନନ୍ଦଗଣୀ
 ସାନବରୁ ମୁଖ ଶୁଣି ଲଜ ପାଇ ରହିଲେ ଅସ୍ବର୍ଯ୍ୟ ମଣି । ୧୮ ।
 ଧରାଧର ସଙ୍ଗେ ଶୂନ୍ୟତା ସାଗରେ ମାରିଥିଲୁଁ ବୃନ୍ଦାବନେ
 ଧୀରେ ଶୁଣି ଦେବନାଗମାନେ ରହି ବୋଇଲେ ଯାଉଁ ରବିନେ

ଉକବ ଦେ ! ଧନ୍ୟ ଏ ଗୋପିକାଗଣ
 ଧରିଣ ଅଙ୍କରେ ପରମବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ସୁଖେ ବଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ଦିନ । ୧୯ ।

ନିର୍ମଳହୃଦରେ ଦେଖିଥାଏ ଯେହୁ ନାଶ ପଡ଼ିବୁନା ଧର୍ମ
 ନୃପତି ମଣିବ ରଜିଲେ ନିଜ ସେ ବଡ଼େ ବୃନ୍ଦାବାସୀ ନାମ

ଉକବ ଦେ ! ନୀରଜଯୋନିବାହନ
 ନ କରଇ କେବେ ମାନସଭୋବର ତେଜିଲେ ଘାଟ ଭୋଜନ । ୨୦ ।

ପଶୁର ଯେବେ ଅଟିଥାନ୍ତି ହୃଦୟ ବାରତା ଥାଅନ୍ତି ଅତି
 ପଠିଥାଇ ଦେଲେ ଯେତେ ବଶାସରେ ତାହା ସିନା ଅଛୁ ଶୁଣି

ଉକବ ଦେ ! ପାପୀ ଭଣ୍ଡୀ ଅମ୍ବେ ନୋହୁଁ
 ପରମାନନ୍ଦ ପରମାନନ୍ଦସୁଖ ଭୁଲେ ତା ପାଇବ କାହୁଁ । ୨୧ ।

ପେଡ଼ି ସବୁ ଅବା କହନ୍ତି ଉକବ ହୃଦୟ ନିର୍ମଳ ନାହିଁ
 ଯିଙ୍ଗିନେଇ ଭୁଲେ ଭାଗବତଧର୍ମ ବଢ଼ିବଲ ଯୋଗ ସହିଁ

ଉକବ ଦେ ! ପାଇ ବରଦାନଳରେ
 ହୁଟେ ଜିହ୍ବୁକି ତନ୍ ଭୁଲେ ଲବଣ ନ ଯିଏ ଅଉ ଏଥିରେ । ୨୨ ।

ବନମାଳୀ ବନମାଳାରେ ମଣ୍ଡିତ ବରାଧିବେ ଭବଦେଶ

ବିବିଧ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଷଣଗଣେ ଗୋଷ୍ଠୀ ବହୁଶୟନ ବସେଷ

ଉତ୍ତର ହେ ! ବନେ ବନେ ଧେନୁମାନ
ବେଣୁ ବଜାଇ ଚରାଉଥିବେ କେବେ କରୁଁ ନେତେ ଲୋକନ ॥

ଭୁବଗ୍ରାସ୍ତ୍ର ଏବେ ମଥୁରାକଟକେ ନଦୀରାଜାପଣ କଲେ

ବୁଧଜନନିମାମାନେ ଆସି ପାଦେ ଅଶ୍ରୁ କର ରହଲେ

ଉତ୍ତର ହେ ! ଗର୍ଭିଣେ ଚନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷରେ
ରାଗବାନ ଧେନୁ ନୟନମାନ ଗୁହଁ ନ ଥିବେ ସଙ୍କୋଚଦରେ । ୧୩

ମଦନମଦରେ ମଉଁ ହୋଇ ବୃଷ୍ଟ ସଙ୍ଗତେ ବିଳାସ କର

ମହା ଅନଳସମୁଦ୍ରେ ବୁଡ଼ିଥିଲୁ ସକଳ ତେଣୁ ପାଶୋର

ଉତ୍ତର ହେ ! ମଥୁରାସ୍ତ୍ର ମହୁମାରେ
ମଦତ ସମ୍ପଦ ଆଣିମାଦ ସଖା ଲିଭଇ ମଣ୍ଡ ମନରେ । ୧୪ ।

ଜଳଜ ବନଜ ବାମନ ଶ୍ରୀରାମ ପଶୁରାମ ଦଳଧର

ଜାଣ ଏ ଉତ୍ତର ଫେଡ଼ିନାସ୍ତ୍ର କୃଷ୍ଣଅଂଶକଳା ଅବତାର

ଉତ୍ତର ହେ ! ଜାଣି ଅମ୍ବୁଠାରୁ ଯାଅ
ସରୋଦା ନନନ ସ୍ବପ୍ନ ଶେବାନ ହୃଦୟରେ ଘେନିଥାଅ । ୧୫ ।

ରାଜାବନୟନ ଶ୍ରମରେ ଉତ୍ତର ଜଣାଇବ ତୁମ୍ଭେ ଯାଇଁ

ରହିଛି ବିପଦ ନଦୀତଟରୁ ପରାୟ ଅଭୟ ହୋଇ

ଉତ୍ତର ହେ ! ରଣିବା ବିଶ୍ବର ଥିଲେ
ରଣକୁ ପ୍ରହରାଦକୁ ନରଦିବ ଯେଉଁରୂପେ ରକ୍ଷାକଲେ । ୧୬ ।

ଲବଣ୍ୟନିଧି ସେତେ ଅନୁରାଗରେ ପୀରଇ ଅଭୟ କଲେ

ଲେଖୁ ନୋହିବ କେଉଁ ରାମା ଶରୀର ଧରି ଏ ମେଦନୀ ତଳେ

ଉତ୍ତର ହେ ! ଲୋଚନ ଆନନସ୍ଥାନ
ଲୋଭ ବଢ଼ିଥାଇ ଅଜାକୁ ଅଜା ତା କରୁଥିଲେ ବିଲୋଚନ । ୧୭ ।

ବସିଥିଲୁ ବାଲିକୁଦରେ ଶରଦନିରେ ଚନ୍ଦ୍ରକରରେ
 ବେଶଧର ଆମ୍ଭ ଚକ୍ରରେ କର ସରନି ଦେଲେ ଧୀରେ
 ଉଦବ ଦେ ! ବୋଇଲେ ଯାହା ଶ୍ରୀହର
 ଦୁର୍ଜବାସିମାନେ ସେହି ଭାବ ଗାନ୍ଧି ମରୁଥୁକୁ ଝୁର ଝୁର । ୧ ।
 ଶାଧର ମଧୁପୁରକୁ ଗଲୁଦିନୁ ଗୋପ ଦେଲେ ଦରଶନ
 ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଦୋଇଛୁ ପ୍ରଭାତ- ଶଶିପ୍ରାୟ ସକଳ ଆଶ୍ଚର୍ୟ୍ୟ
 ଉଦବ ଦେ ! ଶୁଭେ ଚଳ କୃଷ୍ଣପୁରେ
 ସମୟ ଜଗି ଜଣାଇବ ଦୃଢ଼ସ୍ତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରେ । ୨ ।
 ଶୁଣି ଗୋପୀଙ୍କ ବଚନ ସାଧୁବର ରଥ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଲେ
 ସୁମର ଗୋବିନ୍ଦ ପଥ ଅରବିନ୍ଦ ଯଥାଗୁରେ ମିଳିଲେ
 ଉଦବ ଦେ ! ସତ୍ତ୍ୱେ କେ ଦରଶନରେ ।
 ତିରେ କରଯୋଡ଼ି ଅପସର ପାଇ ଉଦା ଦେଲେ ଖଣ୍ଡଦୂରେ । ୩ ।
 ଶ୍ରୀପଦ ସନ୍ଦିଧେ ତାକ ଉଦବଙ୍କ ପୁତ୍ରନ୍ତି କୋମଳ କର
 ସନ୍ତୋଷ ଦେଲେଟିକି ତୁମ୍ଭ ବଚନେ ସମସ୍ତ ଗୋପସୁନ୍ଦରୀ
 ଉଦବ ଦେ ! ଶୁଭେ ଶିଳ୍ପଟିକି ଗର୍ଭି
 ସତ୍ୟକର ମୋତେ ବୋଲ ସାଧୁବର ବରଜବାସିଙ୍କ ପ୍ରୀତି । ୪ ।
 ଦେ ପ୍ରଭୁ ଗୋପୀମାନଙ୍କ ପ୍ରେମରକ୍ତି କହିବାକୁ ଅଲେକିତ
 ଦତାଦର କଲେ ପୋଷମିଥ୍ୟା ମଣି ରୂପ ଧନନା ନରକ ।
 ସମସ୍ତେ ଯେ ! ଦୋଇଛନ୍ତି ଜ୍ଞାନପୂର୍ଣ୍ଣ
 ଦରେକୃଷ୍ଣ ବନା ମୁଖରୁ ତାଙ୍କର କ୍ଷଣେ ନ ଶୁଣିଲୁ ଅନ । ୫ ।
 କମାଟିକୁ ସାଧୁ ଉଦବଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣି ଗୋପୀଙ୍କର ଖବର
 ଛତ୍ରନେ କହନ୍ତି ନ ଦେଜଇ ବ୍ରହ୍ମଜମଣୀଙ୍କ ଅନ୍ତ ପ୍ରୀତି
 ଉଦବ ଦେ ! ଶୁଭେ ନାହିଁ ମୁଁ ଗୋପ
 ଛତ୍ରନେ କୁପାସିକ ସୁମନ୍ତ ଏ ଚସେ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଶ୍ୟାମରୂପ । ୬ ।

ରାମକବିମୁ ଚଉତିଶା

(ଲେଖନୀ ଶ୍ରୀବତ୍ସ)

ସଦ—ନଳିନୀବତୀ

ଶ୍ରୀବତ୍ସବିଦଗ୍ଧା ଶ୍ରୀମାତାବତ୍ କପାଳାଶ୍ରମେ ଯୋଗେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଧ୍ୟାପକ
ହୋଇ ରହୁଥିଲୁ ଏହି ଉପକ୍ରମେ କବିତା ଯେଉଁ ସେବାଧାରୀ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି
ଅମଳପତ୍ନୀ ହୋଇ ରହୁଥିବ । ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ଭିତରେ ଏହି ମୁଁ ପ୍ରତିପଦାନ୍ତ ବଦଳେ କବି
ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବସନ୍ତ । ସେବାଧାରୀ ଶ୍ରୀବତ୍ସବତ୍ ଅଳ୍ପ ବୟସେ ମିଳିନୀ ।
ହେଲେ ଏ କବିତା ଯାହା ପ୍ରତିପଦ ପରିଣତ ଅବସ୍ଥାରେ ଲିଖିତ ପରି ଲୋକପ୍ରିୟ ।

କବିତା ରାମକା ଶୁଣି ଗୋ ଦୁଇବା ଦିନେ ଗଲି ନୀଳ ଅଣି ।

କବିମୁଖେ ମୁଁ କି ରୂପ ଦେଖିଲି କାଳିଆ ହିରଣ୍ୟାଠାଣି ଗୋ

ମିତ । କଣ ସ୍ବପ୍ନରେ ଗାବନ୍ତୁ ଗୀତ ଗୋ ।

କୁଣ୍ଡେ କୋକିଳ ଦେଖି ଚରତ ଗୋ ।

ସେ ଯେ ଅଟନ୍ତି କାହାର ସ୍ବତ ଗୋ । ୧ ।

ଐଶ୍ବର୍ୟ ଦେଖି ଚିତ୍ ମୋ ବଳଲ ହୃଦେ ନ ରହିଲ ଦମ୍ଭ ।

ଏହି ପଞ୍ଚାଳ ଖଣ୍ଡାଇ ଗଣିଲି କାହାରୁ ସଜଳକୁମ୍ଭ ଗୋ

ସଖି । ଖେଦ ଦେଉଛୁ ବଛାନ୍ତୁ ଗଣି ଗୋ ।

ସଖି ପିଣ୍ଡିତ ନ ପାରୁଁ ଅଖି ଗୋ ।

ଏକ ଲୁହାଣି ବିନ୍ଦୁ ଯୋଖି ଗୋ । ୨ ।

ଗମନ କର ମୁଁ ଅସି ନ ପାରଇଁ ନ ଚଳଇ ବେନି ପାଦ ।

ଗୋଡ଼କୁ ଅନାଇଁ ପ୍ରସରେ ରହିଲି ଶୁଣି ତା ମୁରଲୀନାଦ ଖୋ

ସୁଣି । ଗଲି ପରଶି କାହାରୁ ଅଣ ଗୋ ।

ନଳ ପିଣ୍ଡିତ ଛଡ଼ି ପନ୍ଦର ଗୋ ।

ଗତେ ମୁରଲୀ ବଜାନ୍ତେ ସୁଣ ଗୋ । ୩ ।

ଘଟଣା ଶୁଣି ଦେଖିଲ ବେଳରୁ ଘୋଷଣ ଅନଙ୍ଗରାୟ ।
 ଦମ୍ଭାଲ ମୋ ଅଙ୍ଗ ଦାର ଦେଉଅଛି ଦାର ଲଗିଲ ପରାୟ ଗୋ
 ମୋତେ । ଦମ୍ଭ ନଦ୍ରା ନ ମାଡ଼େ ବଞ୍ଚିବେ ଗୋ । *
 ଘୋଷା କରୁଛ କନ୍ଦର୍ପ ସେତେ ଗୋ ।
 ଘେନି ବୁଲିବି କୁଞ୍ଜ କୁଞ୍ଜାନ୍ତେ ଗୋ । ୪ ।
 ନବଦାନ ଅଙ୍ଗ ଅଧର ସୁରଙ୍ଗ ଗୋଷ୍ଠିର ପୀତବାସକୁ ।
 ନୂଆ ନଦନ କି ହିବନନାଗର ଚିତ୍ତି ନ ପାରିଲ ତାଙ୍କ ଗୋ
 ସେ ପେ : ନବଚରୁଣୀକ ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜେ ଗୋ ।
 ନାହିଁ ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଦୁସେ ଗୋ ।
 ନାପମ୍ଭେଲେ କରୁଛନ୍ତି ବିଜେ ଗୋ । ୫ ।
 ଶ୍ରେଣୀକର ତାଙ୍କ ଚନ୍ଦନଚିତାକୁ ଅଳପ ଅନାନ୍ଦ ଦେଲ ।
 ଚିତ୍ତଶ୍ରେଣୀ ଅତି ହୃଦେ ଗଲ ଭୁବ ଶୁଣିବା ଛଟକେ ମଲ ଗୋ
 ମୁହିଁ । ଚିତ୍ତ ନରଳତ ଗଲ ଦୋଇ ଗୋ ।
 ଶୁଣେ ଅତି ଯାଇ ନ ପାରେ ଗୋ ।
 ତଳ ନଶନ ଦୋଇବା ପାଇଁ ଗୋ । ୬ ।
 ଛିଡ଼ା ଦୋଇଛନ୍ତି ଧିରାଙ୍ଗୁରଦ ଚିତା ନିନ୍ଦୁଅଛି ଚନ୍ଦ୍ର ।
 ଛର ଶିବରେ କି ଜନମ ଦୋଇଛି ସ୍ବର୍ଗରୁ ଅସିଛି ରନ୍ଦ୍ର ଗୋ
 ତାର । ଛଇ ଦଶୁଛ ମୋଦ ଅଗର ଗୋ ।
 ଛପି ରହୁଛ ନୟନେ ମୋର ଗୋ ।
 ଛଅ ପିଢ଼ଠାଟି କି ସୁନ୍ଦର ଗୋ । ୭ ।
 ଜଳୁଛ ଅଳକା ଭାଲ ପରେ କିଏ ଏହି ଜାଣୁଛୁ ତୁହି ।
 ସୋରିଜନେ ଯାକୁ ଧାନ କରୁଛନ୍ତି ମାନବ ନୃଦଳ ସେହି ଗୋ
 ତଲ । ସୁବା ସୁବଙ୍ଗ ମନ ମୋହଲ ଗୋ ।
 ଜନ୍ମ କେଉଁ ନାଶ ତାଙ୍କୁ ଦେଲ ଗୋ ।
 ଜୀବ ପ୍ରାଣ ସେହୁ ହରି ନେଲ ଗୋ । ୮ ।

ଝଟକ ଦଶୁଛୁ ଚୁଲରେ ଶୋଷିଛୁ ମୋହନ ମୟୁର ପକ୍ଷୀ ।
 ଝାମଗଲ ପ୍ରାୟ ମୋ ଦେହ ଦେଉଛୁ ଝୁଲି ପଡ଼ୁଥିଲ ଦେଖି ଗୋ
 ଡାକ । ଝର ମଲ ତା ବସାସନକୁ ଗୋ ।
 ଝାଡ଼ିକାରେ ଅଣସି ତାହାଙ୍କୁ ଗୋ ।
 ଝଲ ଗୋପୀଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ସାହାଜୁ ଗୋ । ୧ ।
 ଜାଲେନ୍ଦ୍ରବିରାଜପୁରୀ ବାଣୀ ଶୁଣି ଦୁଃଖ ବୋଲଇ ସଙ୍ଗାତ ।
 ଜାଳା କରବାକୁ ବୈକୁଣ୍ଠ ଠାକୁର ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଦୋଇଛନ୍ତି ଜାତ ସେ
 ଦୁଇ । ନିତ୍ୟଥାମ ତେଜ ଅବତର ସେ ।
 ଜାଣ କଲେ ଝୁଲନା ଅସୁର ସେ ।
 ଜଳଗୁଳା ସୁତ ଚକ୍ରଧାରୀ ସେ । ୧୦ ।
 ଟୋକା ଗୋଟି କୃଷ୍ଣ ଟେକା ପ୍ରାୟ କରି ଟେକ ଧଇଲେ ମନ୍ଦର ।
 ଟସକରପନଶ ସୁରପଇ ଗଲେ ଟାଣ ଗୁଞ୍ଜିଲେ ତାଙ୍କର ସେ ।
 ନାଥ । ଟଙ୍କଧରପୁରୁଷ ତାତ ସେ ।
 ଟେକ ଚଢ଼େ ନନ୍ଦଦୋଷରଥ ସେ ।
 ଟୁକେ ସାହାକୁ ଭଜନ୍ତି ପାର୍ଥ ସେ । ୧୧ ।
 ଠାକୁରପଣେ ସେ ଜାତ ଦୋଇ ଗୋପେ ସାମଲକୁ ବଧ କଲେ
 ଠିକେ ଅପରାଧୀ ନାଥୁଅ ବୋଲଇ ମୋହର ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜିଲେ ସେ
 ପ୍ରଭୁ । ଠିକେ ସଂସାର ରତନା ସବୁ ସେ ।
 ଠାକୁରଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ ଥିବୁ ସେ ।
 ଠୁଲ ଭୟ ବପଦ ନାଶିବୁ ସେ । ୧୨ ।
 ଡଗର ପଣେ ଦୁଇକା ବେଗେ ଯାଇଁ ଶ୍ରୀ ଭୁନାବନେ ମିଳିଲେ ।
 ଡାହୁକ କୋବଳ ଧୁନ ସେ ବନରେ କାଳିଆ କାଢ଼ି ଗୋଟିଲେ ସେ
 ଦୁଃଖ । ଡମ୍ବରୁଧର ଯାଙ୍କୁ ସେବନ୍ତି ସେ ।
 ଡାକ କହଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବଳି ସେ ।
 ଡହଡ଼ହ ଦେମାଞ୍ଜୀର ଶୁଭ ସେ । ୧୩ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ପଡ଼ୁଅଛି ଅଚେତନ ହୋଇ ମୋତେ ଯଥାପଦ ବଞ୍ଚିଛି ।
 ତାଲେ ବନେବର ନିରାଶ ନ କର ଦୁମ୍ଭ ସିବାକୁ ଶୁଣିଛି ସେ ।
 ଶୁଣ । ଗୋବ ପିଲାବ ଅଧରୁ ଶୁଣା ସେ ।
 ତାଙ୍କିଅଛି ତାକୁ ବାମବାଧା ସେ ।
 ତାଲେ ଦୁମ୍ଭକୁ କହିଛି ଶୁଣ ସେ । ୧୪ ।
 ଏମନ୍ତ ବାଣୀ ଦୁଇକା ଚହୁଁ ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ନନ୍ଦ କହାଇଁ ।
 ଅଜାଙ୍କ କୁମାରୀ ଚନ୍ଦ୍ରସେନା ନାଶ୍ ଅମ୍ଭର ଅଟନ୍ତି ମାରି ଗୋ
 ସେହି । ଏତ ଦୁଷଣ କଥା ଅଟଇ ଗୋ ।
 ଅସପରେ ତ ସଧ କରଇ ଗୋ ।
 ଏହା ସଂସାରରେ ଶୁଣା ନାହିଁ ଗୋ । ୧୫ ।
 ତେଣେ ଯେ କଣୋଟୀ ଅତଳରେ ଘାରି ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ପାଦଜୀ
 ତଳ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଲୁଣୀ ଦେଇଣ ଶିଖରକୁ କଲେ ପୁର ହେ
 ଦର । ଗର୍ଭ ତଳିଲାସେ ଦୁମ୍ଭ ଦର ହେ ।
 ତନୁ ବସୁବୋଲା ଦରମର ହେ ।
 ଗାହୁ କର ବବାନା ଶଙ୍କର ହେ । ୧୬ ।
 ଧବା ହୋଇଥିଲା କୃଷ୍ଣ ବାଣୀ ଶୁଣି ଦୁଇକା ବୋଲଇ ପୁଣି ।
 ଥାପି ଦେଇ ଯେହ ଏ ଦୁଷ୍ଟ ସହୁଇଁ କର୍ପା ସରଳା କାମିନୀ ସେ
 ଶୁଣା । ଥୁର ବୁଝି କଥଟ ଶରଧା ସେ ।
 ଥୁଲିଚମିନୀ ସହୁ ନିନ୍ଦା ସେ ।
 ଥୁଅପଲ ଦେଲ କାମଧନୀ ସେ । ୧୭ ।
 ଦୁଇକା ବଚନ ଶୁଣି ବେନୁପାଣି ଦୟା କର ଅନ୍ଧା ଦେଲେ ।
 ଦନ ଅବଶେଷେ ନିଶିରେ ଅଜିବ କହୁ ବକଳ ହୋଇଲେ ସେ
 ବସି । ଦେଲେ ବହନା ଗାହାକୁ ଯେଣି ସେ ।
 ଦଣ୍ଡ ମଣ୍ଡପରେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ସେ ।
 ଦୁଗା ମିଳି କହେ ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟି ସେ । ୧୮ ।

ଧ୍ରୁବ ବର ଗୋବେ ନେବାକୁ ବହୁଛି ଶୂନ୍ୟ ସନ୍ଧି ସିବା ଏବେ ।
 ଧୂଳି ଲାଗି ଅଙ୍ଗ ଧୂସର ହୋଇଛି ସବେଶ ହୁଅ ଯା ନବେ ଗୋ ।
 ଏବେ । ଧାନ୍ତିକ ଘେନି ନ ଗଲେ ରୁଟିବେ ଗୋ ।
 ଧଧି ହୃଦେ ହୃଦ ଲଗାଇବେ ଗୋ ।
 ଧୀରେ ଧୀରେ ସରୁ ତୁମ୍ଭ ଦେବେ ଗୋ । ୧ ।
 ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାଧି ସବେଶ ହୋଇଣ ଶିରେ କବଳା ଶୁଣିଲେ ।
 ନାନା ଅଳଙ୍କାରେ ମଣ୍ଡନ ହୋଇଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ଦ ଶସି ପଡ଼ିଲେ ସେ
 ବାମା । ନବତରୁଣୀକୁଳଚନ୍ଦ୍ରମା ସେ ।
 ନାରାୟଣମନୋହରୀ ରମା ସେ ।
 ନାହିଁ ନୋହୁଏ କେ ଘୋରା ସମା ସେ । ୨୦ ।
 ପୁଷ୍କରୀ ଶୁକ୍ଳ ପଶ୍ଚିମକୁ ଗଲ ପ୍ରହରେ ହୋଇଲୁ ରାତି ।
 ହୃଦୟେକାନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରପିବକତନ ପଶୁରନ୍ତି ଶୁଣ ଦୁଇ ଗୋ ।
 ସିବା । ପାନ ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଶୁଣାଇବା ଗୋ ।
 ପାହୁ ଗଲେ ଗତି ଦ କରବା ଗୋ ।
 ପର ଦେଖିଲେ ଲଜ ପାଇବା ଗୋ । ୨୧ ।
 ପୁରୁଣା ହୋଇ ବେନି ସଖୀ ବାଦାର ଚନ୍ଦ୍ରରାଜ ଦେଖି ଶୁଭ ।
 ପାଇଁ କୋପବର ବୃଷଭାନୁ ଜେମା ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦିଅନ୍ତି ଗାଢ଼ ରେ
 ଶଶି । ପଟା କପାଳକୁ ମୋର ଅସି ରେ ।
 ପଡ଼ିଲଇଛି ଭୋ ଶୋଭାବସି ରେ ।
 ପର୍ଯ୍ୟ ରଖ ମୋର ମେଘେ ପଶି ରେ । ୨୨ ।
 ବିଧୁବଦନ ଅଙ୍ଗ ପାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରମା କଳାମେଘରେ ରହିଲୁ ।
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯାକ ଅଲୁଅ ବାହିଁ ଗଲ ନିବଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦେଲ ସେ
 ବାଳୀ । ବଡ଼ ଦରସେ ପଥରେ ତଳ ସେ ।
 ବାଟି ତରୁଣ ଚାନ୍ଦି ବଜୁଳ ସେ ।
 ବୃନ୍ଦାବନ ମଧ୍ୟେ ଯାଇ ମିଳ ସେ । ୨୩ ।

ଭଗବାନ ଭେଟେ ବୃଷଭାନୁଜେମା ମନରେ ଅବନ ଦୋଇ ।

ଭକ୍ତ ନ ପାରିଲେ ଗୁଆକୁଷ୍ଠ ନାମ ଧୀବର ନାଥୁଅ ବାଳ ସେ

ପୁଣି । ଭେଟେ ନରଷ ମୁରଲୀଧାଣୀ ସେ ।

ଭୁଞ୍ଜି ଲଭିଲ ସେହେ ନଳିନୀ ସେ ।

ଭୋଷୀ ପାଇଲ ବ ଅନୁପାଣୀ ସେ । ୧୪ ।

ମାଧବ ଲଭା ଉଦାତ୍ତ ଚଳେ ଦୁର୍ଗ ଅନ୍ତର ଦୋଇ ରହିଲେ ।

ମର୍ଦ୍ଦଚରଣ ଉପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୁଆଲ, କୋଟଳ ଧଇଲେ ସେ

ବେନ । ମାନ ଦେଇଲେ ଚମଣୀମଣି ସେ ।

ମନେ ଦରଷ ମୁଗଲେଚନା ସେ ।

ମହିମରେ ଘେନି ଘେନା ଘେନି ସେ । ୧୫ ।

ଜଡ଼ାଳତ୍ତ ଠାଣି ବହୁ ବ ନୁହଇ ବମାଳବୃକ୍ଷେ ବ ଲତା ।

ଜଳଧର କୋଳେ ତପଳା ଖେଳିଲ ପରାପ୍ତେ ବସେ ଘୋରତା ସେ

ଛବି । ଜମ୍ବୁରାଜମଣି ଦେମ ଜରି ସେ ।

ଜମ୍ବୁରାଦେ ବ ମଦନ ଜୁବି ସେ ।

ଜନା ବସୁନ୍ଧା ଦୁରଦ୍ରା ଦ୍ରବି ସେ । ୧୬ ।

ଲପନବୁଧା ଶ୍ୟାମଘନ ଶୁଣିଲେ ରାଧିକା ଦୋଇ ପ୍ରବଳା ।

ଲହୁ ସେତପଦ୍ମ ମଧବର ଚୁମ୍ବେ ମଦରନ ପାନେ ଘୋଳା ସେ ।

ଚହିଁ । ରାଧି ମର୍ଦ୍ଦପୁଣ ଅହୁ ଦୋଇ ସେ ।

ସେବିନୋଦ ବଲେ ସେଠାରୁ ସେ ।

ରବି ଚନ୍ଦ୍ର ଭେଟାଭେଟି ନାହିଁ ସେ । ୧୭ ।

ଲପନେ ଲପନ ଭୁନେ ଲତ୍ତାଭିତ୍ତ ହୃଦରେ ହୃଦ ଜଡ଼ିଲ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାୟୁଣ ରସକୀଡ଼ା ଦେଖି ରସକାରସ ବଢ଼ିଲ ସେ ।

ସୁଖ । ଲେଖୁ ରସନାରସନା ସୋଖ ସେ ।

ଲତେ ପଳାଇଲ ବାମଦୁଷ ସେ ।

ଲଭା ଚକ୍ରୁଷ୍ଟ ବେଶି ପୁଲବ ସେ । ୧୮ ।

ବସନ ପଡ଼ୁଛି ସୁବେଶ ସଜାଡ଼ି ଶ୍ରୀକୃତ୍ତାବନେ ଖେଳିଲେ ।
ବନମାଳୀ ବିଧୁମୁଖୀଙ୍କି ଦୁଇକା ପରଦାସରେ ଭାଷିଲେ ସେ ।

କାଣ । ବଡ଼ ଅଟ ତ ତୁମ୍ଭେ ଦାରୁଣ ହେ ।

ବଢ଼ିଅଛୁ ଗଣେସ୍ତ୍ର ସୁନେ ଚିତ୍ତ ହେ ।

ବାରେ ଲିଭାଅ ମଧୁସୂଦନ ହେ । ୨୯ ।

ସନ୍ତୋକବଦନା ଟିରେ କର ଦେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶମ୍ଭୁରେ ରଖି ।

ପ୍ରାଣ ନଶନ ଗଞ୍ଜନ୍ତି ସମୁଦାୟ ଯାଇଥିଲେ ମାର ଅଖି ହେ ।

ବନ୍ଧୁ । ସେ ଯେ ବାହୁଥାନ୍ତି ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି ହେ

ଶବ ଟାହୁ ବାଳ ବାନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧୁ ହେ ।

ସରେ ନାହିଁ ଦନ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ହେ । ୩୦ ।

ସହଜେ ସେ ଘେନି ଅସି ନ ପାରଇ ଲେକ ଲଜକୁ ମରଇ

ସୁରଭୀ ରଖି ମୁରଲୀ ବାଉଁଶାଅ ଝରି ମରୁଥାଇ ମୁହଁ ହେ

ହରି । ସାଖା ସୋଦର ନାହିଁ ମୋହର ହେ ।

ସରୁଦନେ ମୁଁ ଦାସୀ ଭୁମ୍ଭର ହେ ।

ସଞ୍ଜେ ସୁଦୟା ଥିବ ତି କର ହେ । ୩୧ ।

ସାରଙ୍ଗଧର ବୋଲନ୍ତି ସଖି ! ଆଗୋ ନ ଭାଲ ଦୁଦକମଣ୍ଡଳ ।

ସନବେଳରେ କାଲି ଭେଟ ହୋଇବ ବେଳକଦମ୍ବର ମୂଳେ ଗୋ

ଯାଅ । ଶୁଣିମୁଣ୍ଡ ! ତୁ ପ୍ରାଣ ମୁଁ ଦେହ ଗୋ ।

ସବନିଧି ତୁ ମୁଁ ରକ ପ୍ରାୟ ଗୋ ।

ସିନା ତୋ ଘେନି ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ମୋ ଦେହ ଗୋ । ୩୨ ।

ହଂସଗମନୀ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ଦୁଇକି ଗୁହକୁ ଗମନ କଲେ ।

ହରି ବନ୍ଧୁ ଘେନି ଗୋପାଳକ ସଙ୍ଗେ ଗୋଷ୍ଠରେ ଯାଇଁ ରହିଲେ ସେ

ସ୍ବାମୀ । ହରି ନ ପାରନ୍ତି ଧ୍ୟାନେ ଗମି ସେ ।

ହୃଦକଥା ଜାଣେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ସେ ।

ଦର୍ପ କର୍ପ ଏକା ମହାକାମୀ ସେ । ୩୩ ।

ଶିଶୁର ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଠାରୁ ନ ପାବନ୍ତି ଯାର ଭେଟ ।

ଶ୍ରୀ ଲେକନାଥ ଧୀବର ବୋଲଇ ନ ଦେଖି ପାଇଲି କଷ୍ଟ । ମୁଁ ।

ପୁଣି । ହୃଦୁତ୍ସବି ଲେଖିଲି ନ ଜାଣି ମୁଁ ।

ଶ୍ରୀରାମା ଶ୍ରୀରାମ ବାଣୀ ମୁଁ ।

ସମାନ୍ତର ସମାନ୍ତର ଶୁଣି ଦେ । ୩୪ ।

ଫୁଲ ବଉଳବେଣୀ ଚଉତିଶା

ବାବାଜୀ ବୈଷ୍ଣବଭଗ ପାସ ଚଉମାନ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଣେ ନାଗପୁ କବି ।
ନାହିଲ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅଶା ଅବାଦ୍ଧା ତାଙ୍କ ବଢ଼ୋରେ ପ୍ରକାଶ ନ ପାଇ
ପାନ୍ଥୁଆଏ କହୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସେବକ ଭକ୍ତିମୟ ପ୍ରାଣର ପ୍ରତିଧ୍ବନି ତାଙ୍କର ବକତାରେ ପ୍ରତି
ହୁଏ । ପ୍ରାଚୀନ ଶତ ଷୋଳନାରେ ବାବାଜୀ ମହୋଦୟ ଏପରି ହାସଲ କରୁଛନ୍ତି ଯେ
ତାଙ୍କ ବକତା ପଢ଼ିଲେ ସେ ପ୍ରାଚୀନ ଧର୍ମର ନିରାଳ ବବି ନାହିଁ କୃପା କାହିଁ । ଏ ଚଉତିଶା
ସବୁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚଉତିଶା ବାବାଜୀ ମହୋଦୟ ମଧ୍ୟବନ୍ଧୁ ଦାନ କରୁ ଅମର ଯଥେଷ୍ଟ
ଅନୁଗ୍ରହ କରୁଛନ୍ତି ।

କନକାଙ୍ଗୀ ଧନା ରାଉ ଗୋ ! ଫୁଲ ବଉଳବେଣୀ ।

କଦମ୍ବମୂଳଥ

ଚନ୍ଦ୍ରକାରୁଳଥ

କହାଇ ତୋ ଲଗି ବାଇ ଗୋ ! ଫୁଲ ବଉଳବେଣୀ । ୧ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରଖିଥ ରସି ଗୋ ! ଫୁ, ବ,

ଖେଳ-ଶିଖିଲଥ

ରାଧେ ବୋଲି ବର୍ଥ

ଝରବେଲେ ବାଏ ବଘା ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୨ ।

ଶଶିଧନ ଜାଣି କି ନା ଗୋ ! ଫୁ, ବ,

ଗୋକୁଳସୁନ୍ଦର

ଗୋପ ରାଣୀକର

ଗଲା ମରକତ ମୀନା ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୩ ।

ଦକ୍ଷିଣ ଶ୍ରୀମୁଖ ତୋରୁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,

ଘନ ବରନିଅଁ

ଶ୍ରୀରାମବନ୍ଧୁ

ସବୁର ଦୁଃଖପାଶୋରୁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୪ ।

ଉପମା ଅଛୁ କି କାହିଁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,

ଉରା ଦେବା ଶୋଭା

ଅତି ମନ ଲେଉଟା

କି ଉଦ ଭୁବନେ ନାହିଁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୫ ।

ଚଉର ନାଗର ବର ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଚନ୍ଦନପାତ୍ର ଅ ଧର୍ଯ୍ୟଲୁହ ଅ
 ଚମତାର ବେଶ ତାର ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୬ ।
 ଛଇଳୀ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଖି ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଛଡ଼ି ଦେବେ ସଗ ପଦବରଚକ୍ଷୁ
 ଛଇ ଛଟା ବଢ଼ୀ ଦେଖି ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୭ ।
 ଜଗତମୋହନ ଠାଣି ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଜନନି ଅଛନ୍ତି ଏ ବ୍ରହ୍ମମଣ୍ଡଳେ
 ଝିଲା କରିବାକୁ ପାଣି ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୮ ।
 ଝୁଲି ନାଳମଣି-କାନ୍ତି ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଝୁମ୍ଝୁ ଝୁମ୍ଝୁ ପାଦ ଝୁରୁ ନାଦରେ
 ଜାଣି ଚିତ୍ତ ଚମକାନ୍ତି ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୯ ।
 ଜିକୁଝି-କାନନ-ବିଳା ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଜିଲି ନୂଆ ନୂଆ ଭାବ ବିନୋଦ ଅ
 ଜାଗଣି ମାନସ ଭୁଲ ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୧୦ ।
 ଜହକ ମୁରୁଚି ହସା ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଜଳାଇ ଦିଅନ୍ତି ଦମ୍ଭ ଅଭିମାନ
 ଜୁକେ ଉତ୍ତାରଲେ ଭାଷା ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୧୧ ।
 ଠଣ ସୁନ୍ଦର ମୂରତି ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଠାକୁର ପଣକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଏକା ସେହି
 ଠଉରଇଛି ମୋ ମତି ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୧୨ ।
 ଡମ୍ବରୁ ସବୁବିଧ ଅ ଗୋ ! ପୁ, ବ,
 ଡୋଲା ଡାଳି ବାବେ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରରେ
 ଡରଲାଉ ଦ୍ୟନ୍ତି ହୁଅ ଗୋ ! ପୁ, ବ, । ୧୩ ।

ଉମାଳ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ତରୋ ବଜେ ବନ ନାଚ ଅସୁଧାନ୍ତ
 ମୋହନ ବେଣୁ ବଜାଇ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୪ ।
 ଅଶୋକ ଅଞ୍ଜନଧି ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଅଛୁ ସବୁଯାକ ବୁଝି ପାଦତଳେ
 ଅମର ଭବନ ସିଂହ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୫ ।
 ପେଟ ଦାଠିକ-ବିଗାନ୍ଧ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ତମାଳ ସ୍ୟାମନ୍ତ ତାର ପଦ ଦେବେ
 ତପସ୍ୟା ସେ ଥିବ କର ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୬ ।
 ଥରେ ସେ ଦେଖିବ ତାଙ୍କୁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଥୋଇ ଦେବ ନିଷ୍ଠେ ଭୁଲ ଲଜ ବୟ
 ଅବର ସେ ଗାରିମାକୁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୭ ।
 ଦରିଦ୍ର ସଙ୍ଗାଳ ସେ ତ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଦରପୁଷ୍ପା କଳା— କଞ୍ଚୁରବଦଳା—
 ଦେବ ମୃଦୁ ପଦଜେ ତ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୮ ।
 ଧନର୍ଯ୍ୟ ଛଇ ବା ବେତେ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଧରମଣ୍ଡଳା କେ ବଳ ନ ହୋଇବ
 ଧୀର ଲଳିତ ପ୍ରଣାମେ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୧୯ ।
 ନବ ଶିଖାର ବୟସ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ନର୍ତ୍ତନ ମାଧୁରୀ ନଶାଳ ଶୁଭୁଷ୍ଟ;
 ନବ ନଟବର ବେଶ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୨୦ ।
 ପରମାନନ୍ଦଙ୍କ ଛବେ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ପଦତଳ ଦାସୀ ଦେବାକୁ ମନାସି
 ପାଦପ ରମା ଝୁରବେ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୨୧ ।

ପରୁଷଧର ସଖକେ ଗୋ ! ପ, ବ,
 ପଣି ମର୍ଦ୍ଦିତା ପ୍ରୀତିବର୍ଦ୍ଧିତା
 ପାଦରେ ନ ଭୁଲିବ କେ ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୧ ।
 ବଳିମ ତା ଅନାଭୁଣି ଗୋ ! ପ, ବ,
 ବଳେ ଝିକିନିଏ ଚୁମ୍ବକ ପରସ୍ପେ
 ବରବଧୂ ବାଢ଼ିଆଣି ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୨ ।
 ବଞ୍ଚିଅ ବଞ୍ଚ ସଜିଅ ଗୋ ! ପ, ବ, !
 ବଲ୍ଲ କମିଅ ସେ କାହିଁ ଶିଶି ଅଛୁ
 ବେଳିକଲିଗା ରଜିଅ ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୩ ।
 ମୟୂର ଚନ୍ଦ୍ରକା ଚନ୍ଦ୍ର ଗୋ ! ପ, ବ,
 ମଥାରେ ସେ ନିଭ ବାମେ ଖୋସି ଥାଏ
 ମଞ୍ଜୁ, ଗୁଞ୍ଜମାଳ ଘେନି ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୪ ।
 ଯଦି ମତି ଭୁଲୁ ଶ୍ୟାମ ଗୋ ! ପ, ବ,
 ଯଦି ମୁରଲୀ ଯୁଦ୍ଧି ସେ ଜାଣଇଁ
 ଯଦିନେ ଭୁଜାଇ ନାମ ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୫ ।
 ରସରଜ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଗୋ ! ପ, ବ,
 ରଙ୍ଗି ମାଧବେ ତା ମନ ମନ ଦ୍ଵାସ
 ରଖି ନ ଦଥଇ ଧୂଳି ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୬ ।
 ଲପନ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଶିଶୁ ଗୋ ! ପ, ବ,
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ତାକୁ କୋଟିଏ ବୁଝାଣେ
 ଲବଣ୍ୟମୃତ ମାଧୁରୀ ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୭ ।
 ବନମାଳୀ ବସ୍ତ୍ର ଢଳି ଗୋ ! ପ, ବ,
 ବରଜିବି କବା ନାଲେନ୍ଦ୍ର ମଣିର
 ବେନି ପାଳିଅ କବାଟ ଗୋ ! ପ, ବ, । ୨୮ ।

ଶରଣବସୁଳ ସେ ତ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଶୁଣିଥିବୁ କାନେ ଶିଶୁ ବନ୍ଧୁ ପର
 ଶକଟା କଲେ ନିପାତ ଗୋ ଫୁ, ବ, । ୩୦ ।
 ଶଶୁବଳା ଅଦା ଦୈତ୍ୟ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଶତ୍ରୁପଦ ମିଶଳ ହସ୍ତେ ନାଶଗଲେ
 ଶତ୍ରୁପଦ କର ସେ ତ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୩୧ ।
 ସଂସାର ସାର ମୋହନ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ସକଳ ଗୁଣରେ ଶେଷ ସେ ଅଟନ୍ତି
 ସମ କାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଅନ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୩୨ ।
 ହୃତମନ୍ତ୍ର ଅ ହର ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଦେ ରାଧାକେ ତୋର ଦେବେ ନିଷ୍ଠେ ବର
 ହୃଦରେ ଥାଅ ବନ୍ଧୁ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୩୩ ।
 ଶଶକାନ୍ତି-କାନ୍ତି ଧନ ଗୋ ! ଫୁ, ବ,
 ଶାଶ-ମଧ୍ୟା । ତୋର ପଦାବୁ ଶକ୍ତି
 ସେମେ ଦୈତ୍ୟ ଅଜ୍ଞାନ ଗୋ ! ଫୁ, ବ, । ୩୪ ।

ବୋଲାହଳ ଗଉଡ଼ିଶା

ମଧୁଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରାବୁ ଘରେ ପ୍ରକାଶିତ ବୋଲାହଳ ଗଉଡ଼ିଶା ବୁକ୍ରେ ଏ ଗଉଡ଼ିଶା
ଲେଖା ଚୋରାହାରୁ ଏହାର ବାମ ବୋଲାହଳ ଗଉଡ଼ିଶା ଚୋରାଅଛି । ଏ ଘରେଣା ଯେ
ବେଳେ ବମନସ୍ତ୍ର ବୁକ୍ରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଦେବ ନାହିଁ । ଏହାର ବେତେକ ଫାଲି ନିମନ୍ତେ
ପ୍ରତିଦିନ ଏହା ମୁଦ୍ରା ଅର୍ପିତ । ବଦାନ୍ତ ଶେଷପଦ ଦିବ ଯୋଡ଼ରେ ମୈତ୍ରବାରୁ ବନ ଅଙ୍ଗତ
ରହିଲେ ।

(ସ୍ତବ—ବୋଲାହଳ)

କୁଷ୍ଠ ବିଚ୍ଛେଦରେ କୁଷ୍ଠମ ଶରରେ

ଦୁଃଖୀ ହୋଇ ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ।

କରଇ ସନ୍ତାପ

ତନ୍ତ୍ର ବାନ୍ତ୍ର-ମୁଖ

ବସି କରଜରେ ମଞ୍ଚ ଲେଖି ।

କଞ୍ଜ-ନୟନରୁ

ବହଇ କଳ୍ପଳ-ଜଳ-ଧାର ।

କମଳନୟନ ଘନଶ୍ୟାମ ବିନ୍ଦୁ ତାହା ମନ ଆଉ ନୋହେ ତାର । ୧ ।

କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ଶାସ

ପକାଇ ବିରାଗ

କ୍ଷଣକେ ବିଧୂର ହୋଇ ବାଳା ।

କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ଝାଳ

ବହଇ ପ୍ରବଳ

କ୍ଷଣକେ ଟାଙ୍କୋରେ ରୋମମାଳା ।

କ୍ଷୀଣୋଦୟା ତନୁ ।

ଅତନୁ ଶରରେ ହୋଇ ତନୁ ।

ଖେଳବା ହସିବା ବଚନ ଶୁଣିବା ସବୁ ସୁଖ ପାସୋରିଲା ମନ । ୨ ।

ଗୋଷ୍ଠ ସୁକୁମାରୀ

ନବୀନ ବଶୋଷ

ଘର ଘୋର ବନ ପ୍ରାୟେ ମଣେ ।

ଗୀତ ବାଦ୍ୟ ନୃତ୍ୟ— ରସେ ବାହା ପଡ଼ୁ

ନ ରସେ ନିଷ୍ଠୁର କାମବାଣେ ।

ଗୁରୁ-ନିତମ୍ବିନୀ ।

ଗୋକୁଳ-ଚନ୍ଦ୍ରମା ଶୁଣ ଶୁଣି ।

ଚିରବର-ଧର ହେ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର । ବୋଲଣ ଶ୍ରେୟନ ବରେ ପୁଣି । ୩ ।

ଦନଜୟନାର

ଦକ୍ଷଣସ୍ଥନାର

ଶ୍ରୀକୃ ନ ସରଇ ନିଶି ବିନ ।

ଦକ୍ଷଣାମ୍ବ ଧନ

ପାଇଁ ଭାର ମନ

ନିରନ୍ତରେ ହୋ ଏ ଛନ୍ଦ ଛନ୍ଦ ।

ସଖୀଜନେ ଦେନ ।

ଦେନାଇ କହିଲେ ହେଉବାଣୀ ।

ଦେନଇ ନାହିଁ କମଳଦଳନେଶୀ ରହିବା ନାଗଞ୍ଜଣିସେମଣି । ୪ ।

ନ କରେ ଅନ୍ଧାର

ନ କରେ ବିହାର

ନ ରସର ଆଉ ଶୟନ ରେ ।

ନ ବାଉର କେଶ

ନୃନ୍ଦର ସୁବେଶ

ନ ଦେଖଇ କିଛି ନୟନରେ ।

ନାନା ଉପଶ୍ଚର ।

ନୋହିଲେ ତମର ପଡ଼େ ଅଙ୍ଗ ।

ନିଅ ନିଅ ବୋଲି ନୟନ ବୁଜଇ ବିଜ୍ଞଳେ ବୋଲେ ହେ ଶିଖରଙ୍ଗ ॥

ତନୁନ ପବନ

ଗରଳ ସମାନ

ତନୁକର ଚଣ୍ଡବର ପ୍ରାୟେ ।

ଶୁଣିଅଡ଼େ ଶୁଣି

ମତ୍ତ ପିବବାଣୀ

ଚିତ୍ତରେ ଲଭଇ ମହାରସେ ।

ଶୁରୁ ଶୁଣିବର ।

ତମ୍ଭକବରମା କଲେବର ।

ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ପାଣ୍ଡବର୍ଣ୍ଣକୁ ଭଜିଲ ଦବସେ ଯେସନ ଶଶଧର । ୨ ।

ଛୁଇମଣିମା ବି—

ରଦ ଦଶା ଦେଖି

ସୋବକର ଦୁଃଖ ଗଲ ଚଳ ।

ଛଟକେ ପ୍ରବେଶ

ହୋଇ ବୁଲାଇବନେ

ଛୁଇନେ ଭେଟିଲ ମଧୁଦାସ ।

ଛୁଡ଼ି ଖରସାସ ।

କହିଲ ଶୁଣ ଦେ ତ୍ରଜରାସେ ।

ଛାରି ଦାଣି ଧାଣିଠାରୁ ବ ଶିଶିଲ ଯୁବତୀ ବିନାଶନ ଉପାସେ । ୨ ।

ଜାଣିଲି ସଂସାର

ମଧ୍ୟେ ଅସୁନ୍ଦର

କଥାଏ ସୁନ୍ଦର ହେଲ ଏବେ ।

ଜଗତ ମୋହନା

ରାଧା ପ୍ରାଣ ଦେନା

କଥାରେ କାରେଣୀ ହେଲ ଏବେ ।

ଜଗମୋହନ ହେ !

ଏଥେ ନାହିଁ କିଛି ପଡ଼ରଷ ।

ଯେବେ ବା ଅବଳା ଯୁବତୀ ନୃଦନ୍ତା ତେବେ ବା ଦୁଃଖିନୀ ତହିଁ ଯଶ ।

ଝୁରୁଥାଅ ବସି

ଛୁଟିବନେ ପଶି

ଯାହା ଅଙ୍ଗ-ସଙ୍ଗ ପାଇବ!କୁ

ଝୁପକେଇ ବାଣ—

ଘାତରେ ପରାଣ

ଯିବାବେଳେ ଦୟା ନାହିଁ ତାକୁ ।

ଝାଡ଼ିବନୋଦ ହେ ।

ଝିମ୍ଝିକେ କଥା ଥିବ ଅଉ ।

ଝଲକବରନା ଝଲ ଗୌରୀ ଦେଖ ମରୁଛୁ ଜୀବନେ ଆଉଁ ଅଉଁ ॥

ନବ ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ପରସ୍ପେ ଅବଳା
 ପଡ଼ିଛୁ ଅବଳା ସମ୍ବନରେ ।
 ନେଷିନାରେ ଆସି ଶିବ ବୋଲି ଭାଷ
 ନିନ୍ଦା ନ ମ ଡ଼ଇ ନୟନରେ ।
 ନନନନନ ଦେ ।
 ନୋହୁଅଛୁ ତାର ବି ବେଦନା ।
 ନିର୍ମଳ ହୃଦରେ ତୁମ୍ଭଙ୍କ ଚଳିବା ଫଳ ପାଇବାର ଏହି ସିନା । ୧୦ ।
 ଟେକ ସେ ଥିଲୁ କ— ରୁଣାହିଲୁ ବୋଲି
 ଟଙ୍କାଏ ଦ୍ରବିଲୁ ନାହିଁ ଚିତ୍ତ ।
 ଟଙ୍କଧର ଶସ୍ତ୍ର ବିପତ୍ତି ସମୟେ
 ଟଙ୍କାଏ ଦୁରିଲା ନାହିଁ ଚିତ୍ତ ।
 ଟାଣ ଭାଲିଲା ଦେ !
 ସେତେବେଳେ କରୁଥିଲୁ ଆଶ
 ଟାହୁ ନ ମନେ ସହରେ ତଳଆସ ବଳନୁ ନ କର ପୀତବାସ । ୧୧ ।
 ଠାଠି କର ଦୁଃଖ- ବାଣୀ ଶୁଣି ମନ
 ମନ ଦସି ହୋଇ କର ହରି ।
 ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପୁରତେ ପ୍ରବେଶ
 ରଜନୀ ସଜନୀ କର ଧରି ।
 ଠଣାଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ।
 ଶିବଦା ଶ୍ରୀମୁଖଦରସନେ ।
 ଠୁଳ ହୋଇ ସବୁ ଅନୁଗତମାନ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ଆସି ମନେ । ୧୨ ।
 ଡୋଳା ପିତୁଳା ଡାଳନୁ ଶକଦନ୍ତୀ
 ଡମ୍ବରୁମଧ୍ୟର ଦେଖି ଜୋଧ ।
 ଡକା କର ବାମ ବାମ ହୋଇ ସମ-
 ଅନୁକ କରନ୍ତି ବାରେ ବଧ ।

ଛୋଲାମଣ୍ଡଳି ରେ !
 ନାହିଁ ମୋର କିଛି ଅପରାଧ ।
 ଜମ୍ବୁଧର ବଇର ବାଣେରେ ନ କର ଅଥ ବାରେ ବଧ । ୧୩ ।
 ତମ କହୁ ନାହିଁ ତୋହୋ ବାଜାରେକେ
 ନାହିଁ ନାହିଁ ଅଳ ପ୍ରତିକାର ।
 ତାନିବା ନୟନେ ଅନେ ଶୁଣି ବାର
 ବଥାକୁ ବନ୍ଧୁ ନୟନ ମୋର ।
 ଛାଳନୟନା ରେ !
 ଛାଳ ଏବେ ମୋତେ ଶୁଣି ବାରେ ।
 ତୁମ୍ଭ ଦଥାକୁ ଛାଳରେ କା ନାମକ ଏକା ପରୀକ୍ଷା ଦେଖି ବାରେ ॥
 ଅନଳ ପ୍ରାୟେ ଅପଣା ଅସାରକୁ
 ବିଶ୍ୱାସ ନ କରେ ଯେଇ କାମ ।
 ଅନୁଭବ କଲେ ନ ଜାଣଇ କିଛି
 ଅବିଚାର ଦେଲେ ନାହିଁ ସମ୍ମାନ ।
 ଅରେ ପ୍ରାଣମଣି !
 ଅହୁର କଥା ଏ ଅଛି ଶୁଣି ।
 ଅମ୍ଭ ଦୁହେଁ ତା ବନ୍ଦିତା ମାରୁଛୁ ପାଇଲେ ପାଉଛୁ ଏହିକ୍ଷଣି । ୧୪ ।
 ତାହାର ବଇର ସଦାକେ ମୁଁ ତୋତେ
 ମାଗଣା ତାହାର ବନ୍ଦିତାକୁ ।
 କୁହ ତ କୁପଣ ସେ ତାନ ଦେବାକୁ
 ସଦା ଦେଲା କାମ ପାରି ତାକୁ ।
 ତୋହ ପ୍ରସନ୍ନରେ !
 ତାହା ସୁନଶବ ସେହି ପାଉ ।
 ହେଁ ଲୋକ୍ୟମୋହିନି ! ତୁ ବଳଶୋଭିନି । ମୋହ ମନୋରଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଉ ॥

ଥରଗମନ ବାମଦେବ ମହିମା

ଶୁଣି ନାହିଁ କରେ ଅସ୍ତ୍ର କରି ।

• ଥାସ ନୟନ ଅନଳେ ଘୋଡ଼ି ସାର

ଅଙ୍ଗେ ସେ ବୁଢ଼ାଇଲୁ ନାଶ ।

ଥୁଲମଦଳି ରେ !

ଥରଥରକେ ସେ ଯେ ଉଦଣ୍ଡ ।

ଥୁଳ କରି କେତେ ପ୍ରକାରେ ବହୁଛି ଅନୁରବରୁ ଅଛୁ ପିଣ୍ଡ । ୧୨ ।

ଦୟାଳୁଲଳୟ ଦୟାକର ମୋରେ

ଦୂର କରି ମନୁ ଅଗମାନ ।

ଦାସ ଦୋଷକାଶ ଦେଲେ କ୍ଷମା କରି

ପ୍ରଭୁପଣର ତୁ ନିକେତନ ।

ଦୁଃଖନାଶିନି ରେ !

ଦୁରଦଗମନା ପ୍ରାଣେଶ୍ବର !

ଦୁର୍ଜଗଜମୁଖ ! ଶୁଣି କିନା ମୋତେ ପ୍ରସନ୍ନବଦନେ ହସି କରି । ୧୩ ।

ଧକ ଯାଉ ମୋର ପ୍ରାଣ ଧନ ! ତୋର

ଦେଖିଲି ଶାଥଙ୍ଗ ଅଭୂଷଣ ।

ଧାତା ଏହା କଲୁ ଏ ଜୀବନ ଗଲୁ-

ବଳୁ ତୋତେ ଏହା ବି ଦୂଷଣ ।

ଧୃତଧୂସିନି ରେ !

ଧୀରେ ଅଜ୍ଞା ଦଥ ମୁଦୁବାଣୀ ।

ଧ୍ରୁବଲୋକକୁ ଶୁଣିଯାଉ ଶ୍ରୀରାଜ ମଣ୍ଡର ମଣ୍ଡନ ଗୁଣାମଣି । ୧୪ ।

ନାଗଶରଭଜ ମୋ କନୟ ଦେନ

ନିଶ୍ଚୟ ନ କର ଶୁରୁକେଶ !

ନିର୍ମଳ ମୋହି-

ଦଶମା ବିମ୍ବାଧର

ଅହା ମତ୍ତ-କଳକଣ୍ଠ-ଭାଷି !

ନୀଳବସନ ରେ !

ନିଷେ ସେବେ ଦୟା କଲୁ ମୋରେ ।

ନଖ-କରତେ କରତ ପକା ପଛେ ନ ଦଥ ବରଷ କରତରେ । ୨୦ ।

ପ୍ରଭୁପଣ ଥାଉଁ

ଥାଉଁ ପର ଦାତେ

ଦଣ୍ଡ ବିଅଇବା ଅନୁଚିତ ।

ପାନିଜୀବନା

ବାହୁପାଶେ ବନ୍ଧନ

କରି ଲଦ କୁଳ-ପରବତ ।

ପ୍ରାଣବାଦକ ରେ !

ପାତଳେ ନେତ୍ରାନ୍ତ କୁନ୍ତ ମାରି ।

ପରିଅଛୁ ବନ୍ଧୁ ! ତରଣେ ଚରଣ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ପଛେ ତାହା କର । ୨୧ ।

ପୁଣିରବନ୍ଧନ-ନ—

ସ୍ତନ ଶୁଣି ଶୁଣି

ପୁଣି ସରସିଜମୁଖୀ ବାଳା ।

ପେଡ଼ି ବଚନ

ନ କହୁ ନନ୍ଦ ଦୃଷ୍ଟି

ଖେଳାଇଲୁ ନେତ୍ରାନ୍ତ ଛୋଳା ।

ପଳ ପଳିବାକୁ ।

କାମକଳ୍ପତରୁ ଲଭିକାରେ ।

ପଳିଲୁ ପଳ କୃଷ୍ଣ ଭୋଗ ଅର୍ଥରେ ହରଷ ହୋଇଲୁ ମାନସରେ । ୨୨ ।

ବଢ଼ିଲୁ ବେନି

ଜନକ ରଘୁରଞ୍ଜ

ବେଳକୁ ବେଳ ବିବିଧ ରଙ୍ଗେ ।

ବଡ଼ସୁନ୍ଦର

ବଢ଼ିଲୁ ବେନି ଅଙ୍ଗ

ନୀଳମଣି ତନ୍ମୁ ହେମ ଅଙ୍ଗେ ।

ବନମାଳୀ ଅଙ୍ଗ ।

ନବଜଳଧର କୂଳେ ଥାଇ
 ବଧୂମୁଖୀ ଚନ୍ଦ୍ର ବିଚିତ୍ର ବିଜୁଳି ଝଟ ଝଟ ଝଟ ଝଟକର । ୧୩ ।
 , ଶାସନ୍ତି ନାନା ପ୍ରକାରେ ବନ୍ଧ ବାଜୀ
 ଜଳଧର ଘୋଷ ପ୍ରାପ୍ତେ ମଣି ।
 ଶାସା ହୋଇ ଘନ ରସ ବରଷନ୍ତେ
 ବଜେ ମହା ସୁଖ ଚରଙ୍ଗିଣୀ ।
 ଶ୍ରୀଜି ଜ୍ଞାନ ବନ୍ଧ ।
 , ଶ୍ରୀଜିଲ ବିବେକ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଚଟ ।
 ଶ୍ରୀଜିଗଲ ଲଜ ଚଟ ଚରୁ ଚର୍ଚ୍ଚି ଲେଡ଼ିଲେ ପାଇବ ନାହିଁ ରେଟ । ୧୪
 ମହା ମଣ୍ଡଳ ମାଧବ ରଘୁରମ
 ବରଷା ହୋଇଲ ଯନ୍ତ୍ର ଶେଷ ।
 ମହା ଦରଷରେ ରାଧା କୃଷ୍ଣ ବେନି
 ଚନ୍ଦ୍ର କରଣରେ ପରବେଶ ।
 ମନ ମୋହିନୀକ ।
 ମଦନ ମୋହିନ କଲେ ବେଶ ।
 ମନୋହର କରା କବରୀ ରଞ୍ଜିଲେ ବେଢ଼ାଇ ବିବଧ ସୁମନସ । ୧୫ ।
 ଯତନ କର ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର କପାଳେ
 କୁସୁମା ସିନ୍ଦୂର ଚିତା ଦେଲେ ।
 କୋମଳଧର ମୋତି— ବସଣୀ ନାସାରେ
 କର୍ଣ୍ଣରେ କୁଣ୍ଡଳ ଶୋଭା କଲେ ।
 ଜମ୍ବୁନଦମାଳୀ ।
 କମଳାସୁ କମ୍ବୁ କଷେ ଶକ୍ତି ।
 ଜଳଜ କରେ ଚୁଡ଼ା ଡାଡ଼ ଲଗାଇ ରମଣୀ ରଚନ ମନ ରଞ୍ଜି । ୧୬ ।

ରୁପର ଶୃଙ୍ଗ ନୟନେ ଅଞ୍ଜନ

ଚକ୍ରସମ ଗୋଲ ଅଙ୍ଗେ ବୋଲ ।

ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ଚାନ୍ଦୁକ ଗୁଣି ଦେଇ .

ଦର୍ପଣ ଧଇଲେ ବନମାଳୀ ।

ଇଙ୍ଗେ ଦୃଷ୍ଟି କରି ।

ବୋଇଲେ ମୋ ସେବା ଏହି ସିନା ।

ରଞ୍ଜିତା ନେହେ ରଞ୍ଜିତା କର ଗୁହଁ ମନ ମନ ହସେ ନନ୍ଦକାନ୍ତା । ୧୭ ।

ଲବଣ୍ୟ—... ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ବେଛାଇ

କପୁର ଝରିଲୁ ଝାନବାସ ।

ଲ...ଇ...ବାମ ହୃଦୟ ଲଗାଇ

ଅଲଟ ଧଇଲେ ପୀତବାସ ।

“.....

ସ୍ପର୍ଶ ପ୍ରଭମା ପାଶେ ତ ଅମୂଲ୍ୟ-ମର୍ଚ୍ଚିତ ମଣି ପ୍ରଭା... । ୧୮ ।

ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀହର ଶୁଣ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ।

ବଜ୍ର ଦୟା କରିଥିବୁ ମୋତେ ।

ବିକ ଦେଲୁ ଦାସ ଜନଠାରେ ଦୋଷ

ନକରବୁ ବନ୍ଧୁ ! କଦାଚିତେ ।

ବିଧି ବଦନାରେ ।

ବେଢ଼ାରେ ତୁ ମୋର ପ୍ରାଣଧନ ।

ବ୍ରଜ ସଙ୍ଗେ ଥିଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ଗଲେ ଛୋଡ଼ଠାରେ ମୋର ଆଉ ମନ ॥

ସହଜେ ତୁ ମୋର ନୟନ ପ୍ରଭମା

ତୋଚନ୍ ମୋତେ ନଦଶେ ଅନ ।

ସଙ୍ଗ ଧରିଦେଲେ ଅଙ୍ଗ ନ ରହଇ

ଜଳ ଅଭାବରେ ଯେହେ ମାନ ।

ଶିବ-ମଣ୍ଡଳା ରେ !

ତୋ ଭାବ-ବୁଣରେ ବନ୍ଧ ହୋଇ ।

ଶ୍ରୀକବି ହୃଦି କହୁଛି ସବୁ ଅଡ଼େ ଚନ୍ଦ୍ରୀ ପ୍ରାୟେ ଶିଳା ବୁମୁଥାଇ । ୩୦ ।

ସୁଦୃଢ଼ି ! ସୁଭାଷି ! ସୁବେଶି ! ସମୁଦ୍ଧି !

ସୁଦନ୍ତ ! ସୁଧୀର ! ସୁକୁମାର !

ସୁଗଜ-ଗମନ ! ସୁକୁଳ-ଭଦନ !

ସବୁରୂପେ ବନ୍ଧୁ ମୁଁ ତୋହରି ।

ସୁଖ ଦାୟିନରେ ।

ସନ୍ତୋଷେ ମେଲଣି ଦଥ ମୋତେ ।

ସଦରସ ହୋଇ ରମଣୀଭଜନ ! ବୋଲ ଅନୁସ୍ମୃତ ଥିବ ମୋତୋ ।

ସଦଜେ ଶ୍ରୀମୁଖେ ଅଜ୍ଞା ଦେଲେ ଯେତେ

ଭୁମ୍ବେ ମହାପ୍ରଭୁ ବୋଲିକରି ।

ସଦଜେ ସୁମନା ପ୍ରାୟେ ପ୍ରୀତି ଶିଳା

ଅଭାସନା କଲେ ଭୋଗ୍ୟ କରି ।

ରାମାମ ସୁନ୍ଦର ହେ !

ସବୁଦିନେ ଏହି ହେଉଥେବ ।

ସବୁରୂପେ ଦାସୀ ହେଲେ ଦୋଷକାଣ୍ଡ ଅପରାଧ କେବେ ନ ଭେନିବ ।

X X X
 . X X X

ଘନସୁନ୍ଦରଙ୍କୁ ମନ ବିଦି ଦେଲି,
 ବନ-କୁସୁମ ଚୋଳାରେ ଗୋ !
 ଘଣ୍ଟିଦାଗୁଡ଼ିଆ, ବାଙ୍କତୁଳ୍ୟଙ୍କୁ;
 ଦ୍ଵାର ବନ୍ଧିତ ଗଳାରେ ଗୋ ॥
 ଘରୁ ଦୋଇତ ବାହାର ।
 ଦେବି କୃଷ୍ଣ-ନାମାବଳୀ-ଦ୍ଵାର ଗୋ । ୪ ।
 ଉମା ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ସେବାରେ ମନାଇ,
 ପାଇତ ଏମନ୍ତ ଦାସୀ ଗୋ !
 ଉଦାସୀନା ହୋଇ, ବାଳ ବହୁଧୃତି
 କୃଷ୍ଣ ନାମେ ମାଣି ଉଷା ଗୋ ॥
 ଉଡ଼ୁ ପଛେ ନିନ୍ଦା-ବାନା ।
 ଉଗା କଥାକୁ ନାହିଁ ଶୋଚନା ଗୋ । ୫ ।
 ଉନନପାତୁଆ କନ୍ଦର୍ପମୋହନ
 ନାଚୁଥାନ୍ତୁ ମୋ ନୟନେ ଗୋ !
 ଉନ୍ମାମଣି ମୋର, ଚିତ୍ତର ଉଚ୍ଚରେ;
 ରହୁଥାନ୍ତୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ଗୋ ।
 ଚଉଦ-ଭୁବନ-ଭୁଲ୍ଲ ।
 ତେଜାଞ୍ଜଳ-ନିଧି ମୋର ହେଲୁ ଗୋ । ୬ ।
 ଛନ୍ଦାଚରଣଙ୍କୁ, ଫଳା ମୁଁ କରତ
 ବନାଲଣ କରମାଳ ଗୋ !
 ଛଇଲ ନାଗର, ଛବି ନଟବର—
 ମୂରତି ମୋର ସଙ୍ଗାଳି ଗୋ ॥
 ଛାଡ଼ିତ ସବଳ ଥାଏ ।
 ଛନ୍ଦବାଣୀ କର ଭରସା ଗୋ । ୭ ।

ପ୍ରୀତିଚିନ୍ତାମଣି ଚଉତିଶା

(ବାବାଜୀ ଦୈତ୍ତବଚରଣ ଦାସ)

ଏହି ଶବ୍ଦେ ବଚନ ଚଉତିଶାକୁ 'ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରରେ' ଅନୁର୍ଣ୍ଣିତ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହି
ସେ ଏ ସ୍ୱରୂପ ଲେଖେ ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନ ଗବନା ଶ୍ରେଣୀର ପଣ୍ଡେଇ ସାଧନା ଲେଖେ ତେଣୁ
ଅବ୍ୟାପକ ରହିଅଛି । ମାନସର ବାବାଜୀ ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟାସମୋଚ ବଚନରେ ଉଲ୍ଲେଖେ ତାଙ୍କ
ବଚନରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏତେ ମୌଳିକତା ବାହୁଁ ପୁଣ୍ୟଆତ୍ମା ? ବାବାଜୀ ମହାଶୟ ବହୁଳ
ବ ଓ ଗ ଠର ପ୍ରଥମ ପାଦ ସେ ସଦାନନ୍ଦ ବହୁସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବଦ୍ଧଅବସ୍ଥା ।

କୁଳାଗମାନକୁ ଦୂର କରି ସହୁ !

କଳଙ୍କ ଭରିତ ଦୁଣ୍ଡେ ଗୋ ।

କୃଷ୍ଣ ବଟପ— ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତି ପସର,

ବହୁତ ମୁଁ କଲେ ମୁଣ୍ଡେ ଗୋ ॥

କଥା ରହି ଥାଉ ବୋଲି ।

କଳା କାନ୍ଥକୁ ସଙ୍ଗାଳ କଲି ଗୋ । ୧ ।

ଖଲ ଦୁରୁଜନ, ଛଳ ଟାଡ଼ୁଲକ

ଚିରକୁ ଶିର ଆଡ଼ିତ ଗୋ ।

ଖେଦବୀନ ନିଜ— ହୃଦ କେଦାରେ ମୁଁ

ଜାଣି ଜାଣି ତ ବୁଣିତ ଗୋ ।

ଖଟବାକୁ କୃଷ୍ଣପାଦେ ।

ଖରା ତରା ତ ମୋତେ ନ ବାଧେ ଗୋ । ୨ ।

ଗୋରଠା ମାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଶୁଦ୍ଧିତ

ଶ୍ୟାମ ଅରଠା ଲଳସେ ଗୋ ।

ଜ୍ଞାନ, କର୍ମ, କାମ, ଦେଇଛି ମୁଁ ଦାନ

ଶ୍ୟାମବନ୍ଧୁ-ପ୍ରୀତି-ଅଶେ ଗୋ ।

ଗଲେ ଜୀବ ସିବ ସିନା ।

ଗଣ୍ଡିଧନ ମୋ କାଳିଅ ସୁନା ଗୋ । ୩ ।

ଦନସୁନ୍ଦରକୁ ମନ ବଦ ଦେଲି,
 ବନ-କୁସୁମ ତୋଳାରେ ଗୋ !
 ଦୃଷ୍ଟିଦାଗୁଡ଼ିଆ, ବାଙ୍କତୁଳ୍ୟକୁ;
 ଦ୍ଵାର ବଦଳ ଗଳାରେ ଗୋ ॥
 ଘରୁ ଦୋଇତ ବାହାର ।
 ଦେନି କୃଷ୍ଣ-ନାମାବଳୀ-ଦ୍ଵାର ଗୋ । ୪ ।
 ଉମା ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ସେବାରେ ମନାଇ,
 ପାଇତ ଏମନ୍ତ ଦାସୀ ଗୋ !
 ଉଦାସୀନା ହୋଇ, କାଳ ବହୁଥିବି
 କୃଷ୍ଣ ନାମେ ମାଟି ଭସା ଗୋ ॥
 ଉଡ଼ୁ ପଛେ ଜଳା-ବାନା ।
 ଉଷା କଥାକୁ ନାହିଁ ଶୋଚନା ଗୋ । ୫ ।
 ଚଳନପାଟୁଆ କର୍ମପ୍ରମୋଦନ
 ନାଚୁଥାନ୍ତୁ ମୋ ନୟନେ ଗୋ !
 ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ମୋର, ଚତୁର ଭବରେ;
 ରହିଥାନ୍ତୁ ଅନୁସରେ ଗୋ ।
 ଚଉଦ-ଭୁବନ-ଭୁଲ୍ଲ ।
 ତୋଳାଫଳ-ନିଧି ମୋର ହେଲୁ ଗୋ । ୬ ।
 ଛନାଚରଣକୁ, ଫଳା ମୁଁ କରତ
 ବନାଭଣ କରମାଳି ଗୋ !
 ଛଇଲ ନାଗର, ଛବି ନଟବର —
 ମୂରଲି ମୋର ସଙ୍ଗାଳି ଗୋ ॥
 ଛଡ଼ିତ ସବଳ ଅଗା ।
 ଛନ୍ଦବାଣୀ କର ଭରସା ଗୋ । ୭ ।

ଜନ ଅପବାଦେ ଜଳାଞ୍ଜଳ ଦେଲି

ଜପିବାକୁ କୃଷ୍ଣ-ନାମ ଗୋ !

ଜଗତ ଯାକରେ ନିଜା-ତୋଲି ବାଜୁକ

ସମସ୍ତେ ହୁଅନ୍ତୁ ବାମ ଗୋ ॥

ଜାଣିଥାଅ ମୋ ସଜନି !

ଜୀବ ଯିବ କୃଷ୍ଣ-ଗୁଣ ଶୁଣି ଗୋ । ୮ ।

ଝରୁ ଥାଉ ମୋର, ନୟନରୁ ନାହିଁ;

ସେହି କୃଷ୍ଣକଥା ଶୁଣି ଗୋ !

ଝାଡ଼ି-ମଘ ହୋଇ, ଛଳ ପଡ଼ୁଥିବି

ଧରି କୃଷ୍ଣଜୟମାଳି ଗୋ ॥

ଝରୁଥିବି କଳାବନ୍ଧୁ ।

ଝାଡ଼ି-ବୁଲ ନ ଯାନ୍ତୁ ମୋ ମନୁ ଗୋ । ୯ ।

ନିୟମ କରିବି, ନିଜ ଦେହେ ମୋର,

ନାହିଁ କିଛି ଅଧିକାର ଗୋ !

ନୀଳ ନଳିନ ଶ୍ରୀ— କରଯୁଗ-ପାଶେ

ରାଧା ବନ୍ଧା ନିରନ୍ତର ଗୋ ॥

ନ ରୁଚଇ ମୋତେ ଅନ ।

ନ ଦିଶଇ କେ ତାଙ୍କ ସମାନ ଗୋ । ୧୦ ।

ଟଳ ପଡ଼ୁ ଦେହ ସେ ଶ୍ୟାମ ବିଗ୍ରହ—

ସୁନ୍ଦରକୁ କୋଳ କରି ଗୋ !

ଟହ ଟହ ମନ— ମଧୁର ଦାସଟି,

ଦେଖୁ ଥିବି ନେତ୍ରି ଭରି ଗୋ ॥

ଟେକ ଶ୍ରୀମୁଖମାଧୁରୀ ।

ଟାଣପଣ ମୋ ମୁରଲୀଧାରୀ ଗୋ । ୧୧ ।

ଠଣ ପକଳ— ଭରଣ ସୁଗେ ମନ—

ଧନକୁ ଦେଇଚି ବନ୍ଧା ଗୋ !

ବାଣି ହିରଜିଅ, ସେ ନବରଜିଅ—

ଲଗି ସଦେ ଏବେ ଧନା ଗୋ ॥

ଠାକୁର ମୋହର ସେହୁ ।

ଠିକେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାସ କହଇ ଗୋ । ୧୨ ।

ଡର ଲଳ ଦୃଶା ପିଙ୍ଗିତ ଦୁରକୁ

ଥଉ କାହାକୁ ମୋ ଭୟ ଗୋ !

ଡେଙ୍ଗରୁ ଏ ଗୋପେ, ବାଜୁଥାଉ ପଛେ,

ନେଲି କାଳିଆ-ଆଶ୍ରୟ ଗୋ ॥

ଡୋଳା-ପ୍ରଭମା ମୋ ସେହୁ ।

ଡାକି କହୁଛି ଦୁଶ ବନାଇ ଗୋ । ୧୩ ।

ଡଳି ଗଲେ ମାର, ଯାଏ ସିନା ବହୁ;

ସେ ବି ଅସଲ ଲେଉଟ ଗୋ !

ଡଗଇମାଳରେ, ଅସଦଶୀମାନେ,

ଢସନ୍ତି ତାଳ ଦେଇଛୁ ଗୋ ॥

ଢିଙ୍ଗ ଶୁଭୁଷାବି ଥୋଇ ।

ଢାଳିତ ମୁଁ ମନ ତାଙ୍କତହିଁ ଗୋ । ୧୪ ।

ଧରୁଣ-କୁଞ୍ଜରେ ଚରୁଣୀରକାରୁ

କରୁଥୁବି ଆଲଙ୍ଗନ ଗୋ ।

ଧରୁଅଞ୍ଜନଅଁ, କରୁଣାନିଧି ମୋ

ଚରୁମୁଲିଆ ମୋହନ ଗୋ ॥

ଧରୁଛି କେତେ କା ପାଣି ।

ଗରୁ ଅପବାଦକୁ ନ ଶୁଣି ଗୋ । ୧୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଲେ ଦେବେ, ପଛକେ ଜାଣରୁ;

ଚନ୍ଦ୍ର କି ନାହିଁ ମୋ ଦୁଃଖ ଗୋ ।

ଚରଣମାନଥ, ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ୟାମଳଥ;

ଢଳେ କୋହୁବେ ବିମୁଖ ଗୋ ॥

ଚରଳ ନର ନୟନେ ।

ଚାକ୍ଷୁ ଦେଖୁଥିବ ଅନୁକ୍ଷଣେ ଗୋ । ୧୬ ।

ଥର ଥର ଭର ପଦଶ୍ରୁ ଶୁଳଭ

ବହୁରଙ୍ଗ ମେଲେ ଥାଇ ଗୋ ।

ଥଣ୍ଡରେ ଥାପିତ, ସେହି ମୂରଭିକ୍ତି,

ହୃଦ-ମନ୍ଦିରେ ପୁରାଇ ଗୋ ॥

ଥୁବାଯାଏ ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ।

ଥାଳ ମୋର ଶ୍ରୀକନ୍ଦନକନ ଗୋ । ୧୭ ।

ଦରଶେବା ପାନ- ଅଧରମୁଦରୁ

ଦୟାକ୍ରସାମନ୍ତ ମୋର ଗୋ !

ଦେବେ କେବେ ଯାତ, ଦରଶନ କାଳେ,

ଦରହସିଆ ସୁନ୍ଦର ଗୋ ॥

ଦୁଃଖିନ-ଦୁଃଖପାଶୋର,

ଦାନବକୁ ମୋର ଦିନସର ଗୋ । ୧୮ ।

ଧନ ମୋର ସେହି, ଜନ ମୋର ସେହି

ଧର ମଧ୍ୟରେଃ ପର ଗୋ !

ଧବଳୀ ଶ୍ୟାମଳୀ— ଧେନୁ ପଛୁଆ ମୋ

ଧରଣ୍ୟ ବିବେକ ହର ଗୋ ॥

ଧୀର ଲଳିତ ମୂରତି ।

ଧାନ ଦେବତା ମୋ ମାଳ ଦାଗ ଗୋ । ୧୯ ।

ନର ନାଟ ନଗା, ସେ ହୃଦୟଲଗା
ନବନ ନାଟ୍ୟମଣି ଗୋ ।

● କବନାଗସାଜ ଚଉ ବିନୋଦଥ;
ନିଧୁବନ ନିଶାମଣି ଗୋ ।
ନିକୁଟ ବଶୋର ବର ।

ନିତ୍ୟ ନୂତନ ରୂପ ମୋ ସାର ଗୋ । ୨୦ ।

ପଦ୍ମପାଦ ଧୂଳି ଦେଉଥିବ ବୋଲି
ପାପ-ଅଙ୍ଗରେ ମୋହର ଗୋ ।

ପରମ ପଦାର୍ଥ ସେ ଯିନା ସଜନୀ !
ପାଇବି ତାହା କି କରି ଗୋ ॥
ପ୍ରୀତି-ଚନ୍ଦ୍ରାମଣିକର ।

ପ୍ରିୟା ପଦକୁ ମୁଁ ଅସୁନ୍ଦର ଗୋ । ୨୧ ।

ପରବ୍ଧ ହୃଦରୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିବା;
ଛଡ଼ା ବାସ ପୁଲହାର ଗୋ ।

ପୁଲ୍ଲଣା ମନେ ତା, ସତନେ ଗୋଟାଇ,
ଗରାରେ ଖଞ୍ଜିବି ମୋର ଗୋ ॥
ପୁଲ୍ଲ ଉଠିବ ମୋ ଘର ।

ପୁଟା କଞ୍ଚ-ଶିଶୁ ପ୍ରେମେ ମାରି ଗୋ । ୨୨ ।

ବକୁଳ ମାଳିନୀ, ପୁଲେ ମାଳ ଶୁଦ୍ଧି
ବଧୂ ଚଳନେ ଯିଶାଇ ଗୋ ।

ବକ୍ରୁକ ଗଳାରେ ଉପହାର ଦେବି;
ବବାକେ ମୁଁ ବଚିହୋଇ ଗୋ ॥
ବୋଲି କରନ୍ତି ଭରସା ।

ବିଶ୍ୱମୋହନ ଯେହୁବେ ଦଶା ଗୋ । ୨୩ ।

ଭଗାରି କେ ହେଉ— ପଛେ ଏଥୁପାଇଁ,
 ଭାବନା ନାହିଁ ମୋ ଭିଲେ ଗୋ ।
 ଭୁଲି ତ ଯାଇଛି, ଭାବ ବିନୋଦଙ୍କୁ; ●
 ଭିନେ ହୋଇବେ କି ଭଲେ ଗୋ ॥
 ଭାଲିଭଲକ ସେ ମୋର ।
 ଭଣେ ବଞ୍ଚେବ ଦାସ ଭର ଗୋ । ୨୪ ।
 ମନର ବେଦନା ମନେ କଲି ତୁନା,
 ମରକତ-କାନ୍ତି ଲାଗି ଗୋ ।
 ମଧୁର ମୁରଲୀ- ମୋହିନୀ ମନ୍ତ୍ରରେ
 ମୁଁ ତ ହେଲି ଅନଗୁଣୀ ଗୋ ॥
 ମନେ ରଖିଥା ମିତ୍ରଣୀ !
 ମଥୁମଣି ମୋର ବେଶୁପାଣୀ । ୨୫ ।
 ଯଶୋଦା ଗୁଣୀକ, ନୟନ ପିତୁଳ
 ଯମୁନା-କୂଳେ ଶ୍ୟାମେ ଗୋ ।
 ଯାତ ହୋଇ ନିଜେ, ପ୍ରାଣ ସମର୍ପିତ,
 କୃଷ୍ଣ-ବଳକିନୀ ନାମେ ଗୋ ॥
 ଯତି-ମତି-ଭୁଲ ପ୍ରୀତି ।
 ଯିବ କି ମୋ ମନୁ ପ୍ରିୟ ଦୁଇ ଗୋ । ୨୬ ।
 ରଙ୍ଗ ଅଧରକ ଅଙ୍ଗ-ସଙ୍ଗ ପାଇଁ
 ରକ ମୋ ଅବୋଧ ଚିତ୍ତ ଗୋ ।
 ରସାଣ କାଳଥ, ସୁନା ହୁନାଗର;
 ମୋହର ସବୁସ୍ବ ବିତ୍ତ ଗୋ ॥
 ରକ୍ଷାନାହିଁ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ।
 ରସିତ ମୁଁ ରବିପୁରୀ ବନ୍ଧୁ ଗୋ । ୨୭ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧର୍ମ ଏହି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାହାଙ୍କୁ;

ଲେକାଗର କରି ତ୍ୟାଗ ଗୋ ।

• ଲେଖି ତହିଁ-ପଟେ, ରଖିବି ନିକଟେ

ଲେବେ ବଳାଇ ସରଗ ଗୋ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀବନ୍ତ ପୁରୁଷ ।

ଲୁଟି କରନ୍ତି ମୋ ମାନସ ଗୋ । ୨୮ ।

ବରଜ ବଜାରେ, ଦଳାର ମୁଖରେ;

• ବାଜୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ବାଜିଣୀ ଗୋ ।

ବନମାଳିଆ ମୋ, ଧନମାଳି ବୋଲି,

ସମସ୍ତକୁ ଦେଇ ଜଣା ଗୋ ॥

ବସୁ ଅପନିତା ଦାଠ ।

ବନ୍ଧୁ ଜୀବନର ନନ୍ଦଭୂଷ ଗୋ । ୨୯ ।

ଶରଣ ମୁଁ ତାଙ୍କ, ତରଣ ତଳରେ;

ବାରିଶ କାର ନ ମାନ ଗୋ ।

ଶୁଭ ଅଶୁଭ ତ, ବହୁ ନ ଖଣି;

ଭଲ ମନ୍ଦ ଲଭ ହାନ ଗୋ ॥

ଶ୍ରୀମୁଖ ମାଧୁରୀ ଦେଖି ।

ଶତ୍ ସଞ୍ଜଣା ନ ବାଧେ ସଖି ଗୋ । ୩୦ ।

ଶଶି ମୁଣ୍ଡ-ମୋଡ଼ା କାଳୀୟ ଘଡ଼ିତା;

ଶୁଣିବି ମୁଁ ପଦ୍ମିନୀ ଗୋ !

ଶୋଭ ଏକ ଉଷା- ବସୁଷ ନଗନ—

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠର ତୁଳାମଣି ମୋ ।

ଶୋଭିକଳା ପତ କାମ ।

ଶୋଭିଣ ଯୋଗରେ ପୁରୁ ନାମ ଗୋ । ୩୧ ।

ସଂସାରର ମାର— ଶୋଭାକୁ ଗୋଟିଏ,
 କର ନିର୍ମାଣିତ୍ତ ବହୁ ଗୋ ।
 ସ୍ଵରସିକ ବର, ସୁବଳ ସଙ୍ଗିଥ, •
 ସମସର କେତୁ ନାହିଁ ଗୋ ॥
 ସେତ ସଂସାର ସଦନ ।
 ସବୁ ଗୋପୀଙ୍କ ମୋଦବର୍ଦ୍ଧନ ଗୋ । ୩୨ ।
 ହଳୀପ୍ରିୟ ମୂଳ— ବିଦାଣ ମୋ ମୂଳ,
 ଦୃଢ଼ତ-ବସନ ଦର ଗୋ ।
 ଦେଉ ଦେଉ ନିଭ, ହିରଣ୍ୟ ମୂରଭ,
 ଦେବ ଏ ଜଞ୍ଜାଳ ପାରି ଗୋ ॥
 ଦେ ସଖି ! କହଲ ସତ୍ୟ ।
 ଦୃଢ଼ ନେତୁ ଦେଉ ଅଶ୍ରୁପାତ ଗୋ । ୩୩ ।
 ସଶେ ତ ଅନ୍ତର, ଦେଲେ ବଶୀଧର,
 ଶୋଭସିନ୍ଧୁ, ଉତ୍କଳ ଗୋ ।
 ସମାଜଧାନ ଗୋକୁଳ-କଳାକର,
 ଶୀର, ମୁଁ ନୀର ଅଟଇ ଗୋ ॥
 ଶୀତ ଦେଲ ତାଙ୍କୁ ଧାୟି ।
 ସେମେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାସ କହଇ ଗୋ । ୩୪ ।

ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମିଳନ ଚଉତିଶା

(ସୁଦର୍ଶନ ପଞ୍ଚନାମା)

ସୁଦର୍ଶନ ପାନାସୁବରଃ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ. ଚା ମିଳନାର୍ହ; ବନ୍ଧୁ ବେଦନ ଏହା
ସ୍ୟାବୁଷ୍ମ ମିଳନ ଚଉତିଶା ଦାସ ଚାନ୍ଦ ନାମ ଓଡ଼ିଆ ଦେଶରେ ଧର୍ମେ ଦୋଷ ରହେ ।
ସେଇଁ ସବୁ ସ୍ବପ୍ନ ଗାନ୍ଧିବା ଓଡ଼ିଆ ନର ନାରୀଙ୍କ ନିତ୍ୟ କଣ୍ଠପାଠ ପାନାସୁବର ଚଉତିଶା
ବନ୍ଧୁଧ୍ୟାନ ଅନ୍ୟତମ ।

କହେ ରାଧା ବିମ୍ବାଧର । କରେ ଦୁଃଖ-କର ଧର ବିଶୋଭା ଗୋ ।

ଅଶ ଅଶ ଯା ଭୁଞ୍ଜିବଦାସ

ସଜନି ଗୋ । ୧ ।

ଶଶେ ଚଳନ୍ତ ନ କର । ଖାଇବ ଗରଳ ସତ୍ୟ ମୋହର ଗୋ ।

ବେଗେ ଅଶ ଯା ନନ୍ଦକୁମର

ସଜନି ଗୋ । ୨ ।

ଗଲାମାଳ ମୋର ନିଅ । ଗିରିବରଧାସୀ-ଗଲାରେ ଦିଅ ଗୋ ।

ଶ୍ରବେ ପୁରକୁ ତଳେ କରାଅ

ସଜନି ଗୋ । ୩ ।

ଦକ୍ଷିଣ ନ ରହି ତଳ । ଦାନଧ୍ୟାମଙ୍କୁ ସେ କହିବ ମୋର ଗୋ ।

ତାଙ୍କୁ କୋଞ୍ଚ କୋଞ୍ଚ ନମସ୍କାର

ସଜନି ଗୋ । ୪ ।

ଅଶା ମୋ ନାହିଁ କାହିଁରେ । ଅଧିବାକୁ ପଥ ଶୁଦ୍ଧି ଧୀରେ ଗୋ ।

ଦୁଃଖ ଦେଲେ ଦେବ ଜଗତରେ

ସଜନି ଗୋ । ୫ ।

ଚିତ୍ତକୁ ମୁଁ ଦେଲି ବିକି । ଚାକର କରି ରଖନ୍ତୁ ଏଣିକି ଗୋ ।

ସାଇଁ କହୁ ଯା ବେଶୁପାଣିକି

ସଜନି ଗୋ । ୬ ।

ଛଇଲା-ରମଣୀ-କର । ଛଡ଼ିଲେ ଛଡ଼ନ୍ତୁ ମୁଁ ତ ତାଙ୍କର ଗୋ ।

ନିଷ୍ଠେ ପ୍ରାଣ ଗଲୁଟି ମୋହର

ସଜନି ଗୋ । ୭ ।

ଜାଣି ମୁଁ ନ ଥିଲି ତାଙ୍କୁ । ଜଗନ୍ନାଥନିଅ ମନ୍ତ୍ରପାତ୍ରକୁ ଗୋ ।

ବିହୁ ବିହୁଛ ପ୍ରାଣ ନେବାକୁ

ସଜନି ଗୋ । ୮ ।

ଝୁର ଝୁର ଶୀତ ତନୁ । ଝିମିଟେ ତା କଥା ନ ଯାଏ ମନୁ ଗୋ ।

ଶୁଣିବାରୁ ତା ମୋହନ ବେଶୁ

ସଜନି ଗୋ । ୯ ।

ନିସ୍ତମ କରି କହୁଛୁ । ନ ରହିବ ଜୀବ ତାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି ଗୋ ।

ମୁଁ ତ ନ ପାରେ ତାଙ୍କୁ ଦୂରୁଛୁ

ସଜନି ଗୋ । ୧୦ ।

ଟାଣ ଭାଙ୍ଗିଲ ମଦନ । ଟଳ ପଡ଼ିବାକୁ ଅଛି ଜୀବନ ଗୋ ।

ଜଳ ବିଘ୍ନନେ ବଞ୍ଚେ କି ମୀନ

ସଜନି ଗୋ । ୧୧ ।

ଠାକୁର ନନ୍ଦଦୁଲ୍ଲଭ । ଠାଠିକେ ସୁନ୍ଦର ମସୂର-ତୁଳ ଗୋ ।

ଦେଖି ଶରୀ ଦେବେ ନିଷ୍ଠେ ଭୋଳ

ସଜନି ଗୋ । ୧୨ ।

ତୋଳେ ମୁଁ ଦେଖିଲ ଦିନୁ । ତୁଙ୍ଗର ନାସିକା ସେ ଫୁଲଧନୁ ଗୋ ।

ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କଲ ଦିନୁ ଦିନୁ

ସଜନି ଗୋ । ୧୩ ।

ତାଳେ ମୁଁ ଦେଲି ନିରାଶା । ତାଳେ ବହୁ କଲ୍ଲ ଭଗାଉଦସା ଗୋ ।
ତାହା ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ମୋ ଭରସା
ସଜନି ଗୋ । ୧୪ ।

ଅପବାଦ ଦେଲେ ଦେବ । ଅଲ୍ୟକ କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ବନ ଯାଉ ଗୋ ।
କଥା ଯୁଗେ ଯୁଗେ କହିଥାଉ
ସଜନି ଗୋ । ୧୫ ।

ତାହାକୁ କହିବୁ ଦୁଇ । ହେଁ ଲେଖ୍ୟନାଥ ସେ ବ ନ ଜାଣନ୍ତି ଗୋ ।
ନାରିକେଳ ଫଳ ପରି ଦୁହିଁ
ସଜନି ଗୋ । ୧୬ ।

ଥୟ ଦେଉ ନାହିଁ ମନ । ଥରେ ଦେହ ଶୁଣି ତା ବଶୀଭୁଜ ଗୋ ।
ସେ ବ ଜାଣେ ବାଉଁରି ମୋଦନ
ସଜନି ଗୋ । ୧୭ ।

ଦିନେ ସେ ସନ୍ତାନାକୁଳେ । ଦୁଇଭୁଜ ମୋର ଧରିଲେ ବଳେ ଗୋ
ମୋର ଅଧରରେ କର ଦେଲେ
ସଜନି ଗୋ । ୧୮ ।

ଧରି କର ପିଙ୍ଗି ଦେଲି । ଧର୍ମ ନ ସହବ ବୋଲି ବୋଇଲି ଗୋ ।
ତାକୁ ଧକ୍କାର ଯେତେ ମୁଁ କଲି
ସଜନି ଗୋ । ୧୯ ।

ନନ ନରପତି କର୍ଣ୍ଣ । ଗୋବର ଦୋଇଲେ ବ ଦୁମ୍ଭ ଟାଣ ଦେ ।
ଶୁଣି ଦୋଇଲେ ଯେତେ କାରୁଣ୍ୟ
ସଜନି ଗୋ । ୨୦ ।

ପଡ଼ିଲେ ମୋ ପାଦତଳେ । ପାଦଧୂଳି ନେଇ ବୋଳିଲେ ଶିରେ ଗୋ
ଯେତେ ବନୟ ଦୋଇ କହିଲେ
ସଜନି ଗୋ । ୨୧ ।

ପାରି ବହୁଲ ବାଦାକୁ । ପଳ ଲେଡ଼ିରୁ ତ ଲେଖବୁଝକୁ ଦେ ।

ଅଳ ବହୁବ ଦୁମ୍ଭ ମାତାକୁ

ସଜନି ଗୋ । ୨୨ ।

ବୋଲେ ଶୁଣ ସହଚର । ବୋଇଲି ବୋଲି ନ କଲୁ ବିଶୌର ଗୋ

ଏବେ ବପା ମରୁ ଝୁରି ଝୁରି

ସଜନି ଗୋ । ୨୩ ।

ଭାବବିନୋଦଥ ଦରି । ଭବତକ ସଙ୍ଗେ ନିତ୍ୟେ ବିହାରୀ ଗୋ ।

ଭାବ ନ ପାବନ୍ତି ପ୍ରକ୍ତିଗୁଣ

ସଜନି ଗୋ । ୨୪ ।

ମନରେ ଭୋର ଶରୀର । ମାଇଲେ ଗୋପରେ ସେତେ ଅସୁର ଗୋ ।

ବୁଝା ଇନ୍ଦ୍ର ଗନ୍ଧ କଲେ ଚୂର

ସଜନି ଗୋ । ୨୫ ।

ଜୀବ ରଖ ଦେଇ ତାକୁ । ଯାଅ ଯାଅ ସଖି ! ଭୁଞ୍ଜବନକୁ ଗୋ ।

ବରି ଆଶ ଯା ପ୍ରାଣଧନକୁ

ସଜନି ଗୋ । ୨୬ ।

ରାଧାର ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି । ରସରେ ଭାଷନ୍ତି ଦୁଃଖ କାମିନୀ ଗୋ ।

ବେଶ ହୁଅ ଯା ରମଣୀମଣି !

ମଜନି ଗୋ । ୨୭ ।

ଲବଣ୍ୟନିଧିବ ନେଇ । ନକୁଞ୍ଜେ ତଳଲେ ଦୁଃଖକୁ ସହ ଗୋ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପତ୍ନୀ ଚେଷ୍ଟଲେ ଯାଇ

ସଜନି ଗୋ । ୨୮ ।

ବାଳା ଗଳାମାଳ ନେଇ । ବନମାଳୀ କଣ୍ଠେ ଦୁଃଖ ଲମ୍ବାଇ ସେ ।

ରାଧା କହିଛୁ ଜୁହାର ହୋଇ

ନାଗର ହେ । ୨୯ ।

ସହରେ ବିଜେ ଚରିବ । ସବୁଦୋଷ ଭାର ଶମା କରିବ ହେ ।

ସେ ତ ନ ଜାଣେ ବିଷ କହୁବ

ଜାଗର ହେ । ୩୦ ।

• ଶୁଣିଣ ଦୁଗା ଭାବଣ । ଦେହେ ବିଜେ କଲେ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ସେ ।

ରାଧାକୃଷ୍ଣକୁ ଭେଟାଇ ଦୁଗା

ସୁଜନେ ହେ । ୩୧ ।

ସରସ ହୃଦୟ ହୋଇ । ଧରସେ ରାଧାକୁ କୋଳେ ବସାଇ ସେ ।

ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମିଳନ ହୋଇ

ସୁଜନେ ହେ । ୩୨ ।

ଦରିଣୀନେତ୍ରୀକ ଧର । ହରଷେ ରମ୍ଭନ ଦେଲେ ମୁକାର ସେ ।

ନାନା ରସେ ପାହୁଲ ଶବ୍ଦଶ୍ରୀ

ସୁଜନେ ହେ । ୩୩ ।

ଛାଡ଼ିଲେ ରାଧା ପଲକ । ଶ୍ରୀ ସୁଦର୍ଶନ ପଟ୍ଟନାୟକ ହେ ।

ଦାଶଗଲା ସେ ରସଦାୟକ

ସୁଜନେ ହେ । ୩୪ ।

ଚଉତିଶା ଚନ୍ଦ୍ରିକା

ଚିତାଉ ଚଉତିଶା

୧—କନକପୁରୁଷ—ସୁନା ଶିବଲିଙ୍ଗ ପରି ସୁମନୋହର ପ୍ରଭ
୨—ଝଟକଦାସୀ—ନିଷିଦ୍ଧବେଳେ ଯାହାର ଦାନ୍ତ ସବୁ ମୋତି ପରି
ଝଟ ଝଟ ଦିଶେ । ଟେକ—ବଡ଼ । ଠିକେ—ନିଷ୍ଠେ । ୩—ଢାଳେ—
ନିଷ୍ଠେ । ଜଳଧର—ମେଘ । ମାନସର—ମାନସ ସରୋବର । ମଧୁକର
—ରାମର । ଗୁଡ଼ୁ—ବିନୟ ବଚନ । ୪—ଧନ—ରେ ସମ୍ପାଦ । ତୁ ଧନ
ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ପଦ ଅଟ, ମୁଁ ନିଷଙ୍ଗାଳିଆ ଲୋକ ଥିବାର ତୋ ଉପରେ ମୋର
ବଡ଼ ଲୋଭ । କେହି—କପର । ପୁଣ୍ଡିଆରସାସି—ପୁଣ୍ଡିଲ ପଦ୍ମପରି ଅସ୍ଥି
ଯାହାର ସେ । ଘେନ—ମନେରଖ । ୫ । ବର୍ତ୍ତୁଲ ଉରଡ଼େ—
ଗୋଟାଳିଆ ପ୍ରାଣଉପରେ । ୬ । ବିବେକା ସାର—ବିବେକବଗ୍ଗଳ
ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଶେମେ—ସବୁ ଶୁଦ୍ଧରେ ।

କିଶୋରୀ ଚଉତିଶା

୧—କମଳନେତ୍ର—ପଦ୍ମ-ନୟନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ପୁଲିନେ—କୁଳରେ
୪—ଘେନାଘେନି କରି—ସ୍ନେହରେ । ଦାଉଅ—ବାଣ ବିକାହେଇଥିବା ।
ନିବାରି—ବାରଣ କରି । ୨—ଛଦ୍ମ କହ୍ନୁନାହିଁ—କପଟ କରି କହ୍ନୁନାହିଁ
କେହି—କପର । ୩—ଝଗଡ଼ି ହୋଇ—ତଳି ହୋଇ । ଅସର—

ଅବସର, ତର । ତନୁ ବସନ୍ତ—ଦେହରୂପ ଲତା । ୧୧—ଟାଳଦେଲି
—ସ୍ତବ୍ଧଦେଲି । କରଜ—ନଖ । ଜରଜା—ବୃତ୍ତି । ୧୨—ଠଉରବେ
—ବୃତ୍ତିବେ । ୧୪—ତମ—ବତାଇ କର । ଦେହ—ଦେହ । ୧୫—
ଧୂସର—ନିମା । ୧୬—ଫୁରୁଣା—ଅନନ୍ଦ ।

ସଙ୍ଗିନୀ ଚଉତିଶା

୧—ରସନାଧି—ରସବତୀ, ରସିକା । କେହୁ—କପର । ୨—
ଖଟଣି ଦାସ—ସେବାଇତ ଲୋକ । ଚମ୍ପୂନ ଧନ ବର୍ତ୍ତନ—ଚମ୍ପୂନ ବା ବୋକ
ରୂପକ ଦରମା । ଖର ଖରକେ—ସଖା ସଖାକେ । ୩—ଗୁଣି ହୋଇଥାଇ
—ଭାଳିଦେଇଥାଏ । ଗୁଆଁର—ଫୁଲ । ୪—ଦୁଫିତ—ଦମାଇଲା ପରି
କରି । ଘୋଷା—ନାକପତ୍ର । ରଞ୍ଜୁଆଇ—ମୋହୁ ଥାଇ । ଦେନିଲେ—
—ଚନ୍ଦ୍ରାକଳେ । ଘଡ଼ିଏ ନରହି - - - କଠିନ—ହୃଦୟ ପାଟ
ଯାନ୍ତିଶି, କିନ୍ତୁ ଭୋର କଠିନ ସୁନ ବାଜି ବାଜି ତାହା କଠିନ ହୋଇ
ଯାଇଥିବାରୁ ପାଟ ନାହିଁ । ୬—ବ୍ୟାଜେ—କପଟରେ, ମିଛରେ । ୮—
ଜୁଆଇବ—ଜୁଆ ଖେଳାଇ ହାରିଲେ କଣ ଜିଣିଲେ କଣ ଖେଳ ଉଡ଼ି
ଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ୧୦—ନର—ଲୋକେ । ୧୧—ଟାହରେ—ଥଟ୍ଟାରେ
ପ୍ରବଳ କହିନାହିଁ—ଉପଟାଙ୍ଗରଥ ହୋଇ କହିନାହିଁ । ଦାସବସୁଳା—
ଶୁକର ଲୋକ ପ୍ରତି ଦୟାଳୁ । ଟଙ୍କଧରପରଶର—ମହାଦେବଙ୍କ ପର
ଅର୍ଥାତ୍ ଶକ୍ତି ଯେ କାମ ତାର ଶର । ୧୨—ହୁସା—ପ୍ରତି । ୧୩—
କରଜ-ମୁନ—ନଖମୁନ । ଜମ୍ବୁରୁଧର—ମହାଦେବ । ବୁରୁ ଶୁଭୁଷା—
ଭୁଲତାନଶ୍ଚ । ୧୪ । ତମକର—ଶେଲରେ । ୧୫ । ବାସରେ—
ଦଳରେ । ରସନା—ଜିହ୍ଵା । ଦଶନପତ୍ର—ଦାନ୍ତ । ୧୬ । ତାହୁଲୁ—
ବାହେଲଲୁ । ଖେଦ—ଦୁଃଖ । ୧୭ । ଦୁଇକର ବାସ କଲୁ—ଦୁଇ

ଦାତରୁ ଲୁଗାକରି ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଇଲୁ । ୧୧ । ଇତର—ସର ।
 ୧୨ । ପକାଇଲୁ କାନ୍ତି ଦାସ—ନିଜର ଔକାଶ୍ଟିକ ପ୍ରେମର ପ୍ରମାଣ ରୂପେ
 ୧୩ । ବୁଝଣ—ଅଳଙ୍କାର । ୧୪ । ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ—ଚନ୍ଦ୍ର । ୧୫ । ବିପଦ—
 ଭଲଟି ଗଢ଼ । ୧୬ । ସୁର—କନ୍ଦର୍ପ ।

ସୀତା ବିଚ୍ଛେଦ ଚଉତିଶା

୪ । ଶଶସିଂହ ଭରଜା—ଲଗାଇ ଦୋଇ ସୁନ୍ଦର ସୁନ ଥିବା
 ଶ୍ରୀ । ଭୁବିଷ୍ଣୁ—ବନ୍ଦୁ । ୫ । ମାଳବତୀ—ମହାଦେବ । ୬ । ଭୂଲକେଶୀ
 —ଭୂଷିତ ଭୁକ୍ତା । ୭ । ଜାଗମଣି—ସେ ଯାଇଥିଲୁ ମଣ୍ଡିତ ।
 ଛନାଇ—ଚଣ୍ଡାଳ । ୮ । ଜଗନ୍ନାଥ—ପଦ୍ମଦାର । ଜାତିପଦ୍ମ—
 ପଦ୍ମମାଳା ଜାଳିଥିବା ଶ୍ରୀ । ୯ । ଶୋଭା—ସୁନ୍ଦର । ୧୦ । ଭକ୍ତା—
 ବିପଦ ପକାଇଲା । ୧୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—ଅକ୍ଷ ।

କମଳଦଳ ଚଉତିଶା

୧ । ମୟାଶ—ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ । ୨ । ମଦନୀ—ଭକ୍ତ । ଅଳଙ୍କାର
 —ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ା ବାଳ । ୩ । ଶ୍ରୀରାମେ ପ୍ରତାପକ ସୁତ—କନ୍ଦର୍ପ । ଶ୍ରୀରାମ—
 ବୃକ୍ଷ । ୪ । ଚନ୍ଦ୍ର—ଶ୍ରୀ । ୫ । ଚନ୍ଦନ ସୁତ—ପମ । ୬ । ସଧ୍ୟ
 —ଅକାଶ । ୭ । ଯଶୀ ଭୂଶଳ ଶୟନ—ମହାଦେବଙ୍କ ଶୟନ କନ୍ଦର୍ପ
 ୮ । ଯାବତ—ଅଳଙ୍କାର । ୯ । କୋଳ—ଭୂମି । ୧୦ । ଅଶନପାନ
 —ସୁଅପିଆ । ୧୧ । ଶୟନ—ଭକ୍ତ ।

ସାରଙ୍ଗଦୃଢ଼ ଚଉତିଶା

୧ । ସାରଙ୍ଗ—ଦେବଦନ୍ତ ସାରଙ୍ଗ ପୁଅ (ବର୍ତ୍ତମାନ ସାରଙ୍ଗ
 (ସିଂହ) ଭୂଷଣ ସେ ସାରଙ୍ଗ (ପଦ୍ମ) ନୟନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଦ୍ୟ କରୁଥିବ ।

ଭୂସମକାଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ କନ୍ଦର୍ପ, ତାର କାଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ଶର, ଶରର କାଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁକ୍ର, ତାର ଦାଣ୍ଡରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପଥରେ ଅମର କାହିଁକି ଦେଲେ, ପକାଇଲେ ?

ଦର ଦର ଦରକି ଅର୍ଥାତ୍ ବୁଝା ବସ୍ତୁ ମହେଶ୍ୱର ଏହି ଚିନି ଦେବତାଙ୍କ ସମବାୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପଚାରିବ ।

୨ । ଖେଦ ଅକୃପାର—ଦୁଃଖ ସାଗର ପାରିନ୍ତୁମଧ୍ୟା—କ୍ଷୀଣକଟା । ସାହି—ସ୍ୱାମୀ । ଅଧରରୁ ଅମୃତ ଖୁଆଇ ଅମର ଅମୃତ ଅର୍ଥାତ୍ ଅମର କରିଯାଇଥିବାଟାହିଁ ତାଙ୍କର ମହା ଅପରାଧ ।

୩ । ଗୋପର ଜନ—ଗୋପର ଶ୍ରୀ, ଗୋପାଙ୍ଗନା । ଦିବାକରବନ୍ଧୁପାଦ—ପଦ୍ମପାଦ । ଗୋକୁଳ ଯେ ଗୋପ, ତାର ପାଳ ଅର୍ଥାତ୍ ପାଳକ । ଗୋ ଅର୍ଥ କାରକା ତାରକା କୁଳର ପାଳ ବା ପାଳକ ଯେ ଅକାଣ୍ଡ ବା ସ୍ୱର୍ଗ ତାର ପାଳ ବା ପାଳକ ନରେନ୍ଦ୍ର—ରାଜା ଅର୍ଥାତ୍ ଇନ୍ଦ୍ର । ଅମ୍ବେମାନେ ସେହି ଗୋପପାଳକ ଇନ୍ଦ୍ରକପଦକୁ ଭୁଞ୍ଜିଲୁ । ସୁମନା—ଫୁଲ ସୁମନା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରସନ୍ନମନା । ସୁମନା—ଶ୍ରୀ । ସୁମନା—ମଣ୍ଡନା—ଫୁଲରେ ମଣ୍ଡିତହୋଇଥିବା ।

୪ । ଘନ ଘନ—ଭୂତାକୁଭୂତା । ଘନ—ନିବିଡ଼, ନିଘନ ।

୫ । ନୟନାନନ୍ଦ—ନୟନର ପ୍ରୀତିକାଶ, ମାରଜନୟନ—ପଦ୍ମନୟନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ନୟନ ନୟନ—୧ ଖିର ସୁଅ ।

୬ । ନଗରେ—ପୁରରେ । ନଗରେ ନଗରେ—ପଦ୍ମପତ୍ର ଉପରେ ଓ ବୃକ୍ଷରେ । ରତି—ରମଣସୁଖ । ଚନ୍ଦ୍ର ରତି—ରତି ରତିବର ଅର୍ଥାତ୍ ହୃଦହୃଦ କରି । ଚନ୍ଦ୍ରା କରବାରୁ ରତିକ ପ୍ରମାଣ ସୁଖର ସ୍ୱରୂପ ମନରେ ଦାରୁଣ କଷ୍ଟ ଉତ୍ପନ୍ନହୁଅଛି । ତାଙ୍କର ଚିତ୍ତ, ଚନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନଳଦାୟକ, କାନ୍ତ ଯେ ବସନ୍ତକାଳ ଚନ୍ଦ୍ରର କାନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ମନୋହର, କାନ୍ତ ବା ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଅମ୍ବ ମନକୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣ୍ଡିରୂପେ ଚରାଇହୁଅଛି ।

୨ । ଶ୍ରୀକର—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଶ୍ରୀବାସ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ବନପ୍ରିୟ—
ବନବିହାରୀ । ବନପ୍ରିୟ ପ୍ରିୟ—କୋକିଳ ଶ୍ରେଣୀ । ବନପ୍ରିୟ ଭାବ—
କୋକିଳର ଭାବକୁ ଶୁଦ୍ଧିବାବୁଦ୍ଧ ଅବସାସୀ ଭାବ । ଗରବ ଇନ୍ଦ୍ର—
ଗର୍ବରେ ଇନ୍ଦ୍ର ପରି ହୋଇ ।

୮ । ବନ୍ଧୁଜୀବ—ବନ୍ଧୁଲି । ଜାତି ଦେଲେଶେଷ ଶେଯାନ୍ତି,
ପୁଣି ଜାତି ଅର୍ଥାତ୍ ଜାତି ଫଳରେ ଶେଷ ଶେଯାନ୍ତି ।

୯ । ଝୁପକେତୁ—କନ୍ଦର୍ପ, କେତୁଭଦ୍ର—ପଦକା ଦସିବାରୁ ।
ଭଦ୍ର—ଅମ୍ବର ଫଳପଣିଆ । ମନୁ—ସୁଗ ।

୧୧ । ମନସ୍ତତ—କୋକିଳ ।

୧୨ । ବିଦ୍ରୁମ—ପୋଡ଼ିଲା । ଅଧର ଅଧର—ତଳ ଓଠର
ଅଧର—ଅଧଃ ଅର୍ଥାତ୍ ତଳପଟକୁ ସରିନୁହେ ।

୧୩ । ବାନ୍ତ—ମଧୁର । ଫୁଲବିଶେଷ—କନ୍ଦର୍ପ । ବିଶେଷ—
ବିଶେଷଭାବେ ମୁନିଆଁ । ବିଶେଷ—ବାଣ । ଜୋଲାଉରୁ—ଛତରୁ ।
ତଙ୍ଗରବର—ଠକଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ବରଦଧର—ମୟୂରଚୂଳିଆ । ଧର
ଧର—ମନ୍ଦର ପଦ୍ମ ଟେକା ।

୧୪ । ଜୀବନ—ପ୍ରାଣ, ଜୀବନ—ପାଣି, ଜୀବନରୁଦ୍ଧ—ପଦ୍
ବିଧି—କନ୍ଦ୍ର ବିଧି—କର୍ପୁର, ବିଧି—ବଳୟ । ଚତୁର—ଗୁରୁ, ଚତୁର
ଗୁରୁ, ଚତୁର—ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଚତୁର ଅନନ—ବ୍ରହ୍ମା ।

୧୫ । ଅତନୁ—ଅଶକ୍ତ, ଅତନୁ—ମଦନ, ଅତନୁ—
ଯାଦା ଶ୍ରୀଶ ନ ଥିଲା ଏପରି ତନୁକୁ ଅତନୁ ଅର୍ଥାତ୍ ତନୁପଦବାଦ୍ୟ
ଦେବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ କରି ସାରିଲଣି । ଦରି—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦରି—ଦୁଇଶକର ।
ଏହୁ ବିପଦ—ଏବିପଦରେ ଅମ୍ଭେ ତାଙ୍କୁ ବିପଦପଦ ଅର୍ଥାତ୍ ବିପଦର
ଅଧାର ଏ ନାମ ଦେବାକୁ ଅସମ ଅଛୁ ।

୧୬ । ମାଧବ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ମାଧବ—ମଧୁମାସ । ଅନିଶେ—
ବିବାହ । ତାଳ—ତାଙ୍କର ଉତ୍ତରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଧରେ ଅମ୍ବେମାନେ
ତାର ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍କଳ ତାରହାର ବା ମୋତିହାରର ଶୋଭା ଧରିଥାଉଁ;
ବନ୍ଧୁ ସେ ଗଳଦନ୍ ଅହାର, ହାର ଏ ସବୁ ଶୁଦ୍ଧ ହାତୀ ରବ କେବଳ
ମୁଖରୁ ଉତ୍କଳାଉଅଛୁ ।

୧୭ । ଶୂନ୍ୟରେ—ପୃଷ୍ଠିମୀରେ । ଶୂନ୍ୟରେ—ଚନ୍ଦ୍ରରେ ।
ମୋହନ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ମୋହନ—ମଧୁର । ବରଜ ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରଜପୁର,
ବରଜଅନ୍ତରେ—ଗୋଗୋଷ୍ଠ ଅନ୍ତେ ବରଜ ଅର୍ଥାତ୍ ପଥ ରହିଅଛି ।

୧୮ । ଦରଦରଦାସ—ସୁଚିତ । ରାଗେ—ଅନୁରାଗରେ ।
ଦ୍ଵିଜସ୍ଵଜ—ତନୁ, ଦ୍ଵିଜସ୍ଵଜସ୍ଵଜ—ଗରୁଡ଼ର ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ରାମା—
ସୁନ୍ଦରୀ, ରାମା—ଶ୍ରୀ, ରାମା—ସୁନ୍ଦର, ବନା—ନୃଦିବନ, ମୃଗ—କସ୍ତୁରୀ, ମୃଗ—
ମିରିଗ ।

୧୯ । ଅଗା—ଦର । ନିଆଳୀ ପୂଲକୁ ଧରି ନିଆଳୀ ଅର୍ଥାତ୍
ଯାଦାଙ୍କର ସଙ୍ଗେ ଆଳୀ ନ ଥାନ୍ତି, ସେହି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଳୀ
ଅର୍ଥାତ୍ ସଖୀ ଭାବରେ ଖୋସିଦେଇଥାଉଁ ।

୨୦ । ରାସରମିକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରସି ସାର ନିରାଶ କଲେ ଏହି ଦୁର୍ବିଷଦ
ଦୁଃଖ ଜାଇଇନ୍ତି ସହବାକୁ ପଡ଼ୁଅଛି । ସୁରପତି ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ଶୁଦ୍ଧ
ନାଗେଶ୍ଵର ସେ ଶେଷ ଦେବ ତାଙ୍କପରି ନୀତିରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପାତାଳରେ
ନାଗେଶ୍ଵର ଅର୍ଥାତ୍ ପାତାଳେଶ୍ଵର ହୋଇ ପୃଥ୍ଵୀବ ମୁଣ୍ଡାଇଲେ ତାଙ୍କର
ସେପରି ଅଧୋଗତ ଜନିତ ବେଦନା ହୁଅନ୍ତା ଅମ୍ବର ସେହିପରି ହୋଇ
ଅଛି । ବିପଦ ବିପଦ—ବିପତ୍ତିର ସେ ବିପତ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଶତ୍ରୁନକାଶ ।

୨୧ । ରହେ—ନିର୍ଜନେ, ଏକାକୀ । ପୂରୁଣା……ରାତିରେ
ଅନିକାର ବିଷୟ ହୋଇ ଅମ୍ବର ପୂରୁଣା ସେ ପୁଣି ତାକୁ ନାଶ
କରୁଅଛି ।

୨୩ । ବସିନ—ବିଶେଷରୂପେ ପାନ ଅର୍ଥତ୍ ସାନ୍ତ୍ର । ବସିନ
—ବନ । ବସିନ ଶବଦେ—ବନଜାତ ଶବଦେ । ବନମାଲୀ ମାଲୀ—
ଶୁଭୁଷ୍ଟ ମାଲୀ ହୋଇ ।

୨୪ । ବାରଣ—ହାଲ, ବାରଣ—ଜବତ୍ କରବା । କେଶରୀ
—ବିଂଦ । ମଧୁହାରି—ମଧୁମୂଦନ । ମଧୁହାରି ଗୁଣ—ବ୍ରମର ଗୁଣ ।

୨୫ । ଜୀବ—ଜନ୍ମବନ—ଜୀବନ ରୂପକ ଜନ୍ମର ବଣ ।
ଜୀବନଦ—ମେଘ । ଶଶନାରୁ—ଲେଖାରୁ, ତାଲିକାରୁ ।

୨୬ । ରମ ଲକ୍ଷଣ—କୃଷ୍ଣ ବଳରାମ । ଲକ୍ଷଣ—ଲକ୍ଷଣବନ୍ତ ।
ରଜଶ—କନ୍ୟା । ଚିତ୍ତରେ ଚିତ୍ତ—କାନ୍ତରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା
ଚିତ୍ର ପ୍ରତିମା ପରି । ରମଣୀର ଅର୍ଥ ପ୍ରୀତିର ମଣିଷ୍ଠରୂପା ରମଣୀ ଅର୍ଥାତ୍
ଅଙ୍ଗନାଙ୍କୁର ମଣି ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗ୍ନିପତ୍ର ମନେ କରି ଭାବଗ୍ରାସ୍ତ ଶୃଙ୍ଗରଲେ
ଓ ଅମ୍ବର ସରୁଷ୍ମ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲେ ।

୨୭ । ବ୍ରମର ବ୍ରମର ବ୍ରମର—ବ୍ରମରଶୀଳ ବ୍ରମରରୂପ ନାଗର ।
ଲୟ—ଲୀନ ।

୩୧ । ପରେତରଜନ—ସମ ।

୩୩ । ଦର—ଭୟ । ଚିତ୍ତପଦେ—ଅବାଶରେ ।

ଶ୍ରୀରାଧାବିରହ ଚଉତିଶା

୬—ଚଣ୍ଡକର ସୁତାପତି—ସନ୍ତନା । ବିହାର । ୯—ଝୁଗାକେ—
ବିବାଦକରି । ୧୦—ନାବି ବନ୍ଦନମୁକ୍ତ—ଖୋସଣି ପିଟାଇଲେ ।
୧୧—ବିସୋର-ପାସୋର । ୧୨—ଛଦୁନା—କପଟ ଅଥ । ୧୩—ଜହକ—
ଦାହକ, ଅଗ୍ନି । ୧୪—ବିନୋଦ—ବିନୟ । ୧୫—ଯୁଗ—ଦୁଃଖ । ୧୬—
ସାମ୍ବ—ସମ୍ବ ।

ଉଦ୍ଧବ ଚଉତିଶା

୨-ଛଡ଼ିଚନ୍ଦ୍ର...ସୋଗବସୁକକଥା । ୧୦-ଟଙ୍କଧର ପତ୍ନୀସାନ
 ଚିନ୍ତା । ୧୪-ଚନ୍ଦ୍ର-ଛଡ଼ିଚନ୍ଦ୍ରଥାନ୍ଦ୍ର...ସୋଗକଥା । ୧୯-ଧରଧର-
 ପଦ୍ମଚଟେକା । ୨୦-ମାରଜଯୋନିବାଜନ-ହଂସ ।

ରସକଦମ୍ବ ଚଉତିଶା

୨-ବନ୍ଧନ-ବାନ୍ଧୁସାନକ, । ୩-ଗଡ଼େ-ସୁର ଦେଇ । ଦାଉ-
 ଦାଉଡ଼ । ୧୫-ଅସଧରେ ତ ସଧ କରିଇ—ସେଉଁଠାରେ ପ୍ରୀତି
 ନ କରିବାର ସେଉଁଠାରେ କରୁଅଛି । ୨୨-ଫଉଲୁଡ଼ୁ—ପ୍ରକଟକର
 ଦେଖାଉଅଛି । ଫଳା-ବେଉସା । ୩୦-ବାନ୍ଧୁଥାନ୍ତି—ଦୋଷୁଥାନ୍ତି ।
 ଟାଣୁ—ଥଟା ।

--ଫୁଲବଉଳବେଣୀ ଚଉତିଶା --

୩-ମୀନା—ପଦ୍ମକା । ୧୮-କଣ୍ଠ—ପଦ୍ମ । ୩୪-
 ସଖକାନ୍ତିକାନ୍ତି—ବିଦ୍ୟୁଦ୍‌ବରନା ।

କୋଳାହଳ ଚଉତିଶା

ବଧୂର—ଶକଳ । ଭନୁ—ଶୀତ । ୩-ଗୁରୁନିନ୍ଦନା—
 ଗୁରୁଯୌବନା । ୨-ଚନ୍ଦ୍ରକର—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଶ୍ରୀମାକର—ସୁନା । ୧୫-
 ତା ବନିତା...ଅର୍ଥାତ୍ କାମ ଅମ୍ଭ ଦୁହିତାଠାରୁ ରକ୍ତ ଶୁଦ୍ଧଅଛି । ୧୯-
 ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ ମଣ୍ଡର ମଣ୍ଡନ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର ଶୁଦ୍ଧିଦେବ ।

ପ୍ରୀତିବିନ୍ଦ୍ୟମଣି ଚଉତିଶା

୧—ବିଷୟପ୍ରେମ—ପରଜୟପ୍ରୀତି । ୨—ଖେଦଶକ୍ତି—
ଦୁଃଖର ବିଦାନ । ହୃଦକେଦାରେ—ଚିତ୍ତବିଅଶରେ । ୩—
ଉଶାକଥାକୁ—ନିନ୍ଦାକଥାକୁ । ୪—ତେଲାଞ୍ଜଳନିଧି—ଅଞ୍ଜଳନିଧି ।
୫—କରମାଳ—ସୂର୍ଯ୍ୟ । ୬—ଛନ୍ଦକାଶ—ଚିତ୍ତପ୍ରମଦଲବାଳ ।
୭—ବିଧି—କର୍ପୁର । ୮—ରସାଶକାଳିଆ—ଚକ୍ରଣ କାଳିଆ ।
୯—ମୋଦ—ଅନନ୍ଦ । ୧୦—ହଳୀପ୍ରସୂଳ—କଦମ୍ବମୂଳ ।
୧୧—ବିଭବସନ—ପ୍ରୀତିବସନ । ୧୨—ଗୋଲୁଳ କଳାକର—ଗୋପଚନ୍ଦ୍ରମା ।

ରାଧାକୃଷ୍ଣମିଳନ ଚଉତିଶା

୧—ନାଶକେଳ ଫଳପରି ବୁଝି—ଉପର ଟାଣ, ରତର ସରସ ।
୨—କାଉଁର—କମିଆ ।